

Suvestinė redakcija nuo 2007-08-26 iki 2007-10-04

Nutarimas paskelbtas: Žin. 2005, Nr. [139-5019](#), i. k. 1051100NUTA00001270

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

N U T A R I M A S

DĖL NACIONALINĖS LISABONOS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PROGRAMOS

2005 m. lapkričio 22 d. Nr. 1270

Vilnius

Įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 20 d. nutarimą Nr. 670 „Dėl Lisabonos strategijos įgyvendinimo ir koordinavimo Lietuvoje“ (Žin., 2005, Nr. [78-2823](#)) ir atsižvelgdama į Briuselio Europos Vadovų Tarybos 2005 m. kovo 22–23 d. išvadas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Patvirtinti pridedamus:

1.1. Nacionalinę Lisabonos strategijos įgyvendinimo programą;

1.2. Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos pirmaeilius uždavinius, jų įgyvendinimo priemones.

Punkto pakeitimai:

Nr. [854](#), 2007-08-08, Žin., 2007, Nr. 92-3699 (2007-08-25), i. k. 1071100NUTA00000854

2. Nustatyti, kad Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos priemonės įgyvendinamos 2005–2008 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, Europos Sąjungos struktūrinių fondų, kitų programų ir privataus sektoriaus lėšomis.

3. Įpareigoti ministerijas ir Vyriausybės įstaigas:

3.1. į rengiamus atitinkamų metų strateginius veiklos planus įtraukti atitinkamas Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos priemones ir numatyti jų finansavimą iš joms skirtų bendrųjų asignavimų;

3.2. rengiant Nacionalinę Lisabonos strategijos įgyvendinimo programą ir jos įgyvendinimo 2008–2011 metų priemones, atsižvelgti į Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos pirmaeilius uždavinius, jų įgyvendinimo priemones, Europos Vadovų Tarybos 2008 m. išvadas ir Jungtines ekonomikos augimo ir užimtumo gaires 2008–2011 metams.

Punkto pakeitimai:

Nr. [854](#), 2007-08-08, Žin., 2007, Nr. 92-3699 (2007-08-25), i. k. 1071100NUTA00000854

4. Pasiūlyti Vilniaus miesto savivaldybei dalyvauti vykdam Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos pirmaeilius uždavinius, jų įgyvendinimo priemones.

Papildyta punktu:

Nr. [854](#), 2007-08-08, Žin., 2007, Nr. 92-3699 (2007-08-25), i. k. 1071100NUTA00000854

MINISTRAS PIRMININKAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS

ŪKIO MINISTRAS

KĘSTUTIS DAUKŠYS

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2005 m. lapkričio 22 d.
nutarimu Nr. 1270

NACIONALINĖ LISABONOS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PROGRAMA

ĮŽANGA

Europos Vadovų Tarybos (toliau vadinama – EVT) 2000 metais patvirtinta Lisabonos strategija nustatė strateginį tikslą – per 10 metų Europos Sąjungą (toliau vadinama – ES) paversti „konkurencingiausia ir dinamiškiausia žinių pagrindu augančia ekonomika pasaulyje“, spartinant technologinę pažangą, kuriant žinių visuomenę, atliekant būtinas ekonomines reformas ir mažinant socialinę atskirtį.

Iššūkiai pasirodė esantys stipresni nei manyta: stiprėjo tarptautinė konkurencija, sulėtėjo ES augimo tempai, taigi minėtas siekis nebuvo sėkmingai įgyvendinamas. 2005 metų kovą EVT, apsvarsčiusi pirmųjų penkerių metų Lisabonos darbotvarkės vykdymą, iš naujo apsvarstė Lisabonos strategiją ir nusprendė daugiau dėmesio skirti ekonomikos augimui ir užimtumui. Siekdami aiškiau apsibrėžti konkrečius 2005–2008 metų siekius, Europos vadovai 2005 metų birželį pritarė integruotų gairių paketui (žr. 4 priedą). Sutarta, kad vadovaudamasi šiomis gairėmis ir atsižvelgdama į savo šalies situaciją kiekviena ES valstybė narė parengs nacionalinę artimiausių trejų metų reformų programą.

Integruotos gairės įgyvendinamos realizuojant bendros ekonominės politikos gaires (toliau vadinama – BEPG) ir užimtumo strategijos gaires. Be to, kiekviena ES valstybė narė parengs nacionalinę reformų programą, kurioje pateiks konkrečias priemones, užtikrinančias ekonominį augimą ir darbo vietų kūrimą artimiausius trejus metus.

Rengdamasi narystei ES, Lietuva sėkmingai vykdė sisteminės ūkio ir socialinės politikos reformas, įveikė gamybos smukimą ir užsitikrino spartų ekonomikos augimą. Kaip pažymima aukšto lygio ekspertų darbo grupės, vadovaujamos buvusio Nyderlandų premjero Wim'o Kok'o, 2004 metų pranešime, gamybos apimtis ir darbo našumas Lietuvoje, taip pat ir kitose septyniose Vidurio Europos ir Baltijos šalyse tuometinėse ES kandidatėse 1999–2003 metais didėjo dukart sparčiau nei JAV ir juolab sparčiau nei ES.

Lietuvos ekonominės strategijos pagrindinis tikslas – mažinti šalies ekonominio išsivystymo lygio atsilikimą nuo ES šalių vidurkio. Šis tikslas konkretizuojamas ekonominėje politikoje, kuri grindžiama įsipareigojimais, susijusiais su visateise naryste Ekonominėje ir pinigų sąjungoje. Pagrindinės veiklos kryptys – užtikrinti makroekonominį stabilumą, vykdant darbo rinkos struktūrines reformas, skatinant konkurencingumą, užtikrinant finansinio sektoriaus patikimumą. Tai laiduos sparčią ir tolygią realią konvergenciją su ES šalimis ir stabilią makroekonominę aplinką.

Lietuva įsipareigojusi vykdyti tvarią fiskalinę politiką, teikiančią optimalias sąlygas plėtoti ekonomiką. Svarbus uždavinys ir toliau – vykdomos pensijų reformos ir sveikatos apsaugos sistemos efektyvumas ir finansinis stabilumas. 2005 metais įgyvendinta mokesčių sistemos reforma, planuojami valstybės išlaidų politikos pokyčiai leis efektyviau paskirstyti išteklius, užtikrinant biudžeto pajamų ir išlaidų stabilumą, vidutiniu laikotarpiu sumažinti atotrūkį tarp darbo ir kapitalo pajamų apmokestinimo.

Ekonomikos augimo ir fiskalinės politikos prioritetai bus glaudžiau siejami su socialinės sanglaudos tikslais, apimančiais ne tik bendro užimtumo lygio didinimą, bet ir teigiamus darbo užmokesčio pokyčius. Ilgalaikis tikslas ir toliau – integruotas požiūris į pagrindines visuomeninio gyvenimo sritis, derinant fiskalinės politikos priemones su socialiniais visuomenės poreikiais, strateginių struktūrinių reformų įgyvendinimą, darbo ir kapitalo rinkų stabilumą, naujų technologijų ir mokslinės tiriamosios veiklos aktyvumą.

Vienas iš pagrindinių Lietuvos ekonominės politikos tikslų vidutinės trukmės laikotarpiui – nuo 2007 m. sausio 1 d. visateisis dalyvavimas Ekonominėje ir pinigų sąjungoje. Sėkmingas

nominalių konvergencijos kriterijų vykdymas patvirtina lūkesčius, susijusius su ankstyvu dalyvavimu Ekonominėje ir pinigų sąjungoje, o tai sustiprins Lietuvos galimybes vykdyti realią konvergenciją.

Lietuva siekia ugdyti žinių visuomenę, sukurti žiniomis pagrįstą ekonomiką ir eiti suderintos plėtros keliu, kurti ir plėtoti modernų, dinamišką, konkurencingą ūkį. Pagrindinė tokio siekio sąlyga – visapusiškas šalies mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau vadinama – MTEP) sistemos plėtojimas. Socialiniai partneriai (privatus verslas) kviečiami ir skatinami didinti investicijas į MTEP. Valstybės inovacijų politika turės būti orientuota į visus sektorius, įskaitant pramonę ir paslaugas, aukštųjų technologijų ir tradicinių šakų įmones.

Viena iš esminių inovacinės veiklos ir žiniomis grįstos ekonomikos plėtros sąlygų – informacinių ir ryšių technologijų sklaida. Valstybė ir toliau plėtos jai būtiną infrastruktūrą, sudarys palankias sąlygas teikti viešąsias paslaugas, suderinusi valstybės informacijos šaltinius (registrus, informacines sistemas).

Verslo įmonių konkurencingumas vidutinės trukmės laikotarpiu bus stiprinamas tinkamai naudojantis esamais lyginamaisiais pranašumais, tačiau vis didesnę reikšmę įgis ne paveldėti, o šalyje sukuriami lyginamieji pranašumai, nuo kurių priklausys verslo konkurencingumas globalioje ekonomikoje. Naujų lyginamųjų pranašumų kūrimą lems visų ūkio sektorių gebėjimas naudoti ir kurti naujas technologijas, plėtoti inovacinę veiklą, darbuotojų gebėjimas kelti ir keisti kvalifikaciją.

Ekonomikos augimo tvarumas reikalauja užtikrinti tvarų išteklių naudojimą – prekių ir paslaugų apimtis turi didėti greičiau negu gamtos išteklių naudojimas joms kurti. Tokiam tikslui pasiekti svarbus platesnis antrinių žaliavų naudojimas gamybai. Be to, pavojingos aplinkai ir žmonių sveikatai medžiagos turi būti keičiamos nepavojingomis, o išsenkantys ištekliai – atnaujinančiais.

Užtikrinant vidaus rinkos plėtrą ir gerinant verslo aplinką, Lietuvos ekonominėje politikoje bus siekiama mažinti administracinę naštą verslui geresniu reglamentavimu, tobulesniu naujų teisės aktų poveikio vertinimu, konkurencingumo rinkoje palaikymu.

Vidaus rinkos plėtrą labai skatins smulkus ir vidutinis verslas. Jis turi sulaukti didesnės paramos. Šiuo tikslu steigiami konsultavimo centrai, verslo inkubatoriai, technologijų parkai.

Plečiant ir tobulinant Europos mastu infrastruktūrą ir įgyvendinant prioritetinius tarpvalstybinius projektus, daug dėmesio bus skiriama tam, kad laiku būtų modernizuojama transeuropinių tinklų infrastruktūra. Lietuvai ypač svarbus Lietuvos ir Lenkijos, Lietuvos ir Švedijos elektros tiltų, „Amber“ dujotiekio ir „Rail Baltica“ projektų įgyvendinimas, taip pat tolesnė I ir IX multimodalinių koridorių bei jų atšakų plėtra ir modernizavimas, jungčių su transeuropiniais tinklais gerinimas, Klaipėdos jūrų uosto modernizavimas ir sąveikos su multimodaliniais transporto koridoriais gerinimas, tarptautinių oro uostų infrastruktūros modernizavimas, skrydžių saugos ir saugumo didinimas.

Ekonominės ir socialinės politikos jungtį užtikrins Lietuvos užimtumo politika, skirta siekti visiško užimtumo, geresnės darbo kokybės ir našumo. Šios politikos esmė – sudaryti teisinės sąlygas lanksčiau organizuoti darbo santykius, tinkamiau reaguoti į neišvengiamus rinkos pokyčius ir palengvinti darbuotojų prisitaikymą prie pokyčių, kartu užtikrinti jų socialinę ir darbo apsaugą.

Lietuva yra nustačiusi tokius nacionalinius prioritetus, kurie bus įgyvendinami siekiant ekonominio augimo ir užimtumo didėjimo:

makroekonomikos srityje – išlaikyti spartų ekonomikos augimą, makroekonominį stabilumą ir siekti visateisės narystės Ekonominėje ir pinigų sąjungoje;

mikroekonomikos srityje – skatinti Lietuvos įmonių konkurencingumą;

užimtumo srityje – skatinti užimtumą ir investicijas į žmogiškąjį kapitalą.

Šią programą, be įžangos ir priedų, sudaro trys dalys. Pirmą dalį skirta makroekonominėi politikai, antra – mikroekonominėi politikai, trečia – užimtumo politikai. Kiekvienos dalies medžiaga teikiama pagal tokią loginę schemą: pirmajame skyriuje apibūdinama esama padėtis, nurodomos problemos, apibrėžiami tikslai ir uždaviniai, būtini įgyvendinti prioritetinei strateginei nuostatai, siektini rezultatai. Antrajame skyriuje pateiktos konkrečios priemonės tikslams pasiekti ir uždaviniams išspręsti.

I. MAKROEKONOMINĖ POLITIKA, SIEKIANČI IŠLAIKYTI SPARTŲ ŪKIO (EKONOMIKOS) AUGIMĄ IR MAKROEKONOMINĮ STABILUMĄ

Bendra situacija, pagrindinės problemos, tikslai ir uždaviniai

PRIORITETAS – IŠLAIKYTI SPARTŲ ŪKIO (EKONOMIKOS) AUGIMĄ, MAKROEKONOMINĮ STABILUMĄ IR SIEKTI VISATEISĖS NARYSTĖS EKONOMINĖJE IR PINIGŲ SĄJUNGOJE

1. Pastaraisiais metais Lietuvos bendrojo vidaus produkto (toliau vadinama – BVP) augimas buvo vienas didžiausių tarp ES šalių. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis (toliau vadinama – Statistikos departamentas), 2004 metų realus BVP augimas siekė 7 procentus. Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, 2005 metų pirmojo pusmečio realaus BVP augimas (palyginti su 2004 metų I pusmečiu) buvo 6,4 procento. Šalies ūkio augimas yra pagrindas teigiamai vertinti fiskalinės politikos tvarumą ir siekius artėti prie vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. Siekti artėti prie vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinio deficito užduoties, atsižvelgiant į Stabilumo ir augimo pakto nuostatas dėl biudžeto disciplinos, yra vienas pagrindinių fiskalinės politikos tikslų. Siekiant fiskalinio konsolidavimo, 2000 metais iš esmės pakeista fiskalinės politikos orientacija. 2000 metais valdžios sektoriaus deficitas sudarė 3,5 procento BVP, 2001 metais jis sumažėjo iki 2 procentų BVP. 2003 metais valdžios sektoriaus fiskalinis deficitas buvo 1,2 procento BVP, o 2004 metais – 1,4 procento BVP (valdžios sektoriaus finansų 2000–2004 metų ir ankstesniųjų metų duomenys patikslinti atsižvelgiant į Eurostato sprendimą dėl įsipareigojimų gyventojams dėl nekilnojamojo turto restitucijos ir atkurtųjų rublinių santaupų apskaitos).

2. Pagal Lietuvos 2004–2006 metų bendrąjį programavimo dokumentą (toliau vadinama – BPD) Lietuvai 2004–2006 metais teikiama ES struktūrinių fondų parama. BPD numatytoms priemonėms įgyvendinti Lietuvai pirmuosius trejus narystės ES metus numatoma skirti 895,172 mln. eurų ES struktūrinių fondų lėšų ir 309,465 mln. eurų Lietuvos bendrojo finansavimo lėšų (iš viso 1204,637 mln. eurų). Pagrindinis BPD keliamas plėtros tikslas – gerinti ilgalaikio šalies ūkio konkurencingumo didėjimo ir sparčios žiniomis grindžiamo ūkio plėtros, išreikštos visų pirma realaus BVP bei užimtumo augimu ir vedančios prie didėjančios gerovės ir aukštesnių gyvenimo standartų visoje šalyje visiems jos gyventojams, sąlygas.

Ekonominių pokyčių apžvalga (1 ir 6 gairės)

3. Einamosios sąskaitos deficitas (toliau vadinama – ESD) Lietuvoje išaugo nuo 6,8 procento BVP 2003 metais iki 7,7 procento BVP 2004 metais. Labiausiai ESD veikė padidėjęs užsienio prekybos deficitas, o paslaugų balanso perviršis buvo deficitą mažinantis veiksnys. Pirmąjį 2005 metų pusmetį ESD sudarė 2,1 mlrd. litų, arba 6,5 procento BVP, ir palyginti su 2004 metų atitinkamu laikotarpiu sumažėjo 18,6 procento. ESD kaitą lėmė sumažėjęs užsienio prekybos deficitas. Eksportui didėjant greičiau nei importui, užsienio prekybos deficitas per metus sumažėjo 1,2 procento BVP ir pirmąjį pusmetį sudarė 10,2 procento BVP. Dėl įplaukų iš ES 0,3 procento BVP padidėjo einamųjų pervedimų teigiamas balansas ir šiek tiek (0,7 procento BVP) sumažėjo pajamų deficitas. Teigiamas paslaugų balansas padidėjo iki 3,6 procento BVP.

Analizuojant ESD keturių ketvirčių slenkamąsias sumas, nuo 2004 metų antrosios pusės matyti šio rodiklio mažėjimo tendencija. 2004 metų III ketvirtį ESD keturių ketvirčių slenkamoji suma buvo didžiausia per penkerius metus (8,7 procento BVP). 2004 metų antrojoje pusėje, sparčiau už BVP augant eksportui, šis rodiklis pradėjo mažėti ir 2005 metų II ketvirtį sudarė 6,6 procento BVP. Vertinant pagal santaupas ir investicijas, ESD mažėjimą lėmė tiek dėl vidaus paklausos sulėtėjimo truputį sumažėjusios investicijos, tiek padidėjusi vidaus taupymo norma (2005 metų I ketvirčio duomenimis) 2004 metais tiesioginės užsienio investicijos (toliau vadinama – TUI)

buvo pagrindinis ESD finansavimo šaltinis – jos siekė 3,4 procento BVP. 2005 metų pirmąjį pusmetį tiesioginių investicijų ir kapitalo pervedimų srautas į šalį, t. y. užsienio skolos nedidinantys kapitalo srautai, finansavo 2 (iš 6,5) procentus BVP einamosios sąskaitos deficito. Grynosios investicijų portfelio įplaukos sudarė dar 0,8 procento BVP.

Keturių ketvirčių slenkamųjų sumų analizė rodo, kad tarptautinių kapitalo srautų tendencijos 2005 metų II ketvirtį nežymiai keitėsi. Grynasios tiesioginių investicijų srautas į Lietuvą sumažėjo, tačiau pagausėjo kitų investicijų, be to, pastaraisiais ketvirčiais išaugo tiek TUI srautas į Lietuvą, tiek Lietuvos investuotojų tiesioginės investicijos užsienyje. Šiek tiek daugiau negu pusę visų tiesioginių investicijų srauto į Lietuvą sudaro reinvesticijos, o Lietuvos investuotojai užsienyje daugiausia investuoja tiesiogiai į įmonių akcinį kapitalą. Paskutinių keturių ketvirčių Lietuvos investicijų į užsienį suma I ir II šių metų ketvirčiais sudarė po 1,1 procento BVP, iš jų investicijų į akcinį kapitalą – atitinkamai 0,7 ir 0,6 procento BVP. Pirmąjį pusmetį Lietuvos įmonės daugiausia investavo į atsivėrusių naujų rinkų ir ES naujųjų šalių (Ukrainos, Čekijos, Lenkijos, Rumunijos, Bulgarijos ir Kroatijos) įmonių akcinį kapitalą. Tarp Lietuvos tiesioginių investicijų užsienyje vyraavo investicijos į didmeninę ir mažmeninę prekybą, guminių ir plastikinių gaminių gamybą.

4. 2004 metų viduryje Lietuvos ūkio subjektams iš užsienio suteikiamų paskolų srauto keturių ketvirčių suma pasiekė istoriškai aukščiausią lygį (6,1 procento BVP). Pastaraisiais ketvirčiais bankams vis aktyviau skolinantis vidaus rinkoje labai sumažėjo pagrindinių bankų suteikiamų paskolų apimtis. Pirmąjį pusmetį paskolų srauto į Lietuvą keturių ketvirčių suma buvo 2,1 procento BVP.

Užsienio prekybos apyvarta 2004 metais, palyginti su ankstesniais metais, augo 18,7 procento. Tai lėmė didėjanti naftos produktų importo ir eksporto apimtis. Jeigu neskaičiuotume mineralinių produktų, 2004 metais užsienio prekybos apyvarta padidėjo tik 14,6 procento. 2005 metų pirmąjį pusmetį, palyginti su 2004 metų pirmuoju pusmečiu, užsienio prekių apyvarta padidėjo 21,6 procento (be mineralinių produktų – 12,8 procento). Nominalusis importo metinis augimas 2005 metų II ketvirtį paspartėjo ir sudarė 24,1 procento. Tai daugiausia lėmė padidėjęs naftos produktų importas. Neskaitant kuro ir benzino, metinis importo augimas II ketvirtį sulėtėjo iki 6,4 procento. 2005 metų pirmąjį pusmetį nominalusis eksportas didėjo sparčiai – palyginti su praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu, išaugo 24,2 procento (neskaitant kuro ir benzino – 18,9 procento). Spartų eksporto augimą daugiausiai lėmė atsivėrusios ES rinkos ir ES eksporto subsidijos kai kurių žemės ūkio produktų eksportui į ne ES šalis. Labiausiai eksportas augo dėl didėjančio tarpinio vartojimo (11,4 procentinio punkto) ir vartojimo prekių (5,9 procentinio punkto) – ypač maisto produktų – eksporto.

2005 metų sausio–liepos mėnesių užsienio prekybos rezultatai patvirtina, kad Lietuvos ūkis išlieka konkurencingas. Nors dėl pakitusios užsienio prekybos metodikos sunku vertinti eksporto augimo perspektyvas, tačiau eksporto plėtrą skatintų euro įvedimas, todėl tikėtina, kad vidutinės trukmės laikotarpiu Lietuva galės plėsti eksporto rinkas ir konkuruoti esamose.

5. Svarbi ekonominio stabilumo sąlyga – maža rizika, susijusi su bankų paskolų portfelio kitimu. 2004 metais buvo itin sparti kredito plėtra, kurią lėmė keletas priežasčių: maža paskolų bazė (vidaus kredito ir BVP santykis 2004 metais sudarė tik 30 procentų, o ES šalių vidurkis 2003 metais – 120 procentų), pailgėjusi vidutinė paskolos trukmė, pagerėję gyventojų ir įmonių lūkesčiai, palyginti gera įmonių finansinė būklė. Palanki makroekonominė aplinka skatino nuosaikesnį kredito įstaigų požiūrį į paskolų riziką, tai rodė sumažėję palūkanų normų rizikos priedai ir sušvelnėjusios paskolų išdavimo sąlygos. Šiuos reiškinius lėmė ir didelė bankų konkurencija.

Dabar šalies komerciniai bankai gali palyginti lengvai pasiskolinti paskolų portfeliui didinti reikalingas lėšas iš pagrindinių užsienio bankų. Paskolų ir indėlių santykis šalies bankų sistemoje artimas vienetui. Kredito pasiūla esant dabartinėms mažoms palūkanų normoms mažai elastinga palūkanų normos pokyčiams, todėl pagrindiniu kredito pokyčių veiksniumi išlieka paklausos pokyčiai. Įmonių skolinimosi paklausą formavo didesnis investicijų poreikis. Namų ūkių lūkesčiai, susiję su būsimu darbo užmokesčio didėjimu, ir žemas įsiskolinimo lygis (12 procentų disponuojamųjų pajamų) skatino sparčią būsto ir vartojamųjų paskolų portfelio plėtrą.

Sparti kredito plėtra gali neigiamai veikti ūkio plėtrą ilgos trukmės laikotarpiu. Ypač tuo atveju, jeigu finansiniai ištekliai būtų skirstomi neefektyviai. Egzistuoja rizika, kad tuo atveju, kai vis didesnę dalį bendrojo paskolų portfelio sudaro paskolos gyventojams (2003 metų pabaigoje – 18,4 procento, 2004 metų pabaigoje – 26,4 procento), kredito plėtra mažiau skatina našių investicijų didėjimą. Antra vertus, dėl geros bankų sistemos kapitalizacijos, ryšių su pagrindiniais bankais ir rizikos perkėlimo mechanizmų naudojimo grėsmė bankų sistemai kol kas nedidelė.

1 lentelė. Pagrindiniai makroekonominių rodiklių netolygumai, palyginti su ES šalių vidurkiu

Rodiklio matmuo	Lietuvos padėtis			ES (25) vidurkis	Netolygumo laipsnis
	2003 metais	2004 metais	2005 metais	2004 metais	
Realaus BVP augimas, procentais	10,5	7,0	6,4 ^I	2,3	didelis, bet teigiamas
Valdžios sektoriaus deficitas, BVP procentais	-1,2	-1,4	-2,3 ^p	-2,6	nėra
Mokėjimų balanso einamoji sąskaita, BVP procentais	-6,8	-7,7	-6,5 ^I	-0,2	didelis

Šaltinis: Eurostatas, Statistikos departamentas, Europos centrinis bankas.

p – prognozė

I – pirmas pusmetis

Ilgalaikis valstybės finansų tvarumas (2 gairė)

6. 2004 metais pradėjo veikti 2-oji pensijų sistemos reformos pakopa – savanoriško pensijų kaupimo sistema. Jos įmokos sudaromos perskirstant dalį privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų. Pensijų kaupimo sutartys pradėtos sudaryti 2003 metais, ir 2004 metais jas jau buvo pasirašę daugiau kaip 50 procentų apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu. 3-ioji pensijų sistemos reformos pakopa – papildomo savanoriško pensijų kaupimo sistema – Lietuvoje dar tik pradeda veikti. 2005 metais (rugsėjo 1 d. duomenys) pensijų kaupimo sutartis 3-iosios pakopos papildomo savanoriško pensijų kaupimo fonduose sudarė 5763 asmenys. Nors artimiausiu metu pensijų sistemos reformai vis dar reikės valstybės biudžeto dotacijos, valstybinio socialinio draudimo įmokų perskirstymas esamai pensijų sistemai ir pensijų kaupimui mažina valstybės įsipareigojimus ateities pensininkams, taip pat neigiamą visuomenės senėjimo poveikį ilguoju laikotarpiu.

7. Siekiant išvengti nepagrįsto valstybės išlaidų sveikatos priežiūrai didėjimo ir jų neigiamo poveikio makroekonominiam stabilumui, būtina užtikrinti sveikatos apsaugos sistemos efektyvumą, prieinamumą ir paslaugų kokybę. Tuo tikslu toliau bus restruktūrizuojamos sveikatos priežiūros įstaigos, įgyvendinama nacionalinė vaistų politika, plėtojama sveikatos draudimo sistema. Įgyvendinamos reformos leis efektyviau naudoti valstybės lėšas, skirtas sveikatos apsaugai, gerins darbo sąlygas, drauge didins darbo našumą. Plėtojant sveikatos draudimo sistemą, siekiama gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą visiems šalies gyventojams, didinti sveikatos sistemos efektyvumą, diegti efektyvesnes lėšų naudojimo formas (žr. 1 priedą).

Fiskaliniam tvarumui didelį poveikį daro valstybės skolos politika. Lietuvoje valdžios sektoriaus skola 2004 metų pabaigoje sudarė 19,5 procento BVP (valdžios sektoriaus skolos rodiklis pateiktas pagal patikslintą 2004 metų BVP). Toks rodiklis tenkino Maastrichto kriterijų ir buvo vienas mažiausių tarp ES narių (žr. 1 priedą).

Valdžios sektoriaus išlaidų kokybė (3 gairė)

8. Valdžios sektoriaus išlaidos 2000–2004 metais sudarė vis mažesnę BVP dalį: 2000 metais – 39,2 procento, o 2004 metais (preliminariais Statistikos departamento duomenimis) – 33,2 procento BVP. Šias tendencijas lėmė griežta fiskalinio deficito mažinimo politika ir vis mažesnis

valdžios sektoriaus dalyvavimas prekių ir paslaugų rinkoje. Valdžios sektoriaus subsidijos 2000–2004 metais svyravo apie 0,8 procento BVP ir išlaikė mažėjimo tendenciją. Nuo 1999 metų valdžios sektoriuje mažėjo bendrojo pagrindinio kapitalo kaupimo išlaidos ir 2001 metais jos siekė 2,2 procento BVP, tačiau 2002 metais šios išlaidos vėl ėmė didėti ir 2004 metais siekė 3,4 procento BVP (žr. 1 priedą).

Valstybės vykdoma valstybės biudžeto politika suformuota atsižvelgiant į strateginius nacionalinius ir ES prioritetus ir pagrįsta reformomis, skatinančiomis išteklių paskirstymo efektyvumą. Nuo 2000 metų išlaidos, susijusios su integracija į ES, yra prioritetinės, tad siekiama maksimaliai užtikrinti projektų, susijusių su ES, įgyvendinimą.

2000–2004 metais priimti teisės aktai, apibrėžiantys biudžeto viešumo, svarbiausias strateginio planavimo, daugumos nebiudžetinių fondų įtraukimo į biudžetą nuostatas. Vykdamas biudžeto reformas, pradėtas taikyti strateginio planavimo ir programinio biudžeto sudarymo modelis, kuris leido derinti asignavimų valdytojų veiklą su Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatomais prioritetais. Rengiant 2006 metų valstybės biudžeto projektą, pradėta diegti nauja vertinimo kriterijų sistema. Planuodamos 2006–2008 metų veiklą, institucijos turi sukurti trijų lygių vertinimo kriterijų sistemą, atspindinčią ne tik institucijos suteiktas paslaugas ar atliktus darbus, bet ir strateginių tikslų bei programų tikslų įgyvendinimą.

Siekiant efektyviau naudoti ES paramos lėšas, Lietuvos Respublikos 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme Lietuvos Respublikos Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai suteikta teisė perskirstyti tarp asignavimų valdytojų, investavimo sričių ir ekonominės klasifikacijos straipsnių ES paramos ir bendrojo finansavimo programoms bei projektams skirtas lėšas, taip pat lėšas minėtų programų ir projektų pridėtinės vertės mokesčiui mokėti, ES paramos programų laikinam lėšų stygiui padengti ir nenumatytoms įmokoms į ES biudžetą panaudoti valstybės biudžeto apyvartos bei skolintas lėšas.

Mokesčių politika (3 gairė)

9. Mokesčių politikos pagrindinis siekis – spartus BVP augimas ir stabilios biudžeto pajamos. Šiuo metu yra nemažas atotrūkis tarp darbo ir kapitalo apmokestinimo – didesnė apmokestinimo našta tenka darbui. Kapitalo apmokestinimas yra lengvesnis, todėl mokesčių sistema iš esmės skatina verslą per juridinius asmenis, be to, nemažos darbo jėgos sąnaudos stabdo konkurencingumo didėjimą regione, ieškoma būdų, kaip slėpti dalį darbo užmokesčio, nedidinti jo oficialiai. Nuoseklus darbo apmokestinimo mažinimas ir numatomi pajamų išlyginimo svertai leis išvengti staigaus pajamų kritimo ir užtikrins valstybės finansų stabilumą vidutinės trukmės laikotarpiu. Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004–2008 metų programą, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2004 m. gruodžio 14 d. nutarimu Nr. X-43 (Žin., 2004, Nr. [181-6703](#)), siekiant užtikrinti Lietuvos verslo konkurencingumo didėjimą ir geresnį darbo jėgos ir kapitalo apmokestinimo balansą nuosekliai mažinant gyventojų pajamų mokesčio našta, 2005 metais priimti Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pakeitimai, kuriais 2006–2008 metais pajamų mokesčio tarifas palaipsniui mažinamas nuo 33 iki 24 procentų, taip pat sudaromos palankios užsienio valstybėse gautų pajamų dvigubo apmokestinimo panaikinimo sąlygos.

Lietuvos Respublikos Seimas 2004 m. balandžio 13 d. priėmė Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymą (Žin., 2004, Nr. [63-2243](#)), aiškiau reglamentuojantį mokesčių administravimo teisinius santykius. Pagal šiuo metu galiojantį Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymą (Žin., 2001, Nr. [110-3992](#)) atitinkamai sutvarkius užsienio įmonių pajamų apmokestinimą (apmokestinimo prie šaltinio, nuolatinės buveinės koncepcija), dividendų apmokestinimą, pereita prie laisvai rinkai būdingų bendrųjų apmokestinimo principų.

Darbo rinka ir darbo našumo tendencijos (4 ir 5 gairės)

10. Lanksčiai prisitaikančios prie išorės pokyčių prekių, paslaugų ir darbo rinkos tampa privaloma Lietuvos stojimo į EPS sąlyga ir viena iš prioritetinių tolesnių struktūrinių reformų krypčių, kurioms bus skiriamas nuolatinis dėmesys, siekiant palaikyti esamą reformų spartą.

Pastaraisiais metais aktyviai taikomos kompleksinės mokesčių ir socialinės politikos sričių priemonės, užtikrinančios visų socialinių grupių, ypač menkai aprūpintų gyventojų, pajamų didėjimą ir skatinančios bendrą užimtumo bei gyvenimo lygio augimą. Pastaruosius kelerius metus buvo pastebimos teigiamos bendro užimtumo lygio augimo tendencijos – nuo 57,2 procento 2001 metais iki 61,1 procento 2004 metais. Sparčiai didėja ir vyresnio amžiaus gyventojų užimtumas. Lietuvoje 2004 metais šis rodiklis siekė 46,9 procento ir žymiai viršijo ES vidurkį. 2005 metų II ketvirtį užimtumo lygis sudarė 62,6 procento, o pagyvenusių žmonių – 50,4 procento.

11. Statistikos departamento skaičiavimais, atliktais remiantis atskirų ekonominės veiklos rūšių bendrosios pridėtinės vertės ir faktiškai dirbtų valandų įvertinimu, šalies ūkio darbo našumas 2004 metais, palyginti su 2000 metais, padidėjo 27,2 procento. Sparčiausiai darbo našumas ir pridėtinė vertė didėjo su gamyba ir vartojimu susijusioje veikloje (pramonės, statybos ir gamybinių paslaugų). Pastaraisiais metais darbo sąnaudų (vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio) didėjimas iš esmės atitiko darbo našumo didėjimą ir leido išlaikyti konkurencingumą kylančio nominaliojo lito kurso sąlygomis. Nuo 2002 metų iki 2004 metų vidurio darbo užmokesčiui ir darbo našumui per metus didėjant vidutiniškai apie 5 procentus, vienetinių darbo sąnaudų metinis augimas buvo artimas nuliui ir neturėjo poveikio infliacijai. Nuo 2004 metų antrosios pusės sparčiau didėjantis darbo užmokestis ėmė lenkti darbo našumo kilimą. 2004 metų IV ketvirtį vienetinės darbo sąnaudos per metus padidėjo 2,7 procento, 2005 metų I ketvirtį – 7,6 procento (žr. 1 priedą), o vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis (be individualių įmonių), Statistikos departamento duomenimis, 2005 metų I ketvirtį, palyginti su atitinkamu 2004 metų laikotarpiu, padidėjo 10,8 procento, II ketvirtį – 9 procentais. Darbo užmokesčio didėjimą lėmė nuo 2004 metų gegužės mėnesio minimaliosios mėnesinės algos ir bazinės mėnesinės algos padidinimas, didesnis darbo dienų skaičius, sezoniniai svyravimai ir kiti veiksniai.

2 lentelė. Pagrindiniai makroekonominių rodiklių netolygumai, palyginti su ES šalių vidurkiu

Rodiklio matmuo	Lietuvos padėtis			ES (25) vidurkis 2004 metais	Netolygumo laipsnis
	2003 metais	2004 metais	2005 metais		
Nedarbo lygis, procentais	12,4	11,4	8,5 ^{II}	9	mažas
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis*, litais	1073	1158	1331,5 ^{II}	n/d	n/d
Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio didėjimas*, procentais	5,8	7,9	9 ^{II}	n/d	n/d

Šaltinis: Eurostatas, Statistikos departamentas.

p – prognozė

II – ketvirtis

**Be individualių įmonių.*

Pinigų ir valiutos kurso politika (6 gairė)

12. Dalyvavimas dinamiškoje ir gerai veikiančioje EPS – vienas pagrindinių ekonominės politikos prioritetų vidutinės trukmės laikotarpiu, todėl bus siekiama prisidėti prie politikos krypčių derinio, kuris stiprina ekonomikos plėtrą, fiskalinės politikos tvarumą ir yra suderinamas su kainų stabilumu ir vykdoma pinigų politika.

Lietuvoje 2004 metų vartotojų kainų kaitos tendencijos – kainos ėmė didėti, ir metinė infliacija, apskaičiuota suderinto vartotojų kainų indekso (toliau vadinama – SVKI) pagrindu,

gruodžio mėnesį buvo 2,8, o vidutinė metinė infliacija – 1,1 procento. 2005 metų pradžioje metinė infliacija nežymiai svyravo apie 3 procentus, o nuo gegužės mėnesio, išnykus 2004 metų gegužės mėnesio vienkartinio kainų šuolio poveikiui, metinė infliacija sumažėjo iki 2 procentų. Rugsėjo mėnesį metinė infliacija siekė 2,3 procento, rugsėjo mėnesį – 2,6 procento. Pagrindinės infliacijos tendencijų pokyčio ir tolesnio didėjimo Lietuvoje priežastys – maisto produktų, administruojamųjų ir degalų kainų kaita.

Fiksuoto valiutos kurso sistemos įdiegimas pagal valiutų valdybos principus buvo svarbus stabilios makroekonominės plėtros veiksnys. Tai stabilizavo infliacinius lūkesčius, mažino šalies ir valiutos rizikos premijas, didino pasitikėjimą šalies ekonomine politika, spartino nominalią ir realią konvergenciją. Sėkmingam fiksuoto lito kurso strategijos taikymui palankūs Lietuvos ekonomikos bruožai: ekonomikos atvirumas; stabilaus valiutos kurso svarba kainų lygiui; santykinis kainų ir darbo užmokesčio lankstumas.

Tapdama ES nare, Lietuva įsipareigojo ateityje litą pakeisti euru. Lietuva sėkmingai dalyvauja diegiant valiutų keitimo kurso mechanizmą (VKM II), vienašališkai įsipareigojusi išlaikyti fiksuoto valiutos kurso režimą ir euro atžvilgiu stabilų nacionalinės valiutos kursą. Vykdoma ekonominė ir fiskalinė politika apima priemones, kurių sėkmingas įgyvendinimas užtikrins Lietuvos atitiktį Maastrichto kriterijams ir galimybę užsitikrinti teigiamą ES Ekonomikos ir finansų ministrų tarybos sprendimą dėl euro įsivedimo 2007 metų pradžioje.

Pagrindiniai makroekonominės politikos tikslai ir uždaviniai vidutinės trukmės laikotarpiu

1 tikslas – IŠLAIKYTI STABILIAŲ MAKROEKONOMINĘ APLINKĄ IR VALSTYBĖS FINANSŲ TVARUMĄ, SUDARANTĮ PALANKIAS AUGIMO IR DARBO VIETŲ KŪRIMO SĄLYGAS

13. Pagrindiniai uždaviniai (*1 gairė*):

13.1. išlaikyti spartų ūkio augimą vidutinės trukmės laikotarpiu;

13.2. išlaikyti einamosios sąskaitos balanso tvarumą, įgyvendinant atitinkamas priemones.

2 tikslas – UŽTIKRINTI ILGALAIKĮ FISKALINĖS POLITIKOS TVARUMĄ KAIP DIDESNIO UŽIMTUMO PAGRINDĄ

14. Pagrindiniai uždaviniai (*2 ir 3 gairės*):

14.1. siekti valstybės skolos tvarumo ilguoju laikotarpiu;

14.2. vykdyti efektyvią pensijų sistemos reformą;

14.3. siekti sveikatos apsaugos sistemos efektyvumo ir finansinio stabilumo, toliau restruktūrizuoti sveikatos priežiūros įstaigas;

14.4. skatinti užimtumo ir darbo našumo augimą, būtiną valdžios sektoriaus finansų stabilumui užtikrinti;

14.5. vykdyti valstybės biudžeto politiką, atsižvelgiant į strateginius nacionalinius ir ES prioritetus, grįsti ją reformomis, skatinančiomis išteklių paskirstymo efektyvumą.

3 tikslas – SKATINTI EKONOMINĖS POLITIKOS, STRUKTŪRINIŲ REFORMŲ IR SOCIALINĖS POLITIKOS SĄGLAUDĄ, DIDINANČIĄ DARBO NAŠUMĄ IR KONKURENCINGUMĄ

15. Pagrindiniai uždaviniai (*4 ir 5 gairės*):

15.1. skatinti politinį dialogą nominalaus darbo užmokesčio sistemų, atitinkančių ekonomikos ir darbo rinkos plėtrą, tobulinimo atsižvelgiant į atskiras socialines grupes klausimu;

15.2. toliau vykdyti pradėtas reformas darbo ir produktų rinkose, siekiant prisitaikyti prie globalizacijos, technologijos ir ciklinių pokyčių.

4 tikslas – SIEKTI VISATEISIO DALYVAVIMO NUO 2007 M. SAUSIO 1 D. EKONOMINĖJE IR PINIGŲ SĄJUNGOJE

16. Siekti visateisės narystės EPS, vykdyti tvarią fiskalinę politiką, išlaikyti mažus bazinių palūkanų rizikos priedus ir mažą infliaciją.

Siektini rezultatai

(vadovaujamosi makroekonominėmis projekcijomis, sudarytomis 2005 m. rugsėjo 29 d.)

Vidutinės trukmės ekonominės politikos scenarijus (1 ir 6 gairės)

17. Lietuvos makroekonominė aplinka ir valdžios sektoriaus fiskalinė politika veikiama įsipareigojimų, susijusių su naryste ES. Ypač daug dėmesio skiriama biudžeto drausmei ir Mastrichto kriterijų nustatytiems reikalavimams, siekiant užsitikrinti galimybę dalyvauti EPS. Lietuvos politiniai prioritetai ir prognozuojama sparti ūkio plėtra vidutinės trukmės laikotarpiu leidžia tikėtis teigiamų rezultatų, vykdant pagrindinių visuomeninio gyvenimo sričių struktūrines reformas.

Fiskalinės politikos tikslas – siekti, kad valdžios sektoriaus biudžeto deficitas 2005–2008 metais neviršytų 3 procentų BVP ir artėtų prie vidutinės trukmės deficito užduoties. Tuo tikslu būtina įgyvendinti Lietuvos konvergencijos programoje, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 21 d. nutarimu Nr. 54 (Žin., 2005, Nr. [11-341](#)), numatytas priemonės. Siekiama, kad 2005–2008 metais valdžios sektoriaus deficitas neviršytų atitinkamai 2,3 procento BVP; 1,8 procento BVP; 1,5 procento BVP; 1,3 procento BVP (fiskalinio deficito projekcijos pateikiamos pagal metų Konvergencijos programą). Vidutinės trukmės valdžios sektoriaus deficito tikslams pasiekti bus toliau vykdomos Lietuvos konvergencijos programoje numatytos priemonės. Tikėtina, kad fiskalinės politikos tikslų įgyvendinimą 2007–2008 metais teigiamai veiks ir ryžtingesnis 2007–2013 metų ES finansinės paramos naudojimas (ES struktūrinė parama 2007–2013 metais Lietuvoje galės būti naudojama tik parengus ir suderinus su Europos Komisija Nacionalinę ES struktūrinės paramos naudojimo strategiją ir atskiras veiksmų programas šiai strategijai įgyvendinti.

18. Įgyvendinama valstybės ekonominė politika, skirta stabiliai makroekonominėi aplinkai sukurti, darbo rinkos reformoms vykdyti, užimtumui didinti ir darbo aplinkai gerinti, lemia spartų ekonomikos augimą ir visuomenės gyvenimo kokybės gerėjimą. Prognozuojama, kad Lietuva vidutinės trukmės laikotarpiu išlaikys spartų ekonomikos augimą: 2005 metais BVP gali augti 7 procentais, 2006 metais – 6 procentais, 2007 metais – 5,3 procento, o 2008 metais – 6,8 procento. Ypač skatinti ūkio augimą ES parama turėtų 2005 metais. Pagrindinės išorinės ekonominės aplinkos sąlygos atitinka paskelbtąsias Europos Komisijos (toliau vadinama – EK) (2005 metų EK ketvirtinėje euro zonos ataskaitoje) dėl valiutų kurso ir naftos kainų. Nors naftos kainų kitimas nepalankus ūkiui, nepanaudotų 2004 ir 2005 metais ES paramos lėšų panaudojimas 2006 metais, dėl ES paramos pagerėjusi ūkio infrastruktūra ir padidėję gamybos pajėgumai 2007–2008 metais kompensuotų neigiamą didelių kuro kainų poveikį.

Nuo 2003 metų vyraujančios tendencijos rodo, kad vidaus paklausa ir toliau veiks ekonomikos augimą. 2005–2008 metais sparčiai didės investicijos ir vartojimas, o nominalaus eksporto augimą skatins prekybos su ES liberalizavimas. Didėjant investuotojų pasitikėjimui ūkio stabilumu, investicijos sudarys vis didesnę BVP dalį. Vartojimo augimą nagrinėjamu laikotarpiu skatins sparčiau didėjantis darbo užmokestis, mažėjantis nedarbas, atsiveriančios ES darbo rinkos, geri vartotojų ekonomikos plėtros lūkesčiai. Importuotos naujos technologijos stiprins ūkio gebėjimą konkuruoti tarptautinėse rinkose. Vėliau dėl ES finansinės paramos padidėję gamybos pajėgumai leis tenkinti vidaus paklausą šalyje gaminamomis prekėmis ir paslaugomis.

19. 2003–2004 metais sparčiai plėtėsis vartotojų kreditavimas didina vartojimą ir investicijas. 2005 metų pirmąjį pusmetį bankų klientams suteiktų paskolų portfelis padidėjo 17 procentų (2004 metų pirmąjį pusmetį – atitinkamai 16,7 procento), todėl tikėtina, kad investuotojų ir vartotojų kredito portfelis 2005 metais irgi didės sparčiai, tačiau augimo tempai bus panašūs kaip ir 2003–2004 metais. Didėjančios vidaus paklausos spaudimą 2006–2008 metais mažins mažėjanti valdžios sektoriaus vartojimo išlaidų dalis BVP.

Euro įvedimas 2007 m. sausio 1 d. skatintų užsienio investicijas, eksporto augimą. Spartus produktyvumo didėjimas išliktų po 2008 metų ir lemtų, kad Lietuva 2007–2013 metų laikotarpiu priartėtų prie ES gyvenimo lygio vidurkio.

Ilgalaikis valstybės finansų tvarumas (2 gairė)

20. Pastarųjų metų sparti Lietuvos ūkio raida įrodo, kad buvo vykdoma tvari fiskalinė politika, užtikrinusi valstybės finansų stabilumą, pelnusi vidaus ir užsienio investuotojų pasitikėjimą. Valdžios sektoriaus finansų tvarumo kontekste pagrindinis Lietuvos siekis – sklandžiai ir efektyviai vykdyti pensijų ir sveikatos apsaugos sistemų reformas, stiprinančias valstybės finansų tvarumą ilguoju laikotarpiu.

21. Įgyvendinant pensijų reformą, sumažės tiesioginiai valstybės finansiniai įsipareigojimai būsimiems pensininkams. Tai sudarys sąlygas išvengti pensijų sistemos krizės dėl demografinių pokyčių ilgalaikėje perspektyvoje. Išankstiniais duomenimis, 2004 metais pensijų kaupimo fondams pervesta 173 mln. litų valstybinio socialinio draudimo įmokų. Prognozuojama, kad 2005 metais bus pervesta apie 300 mln. litų, 2006 metais – 497 mln. litų, 2007 metais – 666 mln. litų, 2008 metais – 715 mln. litų. Kapitalo pervedimai į privačius pensijų kaupimo fondus kasmet didės nuo 0,3 procento BVP 2004 metais iki 0,8 procento BVP – 2008 metais. Numatyta dalį šių Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto išlaidų finansuoti iš šio fondo biudžeto pertekliaus, susidariusio dėl trumpalaikio demografinės būklės pagerėjimo, taip pat valstybės biudžeto asignavimų ir kitų šaltinių. Pensijų sistemos reforma didins finansinių rinkų likvidumą, skatins spartesnę ekonomikos plėtrą. Nors vykdant pensijų reformą susidarys didesnis fiskalinis deficitas, lėšos, sukauptos pensijų kaupimo fonduose, sumažins tiesioginius valstybės finansinius įsipareigojimus būsimiems pensininkams.

Tiesiogiai su pensijų sistema susijusi užimtumo didinimo priemonė – senatvės pensijos amžiaus didinimas. Planuojama nuo 2012 metų pradėti šį amžių didinti po 2 mėnesius vyrams ir 4 mėnesius moterims kasmet, kol abiejų lyčių asmenų senatvės pensijos amžius 2026 metais pasieks 65 metus. Pensinio amžiaus ilginimas iki 65 metų palengvintų finansinę naštą dirbantiems ir socialinio draudimo įmokas mokantiems gyventojams.

22. Siekiant užtikrinti prieinamas, geros kokybės ir saugias sveikatos priežiūros paslaugas visiems šalies gyventojams, restruktūrizuojamos sveikatos priežiūros įstaigos. Šio proceso tikslai ir prioritetai yra: pirminės sveikatos priežiūros ir ambulatorinių paslaugų plėtra, stacionariųjų paslaugų optimizavimas ir alternatyvių veiklos formų plėtra, medicininės slaugos ir ilgalaikio bei palaikomojo gydymo paslaugų plėtra. Naudojant valstybės kapitalo investicijų lėšas, numatoma diegti naujas medicinos technologijas, renovuoti ir restruktūrizuoti sveikatos priežiūros įstaigas, sukurti integralią, atvirą plėtrai informacinę sistemą.

Reformuojant visuomenės sveikatos sistemą, siekiama priartinti ją prie bendruomenės – dalį funkcijų perduoti savivaldybėms, skatinti jas prisidėti finansiškai ir taip plėtoti galimybes greitai reaguoti į sveikatai iškytančias grėsmes.

23. Plėtojant sveikatos draudimo sistemą, skatinamas savanoriškas sveikatos draudimas, kuris pritrauks papildomas privačias lėšas ir prisidės prie papildomo sveikatos apsaugos finansavimo. Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšos skirstomos pagal gyventojų statistinius demografinius rodiklius, t. y. atsižvelgiama į aptarnaujamo regiono gyventojų skaičių, lytį ir amžių.

Investicijos į sveikatos sistemos reformą, siekiant efektyviau naudoti valstybės šiai sistemai skiriamas lėšas, yra valstybės ilgalaikis indėlis į visuomenės socialinę ir ekonominę gerovę, gerinantis gyvenimo kokybę, skatinantis darbo našumo, žmonių verslumo didėjimą ir didesnius ūkio laimėjimus.

24. Vertinant valstybės skolinimosi tendencijas, pagrindinis tikslas – užtikrinti valstybės išlaidų ir valstybės vardu priimtų skolinių įsipareigojimų finansavimą iš skolinėtų lėšų kuo mažesnėmis sąnaudomis ir priimtina rizika vidutinės trukmės laikotarpiu, neviršijant nustatytųjų skolos ir skolinimosi limitų, ir laikytis reikalavimų, keliamų ES valstybėms narėms, siekiančioms įsivesti eurą. Prognozuojama, kad 2005 metais valdžios sektoriaus skolos lygis (pagal PDP reikalavimus) išliks panašus kaip ir 2004 metais, vėliau nežymiai išaugs iki 20,1 procento prognozuojamo BVP 2006 metais, o vidutinės trukmės laikotarpiu nuosekliai mažės iki 19,2 procento prognozuojamo BVP 2008 metų pabaigoje.

3 lentelė. Valdžios sektoriaus skolos ir mokėtinų palūkanų projekcijos

Palyginti su BVP, procentais	2004 metais	2005 metais	2006 metais	2007 metais	2008 metais
Valdžios sektoriaus skola metų pabaigoje	19,5	19,5	20,1	20,0	19,2
Palūkanos	1,0	0,9	0,8	0,8	0,8

Šaltinis: Finansų ministerija.

Valdžios sektoriaus išlaidų kokybė (3 gairė)

25. Svarbus veiksnys įgyvendinant užsibrėžtus tikslus yra valdžios sektoriaus finansavimo efektyvumas. Lietuvos Respublikos biudžeto išlaidų tikslai ir prioritetai, nustatyti patvirtintuose strateginiuose dokumentuose, tarpusavyje susiję ir sudaro integralią sistemą. Pagrindiniai nacionalinio biudžeto išlaidų tikslai ir prioritetai išdėstyti Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje, BPD, Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje, regionų plėtros planuose, stojimo į ES ir NATO dokumentuose. Sudarant vidutinės trukmės laikotarpio (iki 2008 metų) biudžetą ir rengiant atitinkamas programas, vadovaujamosi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 28 d. nutarimu Nr. 221 (Žin., 2005, Nr. [30-944](#)) patvirtintais strateginiais tikslais (prioritetais): stiprinti Lietuvos įtaką formuojant ES ekonominę politiką ir sprendimus šaliai aktualiais klausimais ir siekti dalyvauti euro zonoje nuo 2007 metų; siekti darnaus vystymosi ir tolygesnės regioninės socialinės ekonominės plėtros; užtikrinti tolesnį verslo plėtros sąlygų gerinimą; užtikrinti nacionalinės kultūros ir sveikatinimo plėtrą; didinti užimtumą, užtikrinti teisingus darbo santykius, tinkamas darbo sąlygas ir mažinti socialinę atskirtį; plėtoti informacinę ir žinių visuomenę, skatinti visuomenės teisinį švietimą; užtikrinti darnią viešosios transporto infrastruktūros plėtrą ir kita.

Mokesčių politika (3 gairė)

26. Gyventojų pajamų mokesčio tarifo mažinimas palaipsniui užtikrins geresnį darbo jėgos ir kapitalo apmokestinimo balansą, skatinantį užimtumą, o kartu ir konkurencingumo didėjimą regione, kurį lems sumažėjusios darbo jėgos sąnaudos. Pelno mokesčio įstatymo nustatytas vienas mažiausių pelno mokesčio tarifų tarp ES valstybių narių, palankios dividendų apmokestinimo taisyklės, užtikrinančios Lietuvos ir užsienio investuotojams jų lėšų likvidumą, įgyvendinami laisvajai rinkai būdingi bendrieji apmokestinimo principai turėtų užtikrinti ne tik konkurencingumo didėjimą regione, bet ir skatinti investicines įplaukas. Mokesčių politikos priemonės skatins investicijas į žmogiškąjį kapitalą, darbo rinkoje dalyvaujančių asmenų gebėjimą prisitaikyti prie paklausos darbo rinkoje pokyčių, spartins technologinę pažangą.

27. Išankstiniais skaičiavimais, gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pakeitimų poveikis valdžios sektoriaus pajamoms 2006–2008 metais sudarys apie 3354 mln. litų (kaupiamuoju principu). Valdžios sektoriaus pajamų netekimas dėl sumažėjusio gyventojų pajamų mokesčio tarifo bus kompensuojamas laikinuoju socialiniu mokesčiu, skaičiuojamu nuo juridinių asmenų pelno (išankstiniais skaičiavimais, įsigaliojus šiam mokesčiui, valstybės biudžetas 2006–2008 metais papildomai gautų 0,8 mlrd. litų pajamų), teigiamą poveikį taip pat turės nekilnojamojo turto mokesčio bazės išplėtimas – nuo 2006 m. sausio 1 d. nekilnojamojo turto mokestis bus mokamas ne tik už įmonėms nuosavybės teise priklausančią nekilnojamąjį turtą, bet ir už gyventojams nuosavybės teise priklausančią komerciniams tikslams naudojamą nekilnojamąjį turtą (išankstiniais skaičiavimais, dėl nekilnojamojo turto mokesčio bazės išplėtimo nacionalinis biudžetas kasmet gaus apie 20 mln. litų pajamų). Sumažėjęs gyventojų pajamų mokesčio tarifas taip pat lems šio mokesčio elastingumo didėjimą, skatins užimtumo ir spartesnę ekonomikos augimą, didesnes biudžeto pajamas vidutiniu laikotarpiu. Tai leis išvengti ciklinio BVP augimo lėtėjimo 2007–2008 metais.

28. Ateityje mokesčių įstatymų nuostatos bus keičiamos atsižvelgiant į ES mokestinės politikos pokyčius, Europos Teisingumo Teismo praktiką, EK darbo grupių veiklos rezultatus,

pažangiausią pasaulinę apmokestinimo praktiką, taip pat ekonominio augimo, konkurencingumo ir užimtumo skatinimo potencialą.

Darbo rinka ir darbo našumo tendencijos (4 ir 5 gairės)

29. Išliekanti užimtumo augimo tendencija rodo, kad įmonės išnaudojo turimus darbo jėgos išteklius ir toliau didinti gamybos apimtį bus galima samdant daugiau darbuotojų. Užimtumo didėjimą skatins ir ES finansinė parama. Darbuotojų vidutinės trukmės laikotarpiu gausės, o tai prisidės prie gamybos plėtros. Visapusiškai įvertinus šalies ekonominį potencialą, politinius, socialinius ir ekonominius tikslus, numatoma pasiekti 70 procentų užimtumą, sumažinti ir stabiliai išlaikyti nedidelį nedarbą – apie 6–7 procentų per artimiausius 12–15 metų.

30. Vidutinės trukmės laikotarpiu teigiamas darbo užmokesčio tendencijas skatins darbo apmokestinimo sąlygų gerinimas (gyventojų pajamų mokesčio mažinimas) ir įgyvendinamos ilgalaikės socialinės politikos struktūrinės reformos, kurios papildomai skatins įsitraukti į darbo rinką ir gerins socialinių garantijų sistemą. Pastaraisiais metais įmonės dirba pelningiau, o tai leidžia didinti darbo užmokestį ir neprarasti konkurencingumo. Saikingas darbo užmokesčio didinimas (nuo palyginti mažo) taip pat padės pasiekti einamosios sąskaitos tvarumą. Įgyvendinamos reformos leidžia tikėtis, kad realiai padidės neto darbo užmokestis, mažės šešėlinio darbo užmokesčio dalis, taip pat didės regiono konkurencingumas ir darbo našumas. Teigiamas darbo užmokesčio pokyčius skatins ir darbo jėgos paklausos didėjimas, augantis produktyvumas, numatomas minimaliosios mėnesinės algos didinimas atsižvelgiant į valstybės finansines galimybes ir ekonominio augimo tempus, gerėjantys ūkio dalyvių lūkesčiai ir kainų konvergencija. Numatoma, kad 2004 metais prasidėjusios tendencijos išliks ir toliau – vidutinis mėnesinis darbo užmokestis šalyje didės vis sparčiau – nuo 1158 litų 2004 metais iki 1600 litų 2008 metais.

31. Darbo jėgos persikvalifikavimas iš žemo darbo našumo sektoriaus į aukštesnio darbo našumo sektorių vidutinės trukmės laikotarpiu tampa svarbiu BVP augimo veiksnium, galinčiu apsaugoti nuo darbo jėgos trūkumo: 2004 metais sumažėjęs užimtųjų žemės ūkyje skaičius lėmė apie 13 procentų padidėjusį darbo našumą šiame sektoriuje, likusiems darbuotojams sugebant išlaikyti ankstesnę gamybos apimtį. Siekiant užtikrinti makroekonominį stabilumą ir augimą, bus skatinamas darbo našumo didėjimo tempus atitinkantis darbo užmokesčio augimas. Siekiama, kad 2005–2008 metais vidutinis kasmetinis darbo našumo pokytis sudarytų 4–5 procentus. Atsižvelgiant į darbo našumo augimo tempus, taip pat į tai, kad pelno mokesčio tarifas yra vienas mažiausių tarp ES valstybių, Lietuva turėtų likti patraukli užsienio investuotojams. Spartėjančios tiesioginės užsienio investicijos – viena pagrindinių darbo našumo didėjimo sąlygų.

32. Vykdomos struktūrinės reformos darbo ir produktų rinkose, įgyvendinama mokesčių politika, kryptingas ES struktūrinės paramos naudojimas, politiniai įsipareigojimai vykdyti ekonominę ir socialinę politiką leidžia tikėtis, kad vidutinės trukmės laikotarpiu bus išlaikytas ekonomikos augimo tempas, gerės darbo našumo rodikliai, bus įvykdyti socialinės politikos įsipareigojimai ir darbo rinkos reformos.

Pinigų ir valiutos kurso politika (6 gairė)

33. Siekiant visateisės narystės EPS, svarbu užtikrinti makroekonominių rodiklių atitiktį Maastrichto kriterijams, ypač daug dėmesio skirti kainų stabilumui.

34. Infliacijos pokyčius artimiausioje ateityje daugiausia lems toliau didėjančios pasaulinės naftos kainos ir krintantis JAV dolerio atžvilgiu euro kursas. Infliacija gali pasireikšti tose vartojimo prekių ir paslaugų grupėse, kurios mažiau veikiamos konkurencijos. Tačiau pinigų paklausos augimo lėtėjimas ir kredito prieaugio mažėjimas, didesnė konkurencija rinkoje panaikintų palankias sąlygas didėti kainoms. Infliacijos projekcijos pagrįstos prielaida, kad pavyks išvengti prociklinio mokesčių tarifų mažinimo poveikio bent iki 2006 metų antrosios pusės. Pasitvirtinus prielaidoms, 2005 metais vidutinė metinė infliacija būtų 2,5 procento, o 2006 metais – 2,1 procento.

35. Galima tikėtis, kad dalis mokesčių naštos darbu mažinimo 2005–2007 metais dėl konkurencijos bus panaudota mažoms kainoms išlaikyti. Gyventojų pajamų mokesčio tarifo mažinimas, efektyvesnis ekonominio potencialo naudojimas ir darbo našumo didėjimas, iš dalies kompensuojantys spartėjančio vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio augimą, pristabdys kainų kilimą ateityje. Infliacija 2007 metais būtų šiek tiek didesnė dėl euro įvedimo išlaidų ir galimo pristabdytos infliacijos efekto. Vidutinės trukmės laikotarpio pabaigoje vidutinė metinė infliacija svyruos apie stabiliosios infliacijos vertę – 2,5 procento.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 1050 (Žin., 2005, Nr. [117-4235](#)) patvirtinti Nacionalinis euro įvedimo planas ir Lietuvos visuomenės informavimo apie euro įvedimą ir komunikacijos strategija.

36. Siekiant išlaikyti prekių ir paslaugų kainų stabilumą po euro įvedimo, bus įgyvendinamos Nacionaliniame euro įvedimo plane numatytos priemonės:

36.1. kainas (pensijas, darbo užmokestį, kitas išmokas) eurai ir litais bus privaloma nurodyti ne trumpiau kaip 60 kalendorinių dienų iki euro įvedimo ir 60 kalendorinių dienų įvedus eurą;

36.2. bus taikoma dviejų valiutų apyvarta;

36.3. kainos bus apvalinamos pagal nustatytas taisykles;

36.4. prekybos organizacijos bus skatinamos priimti Geros verslo praktikos (valios) kodeksą, kuriuo įsipareigotų perskaičiuojant kainas vykdyti kainų lygio išlaikymo ir nediskriminavimo įsipareigojimą, siekti grąžą duoti eurai ir kita;

36.5. institucijos ir visuomenė bus informuojamos apie vartojimo prekių ir paslaugų kainų pokyčius, registruojant kainas litais ir eurai ir atsižvelgiant į kainų litais perskaičiavimo į kainas eurai poveikį bendrajam vartotojų kainų pokyčiui.

37. Bus imtasi visų galimų priemonių, kad keitimo proceso metu būtų išvengta piktnaudžiavimo didinant kainas ir nepagrįstų infliacijos lūkesčių. Perėjimas prie euro skatins investicijas ir prekybos ryšius, sudarys palankesnes sąlygas augti valstybės ekonomikai, spartins gyventojų pajamų didėjimą.

4 lentelė. Lietuvos makroekonominės politikos 2005–2008 metų siekiai

Rodiklis	Lietuvos 2005–2008 metų siekis	ES 2005–2008 metų siekis
Fiskalinis deficitas, BVP procentais	<3, siekti vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinio deficito užduoties	<3, artėti prie subalansuoto
Mokėjimų balanso einamoji sąskaita, BVP procentais	išlaikyti tvarumą	išlaikyti tvarumą
Nedarbo lygis, procentais	7,5	mažinti
Vidutinis mėnesinio bruto darbo užmokesčio didėjimas*, procentais	8–9	n/d

Šaltinis: Finansų ministerija.

**Be individualių įmonių.*

38. Vidutinės trukmės laikotarpiu bus vykdoma tvari valstybės finansų politika, visų pirma orientuota į vidutinės trukmės tikslus ir fiskalinio deficito užduotį. Įgyvendinamos pensijų ir sveikatos apsaugos sistemų reformos, bendro užimtumo lygio augimas, valstybės skolos stabilumas užtikrins ilgalaikį valstybės finansų tvarumą. Ekonomikos augimo tendencijos, struktūrinės reformos produktų ir darbo rinkose, nuoseklus darbo našumo didėjimas, investuotojų pasitikėjimas vidaus rinka, mokesčių politikos priemonės, lūkesčiai, susiję su naryste EPS, leidžia tikėtis, kad bus artėjama prie šioje programoje užsibrėžtų nacionalinių tikslų įgyvendinimo.

Makroekonominės politikos įgyvendinimo priemonės, atsakomybės pasiskirstymas ir finansinių lėšų poreikis

39. Atsižvelgiant į pagrindinius ekonominės politikos prioritetus ir tikslus vidutinės trukmės laikotarpiu, numatomos šios nacionalinės priemonės:

Lėšų poreikis – papildomos lėšos Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos priemonėms įgyvendinti numatomos atsižvelgiant į šalies finansines galimybes, ir jų poreikis tikslinamas rengiant atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą, Valstybės investicijų programą, ES struktūrinės paramos naudojimo strategiją ir veiksmų programas.

1 tikslas – IŠLAIKYTI STABILIAJĄ MAKROEKONOMINĘ APLINKĄ IR VALSTYBĖS FINANSŲ TVARUMĄ, SUDARANTĮ PALANKIAS AUGIMO IR DARBO VIETŲ KŪRIMO SĄLYGAS (1 gairė)

Priemonės	Vykdytojai	Terminas	Lėšų poreikis
Išlaikyti spartų ūkio augimą vidutinės trukmės laikotarpiu			
1. Įdiegti ir tobulinti Valstybės ilgalaikės raidos strategijos įgyvendinimo analizės ir stebėsenos (monitoringo) sistemą, siekiant analizuoti šalies ūkio raidos rezultatus ir teikti pasiūlymus dėl ūkio kryptių ir strateginių dokumentų atitikties Lisabonos strategijos tikslams	Ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Statistikos departamentas	2005 metų IV ketvirtis	bendrieji asignavimai
2. Parengti pasiūlymus dėl Lietuvos ekonomikos augimo ir konkurencingumo šaltinių (veiksnių) ir tendencijų tyrimo (atsižvelgiant į Lietuvos politinių partijų ir akademinės bendruomenės institucijų 2004 m. birželio 22 d. memorandumo nuostatas)	Ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Finansų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Aplinkos ministerija, Susisiekimo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Žemės ūkio ministerija	2005 metų IV ketvirtis	bendrieji asignavimai
3. Atsižvelgiant į šalies ūkio tendencijas, ES strategijų (Lisabonos, Goteborgo, Europos užimtumo strategijų) prioritetus, ES 2007–2013 metų sanglaudos politikos strategines gaires ir nacionalinius strateginius dokumentus, teikti pasiūlymus dėl rengiamos Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos naudojimo strategijos ir veiksmų programų šiai strategijai įgyvendinti, valdymo ir administravimo institucinės sistemos kūrimo ir funkcionavimo, bendros struktūrinių fondų lėšų administravimo informacinės sistemos diegimo	Finansų ministerija ir kitos valstybės institucijos	2005 metai–2006 metų IV ketvirtis	bendrieji asignavimai
4. Rengti vidutinio laikotarpio šalies ūkio raidos analizę ir prognozes, tirti struktūrinių reformų ekonominį poveikį ir teikti išvadas įgyvendinamos ekonominės politikos klausimais	Finansų ministerija	2005–2008 metai	bendrieji asignavimai
5. Atsižvelgiant į valstybės finansines galimybes ir ūkio augimo tendencijas, teikti pasiūlymus dėl papildomų valstybės asignavimų ir fiskalinių priemonių MTEP sektoriui stiprinti, derinant procesą su struktūrinės paramos naudojimu ir socialinių partnerių pasiūlymais; siekti, kad bendrosios investicijos į MTEP 2008 metais būtų 1,2 procento BVP	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija ir Finansų ministerija	2006–2008 metai	bendrieji asignavimai

6. Analizuojant ūkio ekonominės raidos rodiklius, biudžeto pajamų surinkimo tendencijas ir nustatomų mokesčių įstatymų pažeidimų pobūdį bei mastą, nustatyti mokesčių vengimo požįriu rizikingiausias ekonominės veiklos sritis ir remiantis šia analize parengti ir įgyvendinti kovos su šešėline ekonomika metų priemonės (programas)	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos	2006 metų I ketvirtis; 2007 metų I ketvirtis; 2008 metų I ketvirtis	bendrieji asignavimai
Įgyvendinti priemonės, užtikrinančias einamosios sąskaitos balanso tvarumą			
7. Skatinti eksportuojančių įmonių veiklą – tirti rinkų liberalizavimo poveikį, fiskalinėmis priemonėmis ir ES struktūrinių fondų lėšomis remti mokslinius tyrimus ir inovacijų potencialo stiprinimą, diegti klasterizacijos koncepciją, inovacinių projektų subsidijavimo tvarką	Finansų ministerija ir kitos valstybės institucijos	2005–2006 metai	53,4 mln. litų (pagal BPD)
8. Parengti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateikti Lietuvos Respublikos nutarimo dėl eksporto plėtros ir skatinimo 2005–2008 metų strateginių kryptų projektą	Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	2005 metai	bendrieji asignavimai
9. Stebėti įgyvendinamos mokesčių reformos poveikį valstybės biudžeto pajamoms ir fiskaliniam deficitui, teikti pasiūlymus dėl mokesčių administravimo gerinimo ir įgyvendinamų fiskalinių svertų, mažinančių riziką viršyti 3 procentų BVP valdžios sektoriaus deficito ribą	Finansų ministerija, kitos institucijos	2005–2008 metai	bendrieji asignavimai

2 tikslas – UŽTIKRINTI ILGALAIKĮ FISKALINĖS POLITIKOS TVARUMĄ KAIP DIDESNIO UŽIMTUMO PAGRINDĄ (2 ir 3 gairės)

Priemonės	Vykdytojai	Terminas	Lėšų poreikis
Siekti valstybės skolos tvarumo ilguoju laikotarpiu			
1. Užtikrinti, kad būtų laikomasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės vidutinės trukmės skolinimosi politikos kryptų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 1 d. nutarimu Nr. 602 (Žin., 2005, Nr. 70-2533), nustatytų limitų 2. Finansuoti didžiąją dalį Lietuvos Respublikos Vyriausybės skolinimosi poreikio išleidžiant Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinius popierius vidaus ir užsienio rinkose	Finansų ministerija	2005–2008 metai	palūkanos už viso valdžios sektoriaus skolą 2006–2008 metais sudarytų 1985 mln. litų (planuojamos palūkanos); finansavimas – valstybės biudžeto lėšos
3. Išleidžiant vidaus rinkoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinius popierius, koncentruotis į 3, 5, 10 metų trukmės skolinimąsi ir taip sukurti kelias sąlygiškai likvidžias emisijas 4. Skolintis litais ir eurai arba kita valiuta, kuri būtų keičiama į litus ar eurus naudojant išvestines finansines priemones 5. Palaipsniui mažinti valstybės skolinius įsipareigojimus užsienio valiutomis, kurių kurso kitimas lito ir euro atžvilgiu galėtų sukelti nepageidaujamus skolos aptarnavimo išlaidų pokyčius			

6. Siekti, kad eurai denominuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybiniai popieriai sudarytų vis didesnę dalį valstybės vardu priimtų skolinių įsipareigojimų, ir daryti gana dideles ir likvidžias eurai denominuotų Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių, kuriais būtų prekiaujama tarptautinėse elektroninėse vertybinių popierių prekybos sistemose, emisijas			
Vykdyti efektyvią pensijų sistemos reformą			
7. Parengti nacionalinės pensijų sistemos modernizavimo koncepcijos projektą, atsižvelgiant į pensijų sistemos plėtros trumpalaikes ir ilgalaikes tendencijas	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2006 metų IV ketvirtis; 2007 metų II ketvirtis	pensijų kaupimo fondams 2005–2008 metais bus per-vesta apie 2178 mln. litų (prognozė); finansavimas: Vals-tybinio socialinio draudimo fondo biudžetas; Rezervi-nis (stabilizavimo) fondas (2005 me-tais – 149,9 mln. litų; 2006 metais – 248,5 mln. litų)
8. Dalyvauti įgyvendinant ES valstybių narių programą, skirtą taikyti atviram koordinavimo metodui, apimančiam šių valstybių bendrus tikslus kovojant su visuomenės senėjimo pasekmėmis ir užtikrinant nacionalinės pensijų sistemos ilgalaikį stabilumą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2005–2008 metai	
9. Sukurti Lietuvos Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių vidutinės trukmės ir ilgalaikio prognozavimo modelį	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir kitos valstybės institucijos	2006 metų IV ketvirtis	
10. Atlikti naujosios pensijų kaupimo sistemos stebėseną ir demografinių pokyčių prognozes, vadovaujantis šios stebėsenos rezultatais, prireikus parengti Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, siekiant tobulinti naująją pensijų kaupimo sistemą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Finansų ministerija, Statistikos departamentas, Vertybinių popierių komisija, Draudimo priežiūros komisija	2005–2008 metai	
11. Nuolat tobulinti pensijų sistemą reglamentuojančius teisės aktus, kad jie atitiktų socialinės ir ekonominės politikos kryptis	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Finansų ministerija ir kitos valstybės institucijos	2005–2008 metai	
Siekti sveikatos apsaugos sistemos efektyvumo ir finansinio stabilumo, toliau restruktūrizuoti sveikatos priežiūros įstaigas			
12. Parengti ir patvirtinti nevyriausybinių organizacijų, dalyvaujančių sveikatinimo veikloje, skatinimo priemonės	Sveikatos apsaugos ministerija	2006 metai	bendrieji asignavimai
13. Parengti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateikti Lietuvos nacionalinės vaistų politikos 2006–2010 metų programos projektą	Sveikatos apsaugos ministerija	2005 metai	bendrieji asignavimai
14. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei sveikatos priežiūros investicijų strategijos projektą	Sveikatos apsaugos ministerija	2006 metai	bendrieji asignavimai
15. Parengti Lietuvos Respublikos asmens sveikatos priežiūros įstatymo projektą, numatantį kokybės vadybos sistemų diegimą, sudarantį palankias sąlygas veikti privačioms sveikatos priežiūros įstaigoms	Sveikatos apsaugos ministerija	2006 metai	bendrieji asignavimai
16. Įdiegti nacionalinę e. sveikatos sistemą	Sveikatos apsaugos ministerija	2005–2008 metai	75 mln. litų (Pasaulio banko paskola, ES struktūriniai fondai)

17. Parengti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateikti antrojo sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo etapo strategijos projektą	Sveikatos apsaugos ministerija	2005 metų IV ketvirtis	bendrieji asignavimai
18. Toliau plėtoti pirminę asmens sveikatos priežiūrą – pagrindinę paslaugų dalį perduoti privačioms gydymo įstaigoms	Sveikatos apsaugos ministerija	2005–2008 metai	195,6 mln. litų (ES struktūriniai fondai, valstybės biudžetas)
19. Optimizuoti stacionarines paslaugas – taikyti diferencijuotus ligoninių modelius pagal nustatytus kriterijus	Sveikatos apsaugos ministerija	2005–2008 metai	507,7 mln. litų (ES struktūriniai fondai, valstybės biudžetas)
20. Plėtoti ambulatorinės reabilitacijos apimtį ir formas – optimizuoti stacionarinę reabilitaciją	Sveikatos apsaugos ministerija	2005–2008 metai	21 mln. litų (ES struktūriniai fondai, valstybės biudžetas)
21. Integruoti slaugos paslaugas į bendrojo pobūdžio ligonines, pradėti teikti jas kartu su globos paslaugomis, plėtoti slaugą paciento namuose	Sveikatos apsaugos ministerija	2005–2008 metai	42 mln. litų (ES struktūriniai fondai, valstybės biudžetas)
22. Parengti ir patvirtinti Mokamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo tvarkos aprašą	Sveikatos apsaugos ministerija	2006 metų IV ketvirtis	bendrieji asignavimai
Skatinti užimtumo ir produktyvumo didėjimą, būtiną valdžios sektoriaus finansų stabilumui užtikrinti			
23. Dalyvauti įgyvendinant ES valstybių narių programą, mažinančią skurdą ir socialinę atskirtį pagal atviro koordinavimo metodą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2005–2006 metai	bendrieji asignavimai
24. Įgyvendinti Nacionalinės gyventojų senėjimo pasekmių įveikimo strategijos įgyvendinimo 2005–2013 metų priemonės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 10 d. nutarimu Nr. 5 (Žin., 2005, Nr. 5-112)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Aplinkos ministerija, Finansų ministerija ir kitos institucijos	2008 metų IV ketvirtis	
25. Siekiant skatinti įvairią ekonominę veiklą kaime, įgyvendinti Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 2 d. nutarimu Nr. 935 (Žin., 2004, Nr. 123-4486), priemonės	Žemės ūkio ministerija	2005–2006 metai	375,9 mln. litų (pagal BPD)
26. Parengti ir pateikti EK 2007–2013 metų kaimo plėtros planą	Žemės ūkio ministerija	2006 metai	bendrieji asignavimai
27. Parengti valstybinės kaimo plėtros 2006–2008 metų programos ir jos įgyvendinimo priemonių projektą, jas įgyvendinti	Žemės ūkio ministerija ir kitos atsakingos institucijos	2005 metų IV ketvirtis – parengimas; 2006–2008 metai – įgyvendinimas	bendrieji asignavimai
28. Didinti jaunimo įsidarbinimo galimybes – skatinti jaunimo verslumą, centrų ir asocijuotų struktūrų kūrimąsi, bendradarbiavimą su valstybės ir savivaldybės institucijomis (t. p. žr. užimtumo politikos įgyvendinimo priemonės)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Valstybinė jaunimo reikalų taryba, Ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija ir kitos institucijos	2005–2008 metai	bendrieji asignavimai
29. Parengti, patvirtinti ir įgyvendinti specializuotas konsultavimo ir motyvacijos didinimo programas ir pagyvenusiems žmonėms, kad jie įgytų paklausą turinčias specialybes ir išliktų darbo rinkoje	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir kitos institucijos	2006 metų IV ketvirtis – parengimas; 2008 metų IV ketvirtis – įgyvendinimas	bendrieji asignavimai

Formuoti valstybės biudžeto politiką, atsižvelgiant į strateginius nacionalinius ir ES prioritetus ir grindžiant ją reformomis, skatinančiomis išteklių paskirstymo efektyvumą			
30. Sudaryti institucines ir administracines sąlygas kuo efektyviau naudoti ES biudžeto ir bendro finansavimo lėšas investicijų projektams finansuoti, plėtojant viešojo ir privataus sektorių partnerystę	Finansų ministerija ir kitos institucijos	2005–2008 metai	bendrieji asignavimai
31. Efektyviau valdyti valdžios sektoriaus finansinius srautus, siekiant mažinti papildomą krūvį biudžetui, galintį atsirasti dėl išlaidų, susijusių su naryste ES ir NATO	Finansų ministerija	2005–2008 metai	
32. Tobulinti valstybės finansų valdymą pagal ES valstybėse narėse taikomą valstybės finansų apskaitos, finansinių rodiklių vertinimo ir prognozavimo metodologiją – gerinti techninę bazę ir kelti specialistų kvalifikaciją	Finansų ministerija	2005–2008 metai	

3 tikslas – SKATINTI EKONOMINĖS POLITIKOS, STRUKTŪRINIŲ REFORMŲ IR SOCIALINĖS POLITIKOS SANGLAUDĄ, DIDINANČIĄ DARBO NAŠUMĄ IR KONKURENCINGUMĄ (4 ir 5 gairės)

Priemonės	Vykdytojai	Terminas	Lėšų poreikis
Skatinti politinį dialogą nominalaus darbo užmokesčio sistemų, atitinkančių ekonomikos ir darbo rinkos plėtrą, tobulinimo atsižvelgiant į atskiras socialines grupes klausimais			
1. Pasiiekti geresnio darbo jėgos ir kapitalo apmokestinimo balanso – parengti mokesčių įstatymų ir jų pakeitimų įstatymų projektus	Finansų ministerija	2005–2008 metai	bendrieji asignavimai
2. Atsižvelgiant į Trišalės tarybos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimus ir valstybės finansines galimybes, rengiamame atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekte numatyti asignavimus minimaliajai mėnesinei algai padidinti	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Finansų ministerija	2005–2008 metai	
3. Organizuoti informavimo, konsultavimo kampanijas, seminarus, taip skatinti darbo kolektyvines derybas dėl darbo užmokesčio ir tarifų įmonės ir šakos lygiu	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Trišalės tarybos sekretoriatas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	2005–2008 metai	bendrieji asignavimai
4. Teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlymus dėl minimaliosios mėnesinės algos, valstybės remiamų pajamų, bazinių socialinių išmokų ir kitų dydžių didinimo ar indeksavimo, atsižvelgiant į šalies ūkio plėtrą, vartotojų kainų indekso augimą ir valdžios sektoriaus biudžeto galimybes; siekti, kad iki 2008 metų vidutinis darbo užmokestis padidėtų iki 1800 litų, minimalioji mėnesinė alga – iki 800 litų	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Finansų ministerija	2005–2008 metai	bendrieji asignavimai
5. Nuosekliai, atsižvelgiant į darbo našumo tendencijas, didinti darbo užmokestį valstybiniame sektoriuje; parengti Lietuvos	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Finansų ministerija	2006 metų I ketvirtis – parengimas; 2007	bendrieji asignavimai

Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo projektą		metų I ketvirtis – įgyvendinimas	
Toliau vykdyti pradėtas reformas darbo ir produktų rinkose, siekiant prisitaikyti prie globalizacijos, technologijos ir ciklinių pokyčių			
6. Kasmėt atlikti darbo rinkos poreikių prognozę	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2005–2008 metai	bendrieji asignavimai
7. Skatinti investicijas į žmogiškuosius išteklius, žinias ir inovacijas, taip pat plynojo lauko investicijas, investicijas į viešąją infrastruktūrą ir pramoninių zonų kūrimą	Ūkio ministerija, Finansų ministerija, Aplinkos ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Žemės ūkio ministerija, Lietuvos ekonominės plėtros agentūra	2005 metai	
8. Užtikrinti efektyvų struktūrinės paramos (2004–2006 metų pagal BPD, 2007–2013 metų) naudojimą	Finansų ministerija ir kitos institucijos	2005–2008 metai	
9. Sklandžiai įgyvendinti mokesčių reformą, siekiant darbo ir kapitalo apmokestinimo balanso	Finansų ministerija	2005–2008 metai	
10. Įgyvendinti ES bendrosios žemės ūkio politikos priemones	Žemės ūkio ministerija	2005–2008 metai	
11. Užbaigti atkurti piliečių nuosavybės teises į išlikusį nekilnojamąjį turtą (žemę, mišką ir vandens telkinius)	Žemės ūkio ministerija, Finansų ministerija	2007 metų III ketvirtis	2006 metais – 137 mln. litų (valstybės biudžetas), 2007–2008 metais – 448,5 mln. litų

* T. p. žr. mikroekonominės politikos ir užimtumo politikos įgyvendinimo priemones.

4 tikslas – SIEKTI VISATEISIO DALYVAVIMO NUO 2007 M. SAUSIO 1 D. EKONOMINĖJE IR PINIGŲ SĄJUNGOJE (6 gairė)

Priemonės	Vykdytojai	Terminas	Lėšų poreikis
Siekti visateisės narystės Ekonominėje pinigų sąjungoje, vykdyti tvarią fiskalinę politiką; išlaikyti mažus bazinių palūkanų rizikos priedus ir mažą infliaciją			
1. Vykdyti tvarią fiskalinę politiką, atitinkančią Maastrichto kriterijus ir kitus įsipareigojimus, susijusius su ES	Finansų ministerija ir kitos valstybės institucijos	2005–2008 metai	bendrieji asignavimai
2. Kasmėt (iki euro įvedimo) rengti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei teikti Lietuvos konvergencijos programą	Finansų ministerija	2005–2006 metai	bendrieji asignavimai
3. Sukurti suderinto vartotojų kainų indekso prognozavimo modelį	Finansų ministerija	2005 metai	bendrieji asignavimai
4. Stebėti vartotojų kainų indeksą, atlikti valdžios sektoriaus fiskalinio deficito ir kitų ekonomikos rodiklių stebėseną	Finansų ministerija	2005–2008 metai	bendrieji asignavimai
5. Įgyvendinti Nacionalinį euro įvedimo planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 1050 (Žin., 2005, Nr. 117-4235)	Finansų ministerija, Lietuvos bankas	2005–2007 metai	apie 140 mln. litų (Lietuvos banko ištekliai)

6. Skelbti informaciją, susijusią su euro įvedimu, spaudiniuose, internete, informuoti visuomenę	Finansų ministerija ir kitos valstybės institucijos	2005–2007 metai	10–11 mln. litų (EK ir Europos centrinis bankas finansuos ne mažiau kaip 50 procentų)
7. Persvarstyti finansų rinką reglamentuojančius teisės aktus ir prireikus priimti atitinkamus jų pakeitimus	Finansų ministerija ir kitos valstybės institucijos	2005–2006 metai	bendrieji asignavimai

II. MIKROEKONOMINĖ POLITIKA, SIEKiant SKATINTI LIETUVOS ĮMONIŲ KONKURENCINGUMĄ

Bendra situacija, pagrindinės problemos, tikslai ir uždaviniai

PRIORITETAS – SKATINTI LIETUVOS ĮMONIŲ KONKURENCINGUMĄ

40. Nacionalinis konkurencingumas – valstybių gebėjimas konkuruoti tarptautiniu mastu ir ilguoju laikotarpiu užtikrinti dideles gyventojų pajamas ir mažą nedarbą. Šalies pramonės įmonių konkurencingumas – nacionalinio konkurencingumo varomoji jėga, skatinanti visos šalies konkurencingumo didėjimą.

Lietuvos pramonės, o drauge verslo ir visos valstybės konkurencingumas ir gebėjimas integruotis į pasaulio ekonomiką priklauso nuo pramonės gebėjimo kurti ir diegti naujas technologijas, plėtoti inovacinę veiklą, valstybėje sukurtos palankios verslo infrastruktūros, skatinančios įmonių konkurencingumą vietos rinkoje, pakankamų kvalifikuotos darbo jėgos, finansinių išteklių ir paslaugų išteklių.

Investicijų, pirmiausia privataus verslo, į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą didinimas (7 gairė), inovacijų kultūros versle ugdymas ir įmonių inovacinių gebėjimų didinimas (8 gairė)

41. Žinios, gebėjimas pasinaudoti naujausiais atradimais, kurti naujas žinias ir technologijas – pagrindinė ne tik šiuolaikinio ūkio, bet ir daugelio kitų gyvenimo sričių varomoji jėga. Viena svarbiausių šalies raidos ir modernizavimo sąlygų – inovacijomis, žiniomis pagrįsta ekonomika, gebėjimas kurti ir visose gyvenimo srityse taikyti naujas žinias. Daugelis valstybių žinių visuomenę pripažįsta kaip siektiną tikslą ar jau egzistuojantį reiškinį. Suvokiant inovacijų svarbą tiek įmonėms, tiek šalies ūkio konkurencingumui ir ekonomikos plėtrai, jau dabar daugelyje Lietuvos strateginių dokumentų pabrėžiama būtinybė skatinti inovacijas ir žinių naudojimą konkurencingiems produktams ir procesams kurti ir teikti į rinką. Kartu pripažįstama, kad per mažas įmonių aktyvumas investuojant į mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą ir inovacijas gali turėti rimtų pasekmių ilgalaikiai Lietuvos ūkio plėtrai ir ekonomikos augimui.

Nepakankamos lėšos MTEP, neefektyvus jų naudojimas, netobuli verslo investicijų į MTEP skatinimo mechanizmai taip pat labai veikia esamą situaciją. Pasekmes rodo MTEP apibūdinantys struktūriniai rodikliai (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Pagrindinių MTEP rodiklių palyginimas su ES šalių vidurkiu

Rodiklis	Metai	Lietuva	ES vidurkis	Netolygumo laipsnis
Apibendrintas inovacijų indeksas – SII (balais)	2004	0,26	0,44*	didelis
Bendros investicijos į MTEP (BVP procentais), iš jų:	2003	0,68	1,94	didelis
viešojo sektoriaus lėšos	2003	0,54	0,67	didelis
verslo sektoriaus lėšos	2003	0,14	1,27	didelis
Tyrėjų tūkstančiui darbo jėgos	2004	4,0	5,68**	didelis
iš jų verslo įmonėse (procentais)	2004	6,7	49,7**	didelis
Aukštųjų ir vidutiniškai aukštų technologijų pramonės	2003	3,03	6,60	didelis

darbuotojų (visų darbuotojų procentais)				
Aukštųjų technologijų paslaugų sektoriaus darbuotojų (visų darbuotojų procentais)	2003	1,66	3,19	didelis
Europos patentų biurui pateiktos paraiškos milijonui gyventojų (vienetais)	2002	2,6	133,6	didelis
Jungtinių Amerikos Valstijų patentų biurui pateiktos paraiškos milijonui gyventojų (vienetais)	2002	0,5	59,9	didelis

*ES-15 rodiklis.

**2002 metai.

42. Sėkminga inovacinė veikla neatsiejama nuo žmogiškųjų išteklių gerinimo, kur aukštosioms mokykloms tenka esminis vaidmuo. Dabar Lietuvoje įmonės ir aukštosios mokyklos bendradarbiauja per mažai, tai pasakytina ir apie sąveiką tarp mokslo institutų bei verslo įmonių. Be to, išsivysčiusiose šalyse valstybės mokslo institucijos tiesiogiai dalyvauja inovacinėje veikloje – konsultuoja įmones, kuria technologijas, generuoja inovacines įmones. Lietuvos mokslo institucijose tokia veikla kol kas silpna.

MTEP ir inovacijų plėtra neatsiejama nuo mokslinių tyrimų rezultatų komercializavimo. Komercializavimo būdai įvairūs: nuo bendradarbiavimo su tyrimų rezultatais suinteresuotomis įmonėmis, jų užsakymų atlikimo iki pačių mokslo institucijų atliekamų tyrimų rezultatų komercializavimo, tuo tikslu kuriant pradedančiąsias modernių technologijų ir „pumpurines“ (mokslo ir mokslinių tyrimų įstaigų padalinių ar tyrėjų grupių pagrindu besikuriančias) įmones. Valstybei naudingiausia kurti tokio tipo aukštesniųjų technologijų įmones, nes jos sukuria didžiausią pridėjamąją vertę, steigia naujas darbo vietas aukščiausiosios kvalifikacijos specialistams ir panašiai.

43. Inovacijų ir naujausių technologijų plėtrai svarbi ne tik finansinė parama, reikia ir kitokios pagalbos. Minėtai paramai užtikrinti Lietuvoje kuriama viešųjų paslaugų verslui infrastruktūra, kuriai priskirtinos įvairių tipų ne pelno siekiančios įstaigos, pavyzdžiui, verslo informacijos centrai, verslo inkubatoriai, technologiniai verslo inkubatoriai, mokslo ir technologijų parkai, inovacijų ir technologijų centrai, taip pat agentūros, atliekančios su ekonomine plėtra, verslo skatinimu, technologijų ir inovacijų plėtojimu susijusias funkcijas.

Lietuvoje 2005 metų viduryje veikė 6 mokslo ir technologijų parkai, Lietuvos inovacijų centras, 42 verslo informacijos centrai, 7 verslo inkubatoriai (iš jų vienas technologinis verslo inkubatorius), kitokios įstaigos. Ši viešųjų paslaugų verslui infrastruktūra pradėta kurti palyginti neseniai ir dauguma jos įstaigų yra pradinėje plėtros stadijoje, kai daugiausia dėmesio skiriama įstaigų fizinės infrastruktūros plėtrai, techninės bazės stiprinimui, kompetencijos ugdymui, pasirengimui teikti geros kokybės paslaugas, partnerystei su kitomis organizacijomis ir visuomenės pripažinimui.

44. Skatinant inovacijų kultūrą ir siekiant užtikrinti informacijos apie inovacijas sklaidą, sukurtas ir veikia specializuotas tinklalapis (inovacijų portalas) www.innovation.lt, kurį administruoja Lietuvos inovacijų centras. Šis portalas teikia nemokamą informaciją apie inovacijų galimybes Lietuvoje ir pasaulyje – vieno langelio principu teikiama informacija apie inovacijų paramos paslaugas, politiką, renginius Lietuvoje, ES ir kitose šalyse.

Skatinant šalies regionų inovacinį aktyvumą, šiuo metu pradėti vykdyti 2 projektai, susiję su regioninių inovacijų strategijų (toliau vadinama – RIS) parengimu. Tikimasi, kad šios strategijos, skatinančios iniciatyvas „iš apačios“, įvairių institucijų – verslo, verslo ir inovacijų paramos, savivaldos ir valstybės valdžios – bendradarbiavimą, modernių technologijų diegimą ir naujų gaminių rinkoms kūrimą, prisidės prie regionų ir nacionalinės inovacijų plėtros, konkurencingumo didinimo.

45. Vertinant esamą padėtį, galima konstatuoti, kad Lietuvos MTEP sistema atsilieka nuo pirmaujančių ES valstybių sistemos. Tai susiję su šiomis pagrindinėmis problemomis:

45.1. verslas retai naudojasi šalies mokslo ir studijų sistemos MTEP rezultatais, nes mokslinių tyrimų kryptys menkai susijusios su verslo plėtra ir poreikiais;

45.2. mokslo ir studijų sistema vis dar vangiai reaguoja į valstybės ilgalaikės plėtros reikmes, nepakanka aukštos kvalifikacijos specialistų, atitinkančių modernios pramonės ir verslo poreikius;

45.3. verslas mažai investuoja į MTEP ir nepakankamai skatinamas tai daryti;

45.4. aukštosios mokyklos ir mokslinių tyrimų įstaigos negeneruoja naujų inovacinių įmonių.

Informacinių ir ryšių technologijų sklaida, veiksmingo naudojimo palengvinimas, visapusiškai imlios žinių visuomenės sukūrimas (9 gairė)

46. Pagrindinis ekonomikos plėtros, darbo vietų kūrimo ir socialinės gerovės veiksnys – žinių visuomenės kūrimas. Lietuvoje informacinės ir žinių visuomenės plėtra – vienas iš strateginių tikslų, tačiau Lietuvai, kaip ir daugeliui naujųjų ES valstybių narių, informacinių ir ryšių technologijų (toliau vadinama – IRT) naudojimas vis dar labai aktualus, nors kompiuteriais ir internetu naudojamosi vis plačiau.

6 lentelė. Pagrindinių IRT rodiklių palyginimas su ES šalių vidurkiu (2004 metai)

Analizuojamas rodiklis	Rodiklio matmuo	Vertė (Lietuva)	Vertė (ES vidurkis)	Netolygumo laipsnis
Nuolatiniai interneto vartotojai	šalies gyventojai, bent kartą per savaitę naudojančys internetą, procentais	26	39	vidutinis
Namų ūkių internetizavimas	namų ūkiai, turintys internetą, procentais	12	42	didelis
Plačiajuosčio ryšio technologijas naudojančys abonentai	namų ūkiai, naudojančys plačiajuosčių ryšių, procentais	4	15	didelis
Viešųjų elektroninių paslaugų lygis	pagrindinės viešosios paslaugos, pasiekiamos internetu, procentais	59	72	vidutinis
Viešojo judriojo telefono ryšio vartotojai	viešojo judriojo telefono ryšio abonentų 100 gyventojų, vienetais	79	83	mažas

47. Atlikto 2005 metais tyrimo duomenimis, mieste kompiuterius turėjo 36 procentai namų ūkių, kaime – 14 procentų. Mieste internetą namuose turėjo 20 procentų gyventojų, kaime – 4 procentai. IRT naudojimas labai priklauso nuo gyventojų amžiaus. Kompiuteriu daugiau naudojasi jauni žmonės: 89 procentai 16–24 metų gyventojų ir tik 4 procentai 65–74 metų gyventojų. Dėl menkai išplėtos infrastruktūros plačiajuosčiais duomenų perdavimo tinklais naudojosi 4 procentai namų ūkių.

Atlikto 2005 metais tyrimo duomenimis, 15 procentų 15–74 metų Lietuvos gyventojų buvo nors kartą internetu kreipęsi į viešojo administravimo institucijas (lankėsi jų interneto svetainėse). Daugėja gyventojų, viešojo administravimo institucijų interneto svetainėse pildžiusių formas arba atlikusių tam tikras procedūras. Atlikto 2005 metais tyrimo duomenimis, elektroniniu būdu viešojo administravimo institucijų teikiamomis paslaugomis naudojosi 6,3 procento Lietuvos gyventojų (2004 metais – 4 procentai, 2003 metais – 2,6 procento). Pagrindinių viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę terpę lygis 2005 metais Lietuvoje siekė 64 procentus. Verslui skirtos paslaugos į internetą perkeliamos sparčiau (76 procentai) negu skirtosios gyventojams (56 procentai).

48. Problemos:

48.1. Lietuvoje išlieka gana didelių IRT naudojimo skirtumų geografiniu (tarp miestų ir kaimų gyventojų) ir socialiniu požiūriu;

48.2. Lietuvos gyventojai vis dar per mažai naudojami informacinėmis technologijomis, per menkai išplėtoti jų infrastruktūra, dar nedaug valstybės teikiamų viešųjų paslaugų perkelta į elektroninę terpę.

Nacionalinės pramonės konkurencingumo stiprinimas (10 gairė)

49. Nuo gebėjimo kurti ir diegti naujas technologijas, plėtoti inovacinę veiklą priklauso valstybės pramonės šakų konkurencingumas. Pastaraisiais metais Lietuvos pramonės produkcijos pardavimai dideli. Lietuvos išgaunamosios ir apdirbamosios pramonės įmonės 2004 metais pardavė 29,9 mlrd. litų (be pridėtinės vertės mokesčio ir akcizo), atitinkamai 2005 metų pirmąjį pusmetį – 16,4 mlrd. litų, vertės pagamintos produkcijos. Vis dėlto Lietuvos pramonės įmonių darbo našumas buvo vienas mažiausių ES.

7 lentelė. Pagrindinių darbo našumo rodiklių palyginimas su ES šalių vidurkiu

Rodiklis	Lietuvoje	ES vidurkis	Netolygumo laipsnis
Prekių gamyba vienam darbuotojui, 1000 eurų per metus, 2003 metais	31,9	169,7	didelis
Pridėtinė vertė vienam darbuotojui, 1000 eurų per metus, 2003 metais	9,7	45,1	didelis
Darbo našumas vienam darbuotojui, 2004 metais (ES-25=100)	49,8	100	didelis
Verslo investicijos, procentais, 2004 metais	18,7	17	vidutinis

50. Pagrindinės Lietuvos pramonės problemos:

50.1. nešiuolaikiška pramonės struktūra (mažai mokslui imlius produktus gaminančių įmonių);

50.2. neišplėtotą įvairių ūkio subjektų kooperacija;

50.3. mažas darbo našumas;

50.4. per lėtai didėja tiesioginės užsienio investicijos;

50.5. neatitinkanti šiuolaikinės sparčiai kintančios rinkos reikalavimų profesinė ir vadybinė kompetencija;

50.6. nedaugelis įmonių vykdo tiriamąją ir inovacinę veiklą;

50.7. į pramonės reikmes neorientuota mokslo ir tyrimų sistema;

50.8. fragmentiška ir ribota įmonių investicijų į technologijų plėtrą skatinimo sistema;

50.9. per menkai išplėtotą verslo paslaugų infrastruktūrą.

Tvarus išteklių naudojimas (11 gairė)

51. Lietuvos konkurencingumas priklauso ir nuo energijos išteklių vartojimo efektyvumo, aplinkos apsaugos ir augimo sąvokos stiprinimo, energijos tiekimo patikimumo. Ilgalaikiai ekonominės ir socialinės raidos tikslai ir uždaviniai daugiausia susiję su esamais sektorių ES rodikliais: energijos ir gamtos išteklių sąnaudos BVP vienetui, išmetimų į orą, gamybinių nuotekų ar atliekų kiekis BVP vienetui ir panašiai.

52. Lietuva susiduria su tokiais pagrindinėmis tvaraus išteklių vartojimo problemomis:

52.1. sparčiai daugėja individualių automobilių, daug senų automobilių (92 procentai nuosavų automobilių – senesni nei 10 metų), apkrautos miestų centrinės gatvės, transportas neefektyviai naudoja energiją;

8 lentelė. Pagrindiniai aplinkosaugos ir tvarios plėtros netolygumų rodikliai

Rodiklis	Metai	Lietuvoje	ES vidurkis	Netolygumo laipsnis
Iki nustatytųjų reikalavimų išvalomų nuotekų, procentais	2003	69	92	didelis

Galutinės energijos sąnaudos BVP vienetui, t (naftos ekvivalento)/JAV dol.	2002	0,132	0,124	artimas
Galutinė energija vienam gyventojui, t (naftos ekvivalento)/gyv.	2002	1,38	2,6	labai didelis

Šaltinis – Statistikos departamentas, Eurostatas.

52.2. Lietuvos ūkis labai priklauso nuo vienos šalies strateginių žaliavų, nuo vieno iš pagrindinių iškastinių energijos išteklių – naftos, labai teršiančios aplinką;

52.3. neefektyviai naudojama energija gyvenamuosiuose ir visuomeniniuose pastatuose;

52.4. nepakankamai efektyviai naudojama energija ir energijos ištekliai gamybos procesuose.

Vidaus rinkos plėtimas ir gilinimas (12 gairė), rinkų atvirumo ir konkurencingumo Europoje ir už jos ribų užtikrinimas (13 gairė)

53. Lietuvoje nėra didelių sisteminio pobūdžio problemų, susijusių ES vidaus rinka. Viena iš pagrindinių sąlygų, užtikrinančių tolygų vidaus rinkos funkcionavimą išsiplėtusioje ES – valstybėse narėse laiku ir tinkamai įgyvendintos direktyvos. Lietuva pirmauja tarp valstybių narių pagal ES direktyvų perkėlimą į nacionalinę teisę. 2005 metų liepos mėnesio duomenimis, direktyvų perkėlimo deficitas Lietuvoje sudarė 0,7 procento (11 direktyvų) (ES-25 vidurkis – 1,9 procento). Tačiau atsiliekama perimant Europos standartus. 2005 metų kovo mėnesio duomenimis, šioje srityje Lietuvos deficitas buvo vienas didžiausių tarp valstybių narių (perėmimo deficitas sudarė 15,5 procento visų daugiau kaip 17 tūkstančių standartų).

Efektyvų ES vidaus rinkos funkcionavimą Lietuvoje atspindi ir Bendrijos teisės pažeidimų (iškeltų bylų) skaičius, rodantis direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę ir įgyvendinimo būklę valstybėse narėse, nacionalinių teisės aktų nesuderintose srityse atitiktį ES teisei. Pagal šį rodiklį Lietuva pirmauja tarp ES valstybių narių – iki 2005 metų liepos mėnesio Lietuvai iškelta tik viena Bendrijos teisės pažeidimo byla.

54. Lietuvos prekių ir paslaugų rinkos atviros konkurencijai, pasirengimo narystei ES laikotarpiu atliktos nacionalinės teisės peržiūros, panaikinti nepagrįsti apribojimai kitų valstybių narių įmonėms, jų gaminamai produkcijai ir paslaugoms.

Palyginti su kitomis valstybėmis, Lietuvoje labai liberaliai reglamentuojamas paslaugų sektorius. Administracinėms procedūroms tvarkyti nepakankamai naudojamos šiuolaikinės informacinės technologijos, sudėtinga rasti informacijos apie reikalavimus įmonėms, jų gaminamoms prekėms ir teikiamoms paslaugoms. Toliau stiprėjant finansų rinkai, tolesnė finansų rinkų integracija priklausys nuo tarpvalstybinio finansų rinkos priežiūros institucijų bendradarbiavimo stiprinimo, teisinės ir finansų rinkos reguliavimo, priežiūros praktikos tobulinimo.

55. Lietuva yra prisijungusi prie Bendrijos mechanizmų, kuriais šalinamos kliūtys ES vidaus rinkoje (SOLVIT, nacionalinių techninių reglamentų notifikavimas). Viešųjų pirkimų rinka Lietuvoje atvira kitų valstybių narių tiekėjams jau nuo Lietuvos ir ES asocijuotos narystės sutarties įsigaliojimo. Per metus Lietuvoje atliekama apie 4000 viešųjų pirkimų, kuriems išleidžiama vidutiniškai 4 mlrd. litų (1,14 mlrd. eurų). Viešieji pirkimai sudaro 8 procentus Lietuvos BVP.

Siekiant apsaugoti ekonomiką nuo konkurenciją ribojančių veiksnių ir konkurencijos iškreipimo, Lietuvoje sukurti konkurencijos teisės pagrindai ir įdiegta jų įgyvendinimo praktika, iš esmės atitinkantys ES galiojančias konkurencijos taisykles.

56. Problemos:

56.1. Kai kurie sektoriai, kuriems reikia specifinės infrastruktūros, pirmiausia energetika ir geležinkelių transportas, neatviri. Energetikos sektoriaus liberalizavimą, energetikos rinkų plėtrą ir konkurenciją veikia specifinė Lietuvos padėtis ir priklausomybė nuo vieno tiekimo šaltinio (pirmiausia gamtinių dujų). Situaciją apsunkina tai, kad vis dar neįgyvendintas Lietuvos ir Lenkijos elektros tinklų sujungimo projektas.

56.2. Įmonės ir piliečiai dar per mažai susipažinę su bendraisiais ES teisės ir ES vidaus rinkos funkcionavimo principais, neturi užtektinai informacijos apie savo teises ir priemones šioms teisėms apginti. Ne visada pakankama valstybės institucijų ir teismų šios srities kompetencija.

56.3. Lietuvos ekonomika labai priklauso nuo prekybos (prekių ir paslaugų eksportas sukuria apie 60 procentų BVP), todėl patekti į kitų šalių rinkas itin svarbu. Kai kurios trečiosios šalys, esamos ar galimos Lietuvos prekybos partnerės, nustačiusios muitus, didesnius už tuos, kurie nustatyti šių šalių produkcijai ES, turi sudariusios kitas eksporto kliūtis, trukdančias patekti į jų rinkas.

Konkurencingesnės verslo aplinkos kūrimas ir privačių iniciatyvų skatinimas tobulinant reguliavimą (14 gairė), palankios verslo aplinkos mažoms ir vidutinėms įmonėms sukūrimas, verslumo kultūros skatinimas (15 gairė)

57. Vienas iš svarbių verslo aplinkos gerinimo elementų – teisinio reglamentavimo tobulinimas. Pastaraisiais metais Lietuvoje prioritetas teiktas ES teisės perkėlimui ir įgyvendinimui, todėl nepakankamai dėmesio skirta nacionalinės teisės kokybės gerinimui, pirmiausia – poveikio verslo aplinkai tyrimui.

58. Didelė administracinė našta verslui – vienas didžiausių verslo ir verslumo plėtros trukdžių. Lietuvoje nesukurta metodika, pagal kurią galima būtų įvertinti administracinę naštą, tenkančią įmonėms. Nors Lietuvoje yra nemažai geresnio reglamentavimo sistemos elementų (pavyzdžiui, sprendimų projektų poveikio vertinimo sistema), tačiau iki šiol nesukurta kompleksiška geresnio reglamentavimo principus jungianti programa, trūksta sąryšio tarp atskirų geresnio reglamentavimo elementų, teisiškai nereglamentuotas konsultacijų su interesų grupėmis mechanizmas, nėra sukurta teisės aktų supaprastinimo programos.

Reguliavimo gerinimas taip pat prisideda prie verslumo didėjimo ir mažų ir vidutinių įmonių kūrimo.

59. 2000–2004 metais veikiančios mažos ir vidutinės įmonės sudarė 99,3 procento visų veikiančių įmonių (jų skaičius buvo stabilus). Mažose ir vidutinėse įmonėse 2004 metais sukurta 69,1 procento BVP. Verslumo lygis (įmonių skaičius 1000 gyventojų) Lietuvoje 2004 metais buvo 16, tačiau šis rodiklis regionuose labai skirtingas.

60. Pagrindinės problemos, susijusios su mažų ir vidutinių įmonių plėtra:

60.1. nedidelis verslumas;

60.2. netolygus įmonių pasiskirstymas regionuose;

60.3. kvalifikuotų darbuotojų ir vadybinių žinių stygius;

60.4. finansavimo šaltinių pradedančiam verslui ir inovaciniams, rizikingiems verslo projektams stoka;

60.5. ganėtinai didelės įmonių administracinės išlaidos, susijusios su teisės aktų įgyvendinimu, kintanti teisinė verslo aplinka.

Europos infrastruktūros plėtra, tobulinimas ir siejimas, prioritetinių tarpvalstybinių projektų įgyvendinimas (16 gairė)

61. Naujų tarpsisteminių energetikos tinklų jungčių su Vakarų Europos ir (arba) Skandinavijos šalimis atsiradimas ne tik didintų energijos tiekimo saugumą, bet ir sudarytų Lietuvai papildomas galimybes pasinaudoti energijos tranzito šalies statusu. Be to, atsirastų galimybė įsiliesti į bendrą Europos elektros ir dujų rinką, tai teigiamai veiktų energijos kainų pokyčius. Taip iš dalies galėtų būti kompensuoti eksporto praradimai.

62. Lietuvos transporto sistemai ypač svarbus „Rail Baltica“ projekto, kuris įtrauktas į 2004 metų balandį Europos Parlamento priimtose naujose transeuropinio transporto tinklo plėtros gairėse patvirtintą 30 prioritetinių projektų sąrašą, sklandus įgyvendinimas, taip pat tolesnė I ir IX multimodalinių koridorių bei jų atšakų plėtra ir modernizavimas, jungčių su transeuropiniais tinklais gerinimas, Klaipėdos jūrų uosto ir tarptautinių oro uostų modernizavimas, trumpųjų nuotolių

laivybos ir jūrų greitkelių plėtra, Lietuvos jūrų transporto sistemos prisijungimas prie Europos transporto tinklų, intermodalinio transporto plėtros skatinimas, viešųjų logistikos centrų kūrimas.

9 lentelė. Pagrindiniai transporto infrastruktūros netolygumų rodikliai

Rodiklis	Metai	Lietuvoje	ES vidurkis	Netolygumo laipsnis
Keleivių vežimas (keleivių kilometrai vienam gyventojui per metus)	2002	1153	2638	didelis
Elektrifikuotos geležinkelio linijos (viso linijų ilgio procentais)	2003	7,0	52,0	labai didelis
Geležinkelio linijų tankis (kilometrais/1000-iai kv. kilometrų)	2003	27	47	didelis

Pagrindiniai mikroekonominės politikos tikslai ir uždaviniai vidutinės trukmės laikotarpiu

1 tikslas – SUDARYTI SĄLYGAS VERSLUI NAUDOTIS VIEŠOJO SEKTORIAUS MTEP REZULTATAIS IR PAČIAM INVESTUOTI Į MTEP, PLĖTOJANT VIEŠOJO SEKTORIAUS MTEP PAJĖGUMUS

63. Pagrindiniai uždaviniai (7 gairė):

63.1. nustatyti prioritetines ūkio, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros politikos kryptis;

63.2. aktyviau remti verslo atliekamus mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros darbus, skatinti glaudesnę verslo bendradarbiavimą su mokslo ir mokslinių tyrimų įstaigomis ir kompetencijos tinklais;

63.3. didinti aukštojo mokslo sistemos efektyvumą, gerinti aukščiausiosios kvalifikacijos specialistų, atitinkančių modernios pramonės ir verslo poreikius, pasiūlą;

63.4. didinti mokslo ir studijų sistemos MTEP veiklos efektyvumą ir atitiktį šalies ūkio poreikiams.

2 tikslas – SIEKTI, KAD KUO DAUGIAU ĮMONIŲ BŪTŲ KONKURENCINGOS TARPTAUTINIŲ MASTU, O PRAMONĖS IR SU JA SUSIJUSIOS VERSLO STRUKTŪROS IR SUKURIAMA NACIONALINIO PRODUKTO DALIS BŪTŲ ARTIMOS ES ŠALIŲ RODIKLIAMS

64. Pagrindiniai uždaviniai (8, 10, 13, 14 ir 15 gairės):

64.1. ugdyti inovacijų kultūrą versle ir didinti įmonių inovacinius gebėjimus;

64.2. stiprinti nacionalinės pramonės konkurencingumą;

64.3. užtikrinti rinkų atvirumą ir konkurencingumą Europoje ir už jos ribų;

64.4. sukurti ir įdiegti geresnio reglamentavimo sistemą;

64.5. skatinti verslumo kultūrą ir sukurti mažoms ir vidutinėms įmonėms palankią aplinką.

3 tikslas – SUKURTI ŽINIOMIS IR NAUJAUSIOMIS TECHNOLOGIJOMIS VEIKLĄ GRINDŽIANČIĄ VISUOMENĘ

65. Pagrindiniai uždaviniai (9 gairė):

65.1. sudaryti sąlygas didėti gyventojų kompetencijai ir socialinei sanglaudai IRT naudojimo srityje;

65.2. modernizuoti viešąjį administravimą, naudojant informacines technologijas;

65.3. skatinti žiniomis, inovacijomis, mokslo laimėjimais ir informacinėmis technologijomis grindžiamą ekonomiką.

4 tikslas – SKATINTI TVARŲ IŠTEKLIŲ NAUDOJIMĄ IR STIPRINTI APLINKOS APSAUGOS IR AUGIMO SĄVEIKĄ

66. Pagrindiniai uždaviniai (11 gairė):

66.1. tobulinti aplinkos oro kokybės vertinimo ir valdymo sistemą; siekti, kad į atmosferą išmetamų teršalų ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų daugėtų perpus lėčiau, negu auga gamyba;

66.2. plačiai diegti ir ekonomiškai skatinti švarius, moderniomis technologijomis pagrįstus gamybos būdus;

66.3. skatinti efektyviau vartoti energiją, plačiau naudoti atsinaujinančius energijos išteklius;

66.4. išsaugoti kraštovaizdžio ir biologinę šalies įvairovę, skatinti atkurti pažeistus gamtinius elementus, užtikrinti racionalų kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės naudojimą.

5 tikslas – UŽTIKRINTI TINKAMĄ ES VIDAUS RINKOS FUNKCIONAVIMĄ LIETUVOJE

67. Pagrindiniai uždaviniai (12 gairė):

67.1. šalinti išlikusias vidaus rinkos funkcionavimo kliūtis ir imtis naujų kliūčių prevencijos;

67.2. įgyvendinti paslaugų sektoriaus reformas, numatytas naujose ES iniciatyvose;

67.3. stiprinti finansų rinkų funkcionavimą, priežiūrą ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą;

67.4. skleisti informaciją apie ES vidaus rinką.

6 tikslas – SUJUNGTI LIETUVOS ENERGETIKOS TINKLUS SU VAKARŲ EUROPOS TINKLAIS, PLĖSTI IR TOBULINTI TARPTAUTINĖS IR VIETINĖS REIKŠMĖS TRANSPORTO INFRASTRUKTŪRĄ (16 gairė)

Siektini rezultatai

Investicijų, pirmiausia privataus verslo, į MTEP skatinimas, inovacijų kultūros versle ugdyimas ir įmonių inovacinių gebėjimų didinimas

68. Lietuva siekia sukurti žinių visuomenę ir eiti darnios plėtros keliu, kurti ir plėtoti modernų, dinamišką ir konkurencingą ūkį. Pagrindinė tokio siekio įgyvendinimo sąlyga – visapusiškas šalies mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir inovacijų sistemos stiprinimas ir potencialo didinimas.

Pagrindinės mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų srities politinės iniciatyvos reglamentuotos valstybinėse strategijose ir programose (žr. 3 priedą).

Esminiai Lietuvos inovacijų politikos principai nustatyti Inovacijų versle programoje ir jos 2003–2006 metų įgyvendinimo priemonėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 15 d. nutarimu Nr. 911 (Žin., 2003, Nr. [71-3225](#)). Programos tikslas – didinti Lietuvos pramonės ir verslo konkurencingumą, sudarant palankias sąlygas veikiančioms įmonėms atsinaujinti ir steigti naujoms modernioms įmonėms, taip pat sudarant sąlygas įmonėms naudotis mokslo potencialu didelei pridėtinei vertei kurti ir konkuruoti pasaulio rinkose.

69. Kadangi aukštųjų technologijų įmonių Lietuvos pramonėje labai nedaug, nepaprastai svarbus vaidmuo plečiant aukštųjų technologijų gamybą tenka mokslo institucijoms. Iš valstybinio mokslinių tyrimų sektoriaus turi atsiskirti aukštesniųjų technologijų įmonės. Be to, mokslo institucijos turi bendradarbiauti su esamomis Lietuvos įmonėmis. Būtina bendradarbiauti ir su kitų šalių, daigianacionalinėmis aukštųjų technologijų kompanijomis, tai skatintų jas investuoti į Lietuvos inovacijų sistemą.

70. Atsižvelgiant į Lietuvos išlaidų moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai dydį, esamą ir būsimą struktūrinių fondų paramą ir bendras šalies ūkio plėtros tendencijas, pripažįstama – Lietuvai bus sunku pasiekti, kad 2010 metais išlaidos moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai sudarytų 3 procentus BVP, ypač verslo sektoriuje. Šiaip ar taip, Lietuvos valdžios institucijų, verslo ir mokslo organizacijų dėmesys, pastangos ir finansinės lėšos bus skirtos tam, kad išlaidos moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai sudarytų 10 lentelėje nurodytą BVP dalį.

10 lentelė. Pagrindiniai Lietuvos išlaidų moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai 2008 ir 2010 metų siekiai (BVP procentais)

Rodiklis	Padėtis 2003 metais	Lietuvos siekiai	
		2008 metais	2010 metais
Investicijos į MTEP (BVP procentais), iš jų:	0,68	1,2	2,0

viešojo sektoriaus lėšos	0,54	0,7	1,0
verslo sektoriaus lėšos	0,14	0,5	1,0

Informacinių ir ryšių technologijų sklaida, veiksmingo naudojimo palengvinimas, visapusiškai imlios žinių visuomenės sukūrimas

71. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004–2008 metų programoje įsipareigota spartinti šalies mokslo ir technologijų pažangą, informacijos ir žinių visuomenės plėtrą. Siekiant šių tikslų, Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 625 (Žin., 2005, Nr. [73-2649](#)), nurodyti šios srities prioritetai.

72. Siekiama sudaryti sąlygas Lietuvos gyventojams įgyti žinių ir įgūdžių, reikalingų sėkmingai taikyti IRT kasdienėje veikloje, užtikrinti galimybes jomis naudotis, orientuojantis į lygias galimybes ir tolygią šalies raidą. Diegiant IRT, užtikrinamas viešojo administravimo modernizavimas, įgyvendinamos elektroninės valdžios iniciatyvos – didinamas viešojo administravimo institucijų veiklos efektyvumas, plėtojamos elektroniniu būdu teikiamos paslaugos, užtikrinamas elektroninės demokratijos kūrimasis. Lietuvoje skatinama žiniomis, inovacijomis, mokslo laimėjimais, informacinėmis technologijomis grindžiamos ekonomikos plėtra.

73. 2005 metais, baigiantis ET patvirtinto e. Europos 2005 metų veiksmų plano (COM (2002) 263 final) įgyvendinimo terminui, rengiamos informacinės visuomenės plėtros iniciatyvos iki 2010 metų, išdėstytos EK 2005 m. birželio 1 d. komunikate Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „i2010 – Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti“ (COM(2005) 229 final).

74. Atsižvelgiant į šias iniciatyvas, ypač daug dėmesio bus skiriama elektroninio turinio ir infrastruktūros plėtrai. Ryšių infrastruktūra šalyje išplėtota per mažai, taigi reikia investicijų į plačiąjuosčių ryšį. Plačiąjuosčio ryšio (elektroninių ryšių tinklų) plėtra bus užtikrinama įgyvendinant projektus periferinėse, nekonkurencingose (rinkai neužtikrinant adekvačios plačiąjuosčio ryšio prieigos) šalies teritorijose, planuojama sudaryti galimybes prie plačiąjuosčių ryšių tinklų jungtis gyventojams, įmonėms ir viešojo administravimo institucijoms. Taip pat norima integruoti valstybės institucijų informacines sistemas ir registrus, pasiekti, kad sukurtos valstybės institucijų informacinės sistemos naudotų vieną standartizuotą keitimosi duomenimis modelį, o kuriamos sistemos – naudotųsi atvirais standartais, tai sudarytų infrastruktūrinės sąlygas teikti viešąsias paslaugas vieno langelio principu. Plėtojant elektroninį turinį, numatoma plėsti valstybės teikiamas viešąsias paslaugas, mažinti skaitmeninę atskirtį, užtikrinant, kad technologijomis būtų lengva naudotis, perteikti turinį ir teikti paslaugas, sudaryti sąlygas Lietuvos vartotojams naudotis informacinėmis technologijomis, turinčiomis lietuviškas sąsajas.

Nacionalinės pramonės konkurencingumo stiprinimas

75. Siekiant didinti aukštųjų ir vidutiniškai aukštų technologijų pramonei priskirtinų sektorių augimą ir tradicinių sektorių inovacinio potencialo didėjimą, būtina toliau stiprinti nacionalinę inovacijų sistemą ir didinti jos efektyvumą. Lietuvos tikslas – vengti technologiškai silpnų šalių perspektyvos, kai vietinės įmonės tarptautinėse gamybos grandinėse atlieka nesudėtingų komponentų surinkimo funkcijas su minimaliu technologijų ir žinių perdavimu. Sėkmingiausios yra tos pramonės šakos, kuriose susidaro įmonių ir kitų institucijų grupės, veiklą grindžiančios tarpusavio bendradarbiavimu ir taip siekiančios visos grupės ekonominio augimo. Taigi viena iš priemonių, kuriai planuojama skirti daugiausia dėmesio, – klasterių kūrimas, valstybės vaidmens skatinant juos kurti išryškėjimas.

Tvarus išteklių naudojimas

76. Bendras tikslas – suderinti aplinkos apsaugos ir ekonominio bei socialinio vystymosi interesus, užtikrinti švarią ir sveiką aplinką, efektyvų gamtos išteklių naudojimą, ekonominę visuomenės gerovę ir stiprias socialines garantijas.

Vienas iš Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 (Žin., 2003, Nr. [89-4029](#)), transporto uždavinių – plėtoti mažiau aplinką teršiantį transportą, ypač geležinkelius ir multimodalines transporto sistemas. Taip pat numatyta skatinti naudoti mažiau aplinką teršiančius (suskystintos naftos dujos ir suslėgtos gamtinės dujos, mažai sieringas laivų mazutas) ir alternatyvius degalus, pasiekti, kad iki 2020 metų biokuras (biodyzelinas, bioetanolis) sudarytų ne mažiau 15 procentų kelių transporto naudojamų degalų.

77. Atsižvelgiant į EK 2001 metų Europos transporto politikos Baltosios knygos nuostatas, daug dėmesio bus skiriama intermodalaus transporto plėtrai, skatinama naudoti mažesnę poveikį aplinkai darantį transportą.

78. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos biokuro, biodegalų ir bioalyvų įstatymu (Žin., 2000, Nr. [64-1940](#); 2004, Nr. 28-870), parengtas ūkio ministro, aplinkos ministro, susisiekimo ministro 2003 m. kovo 21 d. įsakymo Nr. 4-105/131/3-172 „Dėl Lietuvoje vartojamų naftos produktų ir skystojo kuro privalomųjų kokybės rodiklių patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. [30-1269](#)) pakeitimas, kuris numato, kad nuo 2005 m. gruodžio 31 d. biodegalai turi sudaryti ne mažiau kaip 2 procentus visų šalies rinkoje esančių degalų, o iki 2010 m. gruodžio 31 d. – iki 5,75 procento.

79. Šiuo metu elektros energijos gamybos galingumas pakankamas, tačiau kasmet jos vartojama vis daugiau, be to, numatoma uždaryti Ignalinos atominę elektrinę, taigi elektros energiją būtina vartoti efektyviau. Galutinės energijos intensyvumas sumažėjo nuo 80,1 tne/mln. litų BVP 2000 metais iki 70,8 tne/mln. litų BVP 2003 metais. Didelės energijos taupymo galimybės būsto sektoriuje. Nustatyta, kad iki 2020 metų šilumos energijos suvartojimą ploto vienetai galima sumažinti iki 30 procentų. Svarbu siekti, kad vis didesnę bendro pirminės energijos balanso dalį sudarytų atsinaujinantys energijos ištekliai (Nacionalinėje energetikos strategijoje numatyta siekti, kad 2010 metais atsinaujinantys energijos ištekliai sudarytų iki 12 procentų bendro pirminės energijos balanso).

11 lentelė. Pagrindinių rodiklių 2005–2008 metų prognozė

Rodiklis	Metai	Lietuvoje	ES vidurkis	Skirtumo įvertinimas	Metai	Lietuvos siekis	ES siekis
Bendro pirminės energijos balanso dalis, kurią sudaro atsinaujinantys energijos ištekliai, procentais	2003	7,8 ¹	6 ²	vidutinis (teigiamas)	2010	12	12
Visos suvartotos elektros energijos dalis, kurią sudaro elektros energija, pagaminta naudojant atsinaujinančius energijos išteklius, procentais	2003	2,7 ³	14,2 ⁴	labai didelis	2010	7	22

Vidaus rinkos plėtimas ir gilinimas, rinkų atvirumo ir konkurencingumo Europoje ir už jos ribų užtikrinimas

80. Pagrindinis tikslas – siekti, kad tinkamai funkcionuojanti ES vidaus rinka Lietuvoje sudarytų palankias sąlygas didinti Lietuvos ekonomikos konkurencingumą, užtikrinti visapusiškas galimybes Lietuvos ir kitų valstybių narių įmonėms ir piliečiams pasinaudoti ES vidaus rinkos teikiamais privalumais. Lietuva laikosi narystės įsipareigojimų ES vidaus rinkos srityje ir numato toliau aktyviai remti ES reformų iniciatyvas, pirmiausia paslaugų sektoriuje.

81. Perkeldama direktyvas į nacionalinę teisę, Lietuva ir toliau laikysis numatyto maksimalaus leistino deficito (-1,5 procento) ir sieks išlikti tarp pirmaujančių ES valstybių narių šioje srityje. Bus siekiama, kad neliktų direktyvų, kurias perkelti vėluojama daugiau kaip dvejus metus.

Kliūtys ES vidaus rinkoje atsiranda ne tik dėl to, kad vėluojama perkelti direktyvas ar jos perkeliama netiksliai, bet ir dėl to, kad priimami nacionaliniai teisės aktai, neviseškai atitinkantys ES teisės principus. Tokių kliūčių prevencija naudojantis Bendrijoje nustatytais mechanizmais – vienas iš svarbių tikslų, kurių būtina siekti Lietuvai. Bus tobulinamas tinkamą ES vidaus rinkos funkcionavimą užtikrinančių mechanizmų (SOLVIT, nacionalinių techninių reglamentų ir nacionalinių standartų projektų notifikavimas EK pagal 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 98/34/EB, nustatančią informacijos apie techninius standartus ir reglamentus teikimo tvarką, ir 1998 m. liepos 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 98/48/EB, iš dalies keičiančią direktyvą 98/34/EB, nustatančią informacijos apie techninius standartus ir reglamentus teikimo tvarką) įgyvendinimas ir informacijos apie juos sklaida.

82. Daug dėmesio bus skiriama Finansinių paslaugų veiksmų plane numatytų priemonių praktiniam įgyvendinimui, bendradarbiavimo su kitų valstybių narių priežiūros institucijomis skatinimui, finansų rinkos (pirmiausia draudimo srityje) reguliavimo ir priežiūros tobulinimui.

83. Gerinant sąlygas įmonių veiklai, bus toliau šalinamos kliūtys Lietuvos bendrovėms jungtis su bendrovėmis, įsteigtomis kitose valstybėse narėse, perkelti bendrovių buveines į kitą ES valstybę. Steigiant įmones ir gerinant priėjimą prie informacijos apie jų veiklą, bus plačiau naudojamos šiuolaikinės informacinės technologijos.

84. Siekiant užtikrinti atvirą ir konkurencingą rinką, bus toliau gerinamas teisinis reglamentavimas, nacionalinių teisės aktų, reglamentuojančių verslą, kokybė, mažinamos su teisės aktų įgyvendinimu susijusios verslo sąnaudos. Bus siekiama didinti Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo (Žin., 1999, Nr. [30-856](#)) įgyvendinimo efektyvumą, suderinti Lietuvos konkurencijos teisę, atsižvelgiant į ES teisės pokyčius konkurencijos srityje.

85. Liberalėjant išorinei prekybai, rinkos atvėrimo ir konkurencingumo užtikrinimo srityje tiek daugiašalėmis, tiek dvišalėmis derybomis bus siekiama atverti trečiųjų šalių rinkas Lietuvos prekėms, toliau liberalizuoti tarptautinę paslaugų prekybą. Plėtojant regioninį ekonominį bendradarbiavimą, bus siekiama gerinti prekybos su artimiausiomis Rytų Europos valstybėmis (Ukraina, Rusija) režimą, o joms įstojus į Pasaulio prekybos organizaciją sudaryti su jomis laisvosios prekybos sutartis. Vis labiau atsiverianti Lietuvos rinka sudarys sąlygas didinti nacionalinės ekonomikos konkurencingumą.

86. Siekiant didinti energetikos sektoriaus gebėjimą konkuruoti, sudaromos teisinės sąlygos atverti elektros ir gamtinių dujų rinkas ir veiksmingiau konkuruoti. Toliau bus liberalizuojama pašto paslaugų rinka. Daug dėmesio bus skiriama infrastruktūros plėtrai ir sujungimui su ES infrastruktūra. Tai viena iš svarbių tolesnės ekonominės integracijos ir sėkmingos ES vidaus rinkos plėtos sąlygų.

87. Restruktūrizuojant ir atveriant konkurencijai geležinkelių transporto sektorių, pirmenybė turi būti teikiama infrastruktūros šiaurės–pietų ašyje kūrimui įgyvendinant „Rail Baltica“ projektą. Tai sudarytų realias technines sąlygas integruotis į ES geležinkelių tinklą ir geležinkelių transporto paslaugų rinką, galimybes sukurti tinkamas konkurencijos ir naujų vežėjų atsiradimo sąlygas.

12 lentelė. Pagrindinių rodiklių 2005–2008 metų prognozė

Rodiklis	Lietuvos siekis (iki 2010 metų)	ES siekis	2005 metais	2006 metais	2007 metais	2008 metais
Keleivių vežimas (keleivių kilometrai/vienam gyventojui per metus)	2400	NA	1533	1870	2100	2355
Elektrifikuotos geležinkelių linijos (viso linijų ilgio procentais)	11,1	NA	7,0	7,0	7,0	7,0
Geležinkelio linijų tankumas (km/1000-iai kv. kilometrų)	28,6	NA	27	27	27	27

Konkurencingesnės verslo aplinkos kūrimas ir privačių iniciatyvų skatinimas tobulinant reguliavimą, palankios verslo aplinkos mažoms ir vidutinėms įmonėms sudarymas, verslumo kultūros skatinimas

88. Siekiant sudaryti palankias sąlygas plėtoti verslą ir sukurti konkurencingą verslo aplinką, įgyvendinamas Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo 2005–2006 metų priemonių planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 21 d. nutarimu Nr. 197 (Žin., 2005, Nr. [26-830](#)), parengti Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros iki 2008 metų strateginių krypčių aprašas ir Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros 2005–2008 metų priemonių aprašas, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. spalio 19 d. nutarimu Nr. 1104 (Žin., 2005, Nr. [126-4491](#)).

89. Šiuo metu EK užsakyму rengiamas EBPO (Tarptautinio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos) tyrimas apie geresnio reglamentavimo būklę Lietuvoje, taip pat atliekamas mokslinis tyrimas „Administracinė našta verslui, verslo teisinio reglamentavimo supaprastinimo galimybės“. Remiantis šių tyrimų išvadomis ir rekomendacijomis, bus rengiamos ir įgyvendinamos priemonės, skirtos tobulinti teisiniui reglamentavimui ir verslo aplinkai.

Europos infrastruktūros plėtimas, tobulinimas ir susiejimas, prioritetinių tarpvalstybinių projektų įgyvendinimas

90. Lietuvai prioritetiniai energetikos infrastruktūriniai projektai įtraukti į Tarybos ir Europos Parlamento sprendimo dėl transeuropinių energijos tinklų gairių, atšaukiančio sprendimus Nr. 96/391/EB ir Nr. 1229/2003/EB, projektą: Lietuvos ir Lenkijos elektros tinklų sujungimo projektas; tranzitinio dujotiekio į ES projektas („Gintaro“ projekto studija); gamtinių dujų saugojimo Lietuvos ir (arba) ne Lietuvos teritorijoje galimybės užtikrinimas, siekiant užtikrinti gamtinių dujų tiekimo saugumą. Yra dar vienas prioritetinis energetikos infrastruktūrinis projektas, kuris neįtrauktas į dokumentą, tačiau svarbus Lietuvai. Tai Lietuvos ir Švedijos elektros tinklų sujungimo projektas (SwindLit).

91. Darni įvairių rūšių transporto plėtra numatoma steigiant viešuosius logistikos centrus, teikiant prioritetą geležinkelių transportui, siekiant naudotis Baltijos jūros greitkeliais, taip pat skatinti kombinuotą vežimą. Naujojo 2007–2013 metų finansinio laikotarpio prioritetas – geležinkelių sektorius, atsižvelgiant į gana prastą esamą infrastruktūrą ir nepakankamą naudojamą šio transporto sektoriaus galimybėmis: geležinkelių projektams įgyvendinti būtų skirta apie 42 procentus, kelių transporto – apie 31 procentą, vandens transporto – 9,5 procento, oro transporto – 1,6 procento, kitiems projektams – apie 15 procentų naujojo finansinio laikotarpio investicijų. Toliau bus plėtojami multimodaliniai I ir IX transporto koridoriai, gerinamos jungtys su transeuropiniu tinklu. Kai kuriuos transporto sektoriaus projektus įgyvendinti sunku dėl ribotų biudžeto galimybių, todėl ypač svarbu pritraukti privatų kapitalą.

Mikroekonominės politikos įgyvendinimo priemonės, atsakomybės pasiskirstymas ir finansinių lėšų poreikis

92. Valstybės numatomos priemonės ir iniciatyvos, skirtos įgyvendinti tokiems nacionaliniams prioritetams ir jų tikslams:

1 tikslas – SUDARYTI SĄLYGAS VERSLUI NAUDOTIS VIEŠOJO SEKTORIAUS MTEP REZULTATAIS IR PAČIAM INVESTUOTI Į MTEP, PLĖTOJANT VIEŠOJO SEKTORIAUS MTEP PAJĖGUMUS (7 gairė)

Priemonės	Vykdytojai	Terminas	Lėšų poreikis
Nustatyti prioritetinės ūkio, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) politikos kryptis			

1. Atlikti Lietuvos ūkio (ekonomikos) raidos įžvalgą pagal regionines ir pasaulio tendencijas	Ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	2006 metų III ketvirtis	0,7 mln. litų
2. Išnagrinėjus įžvalgos rezultatus, suformuoti prioritetines nacionalines mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kryptis, parengti ir pradėti įgyvendinti atitinkamas veiksmų programas, siekiant, kad viešajame sektoriuje atliekami MTEP darbai kuo geriau atitiktų verslo ir rinkos poreikius	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija	2007 metų I ketvirtis	0,5 mln. litų
Aktyviau remti verslo atliekamus mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros darbus, skatinti glaudesnę verslo bendradarbiavimą su mokslo ir mokslinių tyrimų įstaigomis ir kompetencijos tinklais			
3. Parengti kompleksines programas, apimančias specialistų rengimą toms MTEP strateginėms ateities technologijų sritims, kuriose Lietuva turi mokslinį ir (ar) gamybinį potencialą, skirti joms įgyvendinti struktūrinių fondų ir nacionalinio biudžeto lėšas	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2006–2008 metai	0,5 mln. litų; 100 mln. litų (skirti šiai priemonei didesnę lėšų dalį); 2007–2013 metais – struktūriniai fondai
4. Struktūrinių fondų ir (ar) nacionalinio biudžeto lėšomis skatinti privačių įmonių (iš jų – bendrai su mokslinių tyrimų įstaigomis) vykdomus mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (naujų produktų ir technologijų kūrimo) projektus	Ūkio ministerija	nuo 2005 metų	180 mln. litų (2005–2008 metais)
5. Nustatyti ir taikyti finansines skatinimo priemones MTEP darbus atliekantiems ūkio subjektams	Ūkio ministerija, Finansų ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	nuo 2007 metų	bendrieji asignavimai
6. Įteisinti finansines darbdavių skatinimo priimti studentus atlikti praktiką ir įdarbinti jaunos specialistus priemones	Švietimo ir mokslo ministerija, Finansų ministerija	nuo 2007 metų	bendrieji asignavimai
7. Konkurso būdu finansuoti ūkio subjektų mokslinių tyrimų ir technologijų plėtojimo darbų užsakymus mokslo ir studijų institucijoms, taip skatinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę	Švietimo ir mokslo ministerija, Valstybinis mokslo ir studijų fondas, Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	nuo 2005 metų	2 mln. litų (2004–2006 metais – struktūriniai fondai); 10 mln. litų (2007–2013 metais – struktūriniai fondai)
8. Skatinti mokslo ir studijų institucijų, privačių įmonių ir inovacijų paramos infrastruktūros įstaigų dalyvavimą ES 6-ojoje ir 7-ojoje bendrojoje mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo, CIP*, COST** ir kitose tarptautinėse mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programose, taip pat EUREKA*** iniciatyvoje	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	nuo 2005 metų	5 mln. litų
9. Sudaryti palankias sąlygas ir skatinti mokslo ir studijų institucijų, privačių įmonių dalyvavimą ES technologinėse platformose	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija, Susisiekimo ministerija, kitos ministerijos	nuo 2006 metų I pusmečio–2008 metai	0,6 mln. litų –studija; 5 mln. litų – įgyvendinimas
10. Parengti programą, pagal kurią konkurso būdu būtų finansuojamos įmonių ir aukštųjų mokyklų mokslinio bendradarbiavimo programos ir bendri kompetencijos centrai (t. y. centrai, turintys didžiausią šalyje tam tikros mokslo ar studijų srities kompetenciją)	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Finansų ministerija, Žemės ūkio ministerija	2006 metai	0,1 mln. litų

Didinti aukštojo mokslo sistemos efektyvumą, gerinti aukščiausiosios kvalifikacijos specialistų, atitinkančių modernios pramonės ir verslo poreikius, pasiūlą			
11. Pasitelkus tarptautinius ekspertus, įvertinti universitetų veiklą atskirose studijų kryptyse, nustatyti stipriąsias ir silpnąsias jos vietas ir teikti pasiūlymus dėl mokymo bazės stiprinimo ir specialistų rengimo kokybės gerinimo	Švietimo ir mokslo ministerija, Studijų kokybės vertinimo centras	2006 metai	1,5 mln. litų
12. Parengti ir pradėti įgyvendinti aukštojo mokslo reformos politikos koncepciją	Švietimo ir mokslo ministerija	nuo 2006 metų	bendrieji asignavimai
13. Reformuoti valstybinių aukštųjų mokyklų savivaldos institucijas – tarybas, kuriose daugumą sudarytų socialiniai (išorės) partneriai ir kurių paskirtis būtų užtikrinti aukštosios mokyklos atskaitomybę visuomenei, kartu saugant aukštosios mokyklos autonomiją ir vientisumą	Švietimo ir mokslo ministerija, valstybinės aukštosios mokyklos	nuo 2006 metų	0,1 mln. litų
14. Plėtoti didelės kompetencijos centrus ne tik Vilniuje ir Kaune, bet ir kituose regionuose, atsižvelgiant į jų specifiką, ir užtikrinti darnią jų plėtrą	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, universitetai	nuo 2006 metų	0,2 mln. litų –studijai atlikti
15. Atsižvelgti į šalies ūkio poreikius, nustatant, kiek studentų priimti į šalies aukštąsias mokyklas, kartu stengtis pritraukti daugiau studentų į fizinių ir technologijos mokslų studijas, plečiant jų karjeros galimybes; atlikti absolventų įsidarbinimo ir darbo karjeros tyrimus	Švietimo ir mokslo ministerija, aukštosios mokyklos	nuo 2006 metų	0,5 mln. litų; 1 mln. litų (2004–2006 metais – struktūriniai fondai)
16. Sudaryti sąlygas studentams atlikti praktiką mokslo centruose, įmonėse ir ūkininkų ūkiuose, skatinti juos tai daryti	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Žemės ūkio ministerija	nuo 2006 metų	0,9 mln. litų; 1,7 mln. litų (2004–2006 metais – struktūriniai fondai)
17. Skatinti mokslo darbuotojus, ypač – aukštųjų technologijų studijų dėstytojus – tyrėjus, dirbti konsultantais verslo įmonėse	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	nuo 2006 metų	0,3 mln. litų
18. Parengti programą, finansiškai skatinančią kurti verslumo centrus valstybinėse aukštosiose mokyklose	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Finansų ministerija, Žemės ūkio ministerija	nuo 2006 metų	1 mln. litų
19. Parengti ir pradėti vykdyti reikiamos MTEP kompetencijos specialistų pritraukimo iš užsienio programą; skatinti sugrįžti užsienyje parengtus lietuvių mokslininkus	Švietimo ir mokslo ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Ūkio ministerija	nuo 2006 metų	0,5 mln. litų; 2,6 mln. litų (2004–2006 metais – struktūriniai fondai)
20. Pertvarkyti studentų paramos sistemą, orientuojant ją į socialinę paramą, dalį lėšų skirti studentų paskolų garantijų fondui sukurti ir socialinei aplinkai sutvarkyti	Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	nuo 2006 metų	0,2 mln. litų; 2 mln. litų (2007–2013 metais – struktūriniai fondai)
Didinti mokslo ir studijų sistemos MTEP veiklos efektyvumą ir atitikti šalies ūkio poreikiams			

21. Atlikti MTEP finansavimo reformą, mokslinių tyrimų bazinio finansavimo modelį papildant programiniu konkursiniu finansavimu	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija	nuo 2006 metų	0,2 mln. litų; 1,475 mln. litų (2004–2006 metais – struktūriniai fondai)
22. Restruktūrizavus esamą Lietuvos mokslo institutų sistemą, įkurti Lietuvos technologijos institutą (-us), kuris (-ie) padėtų verslui ir visuomenei spręsti eksperimentinės plėtos ir technologijų kūrimo, inovacijų ir su tuo susijusio gamybos ir paslaugų plėtojimo uždavinius	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija	nuo 2006 metų	0,2 mln. litų; 10 mln. litų (2007–2013 metais – struktūriniai fondai)
23. Valstybės biudžeto ir struktūrinių fondų lėšomis finansuoti valstybinių universitetų ir viešojo sektoriaus mokslinių tyrimų ir mokymo bazę	Švietimo ir mokslo ministerija, Finansų ministerija	nuo 2006 metų	62 mln. litų (2004–2006 metais – struktūriniai fondai); 100 mln. litų (2007–2013 metais – struktūriniai fondai)
24. Struktūrinių fondų lėšomis finansuoti projektus, susijusius su žmoniškųjų išteklių kokybės mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse gerinimu	Švietimo ir mokslo ministerija	nuo 2005 metų	80 mln. litų (2004–2006 metais – struktūriniai fondai); 80 mln. litų (2007–2013 metais – struktūriniai fondai)
25. Sudaryti tyrėjų mobilumo tarp valstybinių ir nevalstybinių mokslinio tyrimų įstaigų sąlygas, išlaikant vienodą tyrėjų statusą	Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	nuo 2006 metų	0,1 mln. litų
26. Atskirti iš institutų stebėsenos ar kitas valstybei reikalingas ne MTEP funkcijas (ekologijos, aplinkos taršos ir kitokios stebėsenos) ir jas atliekančias įstaigas, pavesti jas atlikti agentūroms prie ministerijų ir finansuoti ne iš valstybės biudžeto lėšų, skirtų MTEP	Švietimo ir mokslo ministerija, Aplinkos ministerija, Ūkio ministerija	nuo 2006 metų	0,1 mln. litų
27. Suteikti daliai universitetų mokslo institutų technologijų perdavimo centrų funkcijas	Švietimo ir mokslo ministerija	nuo 2006 metų	0,2 mln. litų

*CIP (angl. *Competitiveness and Innovation Framework Programme*) – Konkurencingumo ir inovacijų pagrindų programa, įsteigta Europos parlamento ir tarybos sprendimu, kurios tikslas – skatinti Europos ilgalaikę plėtrą ir darbo vietų kūrimą. Šią programą sudarys trys dalys: verslumo ir inovacijų programa (angl. *Entrepreneurship and Innovation Programme*), informacinių ir komunikacijos technologijų skatinimo programa (angl. *ICT Policy Support Programme*), efektyvios energetikos programa (angl. *Intelligent Energy Programme*).

**COST – Europos bendradarbiavimo mokslinių ir techninių tyrimų srityse programa, kuri koordinuoja Europos lygio nacionalinius tyrimus, skatindama skirtingų nacionalinių organizacijų, institutų, universitetų ir įmonių bendradarbiavimą mokslo ir techninių tyrimų klausimais.

***EUREKA – Europos valstybių bendradarbiavimo programa, kurios tikslas – remti orientuotą į rinką visų šiuolaikinių technologijų sričių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtrą, didinti Europos valstybių konkurencingumą, gerinti gaminių, procesų ir paslaugų kokybę, stiprinti daugiašalį bendradarbiavimą, įtraukiant į jį įmones ir mokslinių tyrimų institucijas.

2 tikslas – SIEKTI, KAD KUO DAUGIAU ĮMONIŲ BŪTŲ KONKURENCINGOS TARPTAUTINIŲ MASTU, O PRAMONĖS IR SU JA SUSIJUSIOS VERSLO STRUKTŪROS IR SUKURIAMA NACIONALINIO PRODUKTO DALIS BŪTŲ ARTIMOS ES ŠALIŲ RODIKLIAMS (8, 10, 13, 14 ir 15 gairės)

Priemonės	Vykdytojai	Terminas	Lėšų poreikis
-----------	------------	----------	---------------

Ugdyti inovacijų kultūrą versle ir didinti įmonių inovacinius gebėjimus (8 gairė)			
<i>Didinti įmonių inovacinį potencialą ir ugdyti inovacijų kultūrą, skirti didesnę paramą technologinėms ir netechnologinėms inovacijoms versle skatinti</i>			
1. Struktūrinių fondų ir nacionalinio biudžeto lėšomis skatinti ūkio subjektų inovacinių ir technologijų perdavimo projektų įgyvendinimą	Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	2005–2008 metai	220 mln. litų
2. Vykdyti inovacijų propagavimo ir visuomenės sąmoningumo inovacijų klausimais didinimo priemones (seminarai, konferencijos, inovacijų konkursai ir panašiai)	Ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Žemės ūkio ministerija, Finansų ministerija, Statistikos departamentas, Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	2005–2008 metai	5 mln. litų
3. Sukurti nacionalinę technologijų ir inovacijų plėtros agentūrą ir (ar) inovacijų fondą, numatyti priemones privataus kapitalo investicijoms skatinti	Ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	nuo 2006 metų	10 mln. litų
4. Skatinti projektus, susijusius su regioninių inovacijų strategijų rengimu ir įgyvendinimu	Ūkio ministerija	nuo 2005 metų	0,5 mln. litų
5. Sukurti naujas (lankstesnes ir operatyvesnes) viešųjų pirkimų procedūras (konkurencinis dialogas, dinaminė pirkimo procedūra, elektroninis aukcionas ir kita), analizuoti, ar efektyviai naudojamos lėšos	Ūkio ministerija	nuo 2006 metų	bendrieji asignavimai
<i>Stiprinti inovacijų plėtrai reikalingą infrastruktūrą, sudaryti sąlygas steigti pradedančiąsias modernių technologijų ir „pumpurines“ (mokslo ir mokslinių tyrimų įstaigų padalinių ar tyrėjų grupių pagrindu besikuriančias) įmones</i>			
6. Struktūrinių fondų ir nacionalinio biudžeto lėšomis finansuoti inovacijoms palankios infrastruktūros plėtrą (inovacijų ir technologijų centrų, mokslo ir technologijų parkų, technologinių verslo inkubatorių ar panašių įstaigų steigimo ir fizinės plėtros projektai)	Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	2005–2008 metai	185 mln. litų
7. Struktūrinių fondų ir nacionalinio biudžeto lėšomis finansuoti technologijų perdavimo, verslo ir inovacijų skatinimo paslaugų teikimą, siekiant gerinti šių paslaugų kokybę ir didinti prieinamumą verslui; siekti, kad verslo ir inovacijų paramos įstaigoms vadovautų aukštos kvalifikacijos ir verslo patirtį turintys (gerai verslo visuomenėje žinomi) vadovai	Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	2005–2008 metai	
8. Tobulinti intelektinės nuosavybės teisių apsaugos sistemą, šiuo tikslu perkelti atitinkamas ES direktyvas, kartu teikti finansinę paramą, lengvinančią patentavimą užsienyje	Valstybinis patentų biuras, Ūkio ministerija	2005–2008 metai	1 mln. litų
9. Parengti teisinę bazę ir numatyti paramos priemones „pumpurinėms“ (mokslo ir mokslinių tyrimų įstaigų padalinių ar tyrėjų grupių pagrindu besikuriančioms) įmonėms	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Teisingumo ministerija	nuo 2006 metų	0,2 mln. litų
Stiprinti nacionalinės pramonės konkurencingumą (10 gairė)			

<i>Technologiškai atnaujinti pramonę, skatinti investicijas, ypač į aukštasias technologijas</i>			
10. Parengti, pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir įgyvendinti Investicijų skatinimo programą, leisiančią sudaryti palankias teises, ekonomines, finansines, administracines sąlygas investuoti privatų kapitalą, taip pat viešojo ir privataus sektorių partnerystės sąlygas, pritraukti stambių pasaulinių kompanijų, dirbančių aukštųjų technologijų srityje, investicijas į Lietuvą	Ūkio ministerija, Finansų ministerija, Aplinkos ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos ekonominės plėtros agentūra	2005–2008 metai	vidutiniškai 30 mln. litų kasmet
11. Sudaryti ekonomines ir administracines lengvatas toms užsienio įmonėms, kurios siekia perkelti į Lietuvą aukšto techninio lygio produktų gamybą	Finansų ministerija, savivaldybės, Ūkio ministerija	nuo 2006 metų	bendrieji asignavimai
<i>Diegti efektyvią vadybą Lietuvos pramonėje</i>			
12. Sukurti atskirų rūšių pramonės veiklos konkurencingumo nuolatinio stebėjimo ir vertinimo sistemą, parengti paramos mechanizmus, šalinančius įmonių konkurencingumo didėjimą ribojančias priežastis	Ūkio ministerija, Lietuvos ekonominės plėtros agentūra, Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra	nuo 2006 metų	4 mln. litų
13. Sukurti institucinę (kompetencijos) sistemą, leisiančią teikti Lietuvos įmonėms informacines konsultavimo paslaugas, susijusias su veiklos internacionalizavimu ir gamybos procesų tobulinimu	Ūkio ministerija, Lietuvos ekonominės plėtros agentūra	nuo 2007 metų	2 mln. litų
14. Skatinti efektyvią gamybos ir tiekimo grandinių valdymo sistemų diegimą, įmonių iniciatyvas diegti naujas sektorines kokybės ir aplinkos vadybos sistemas ir standartus	Ūkio ministerija, Finansų ministerija, Lietuvos ekonominės plėtros agentūra	nuo 2006 metų	2 mln. litų
<i>Gerinti įvaizdį ir ieškoti naujų rinkų</i>			
15. Užtikrinti, kad Lietuvos laimėjimai gerinant verslo aplinką būtų tinkamai pristatyti pasaulio investuotojams	Ūkio ministerija, Lietuvos ekonominės plėtros agentūra, Užsienio reikalų ministerija	2005–2008 metai	6 mln. litų
16. Skatinti Lietuvos įmonių ir jų prekės ženklų pristatymo iniciatyvas užsienio rinkose	Ūkio ministerija, Lietuvos ekonominės plėtros agentūra, Užsienio reikalų ministerija, Žemės ūkio ministerija	nuo 2006 metų	2 mln. litų
<i>Skatinti kooperaciją ir klasterizaciją</i>			
17. Parengti ir įdiegti Lietuvos pramonės ir verslo klasterizacijos skatinimo priemonių sistemą	Ūkio ministerija	2006 metai	2 mln. litų
18. Parengti Lietuvos pramonės ir verslo klasterizacijos žemėlapi, susijusį su kaimyninių šalių ūkine struktūra ir jos kitimo tendencijomis	Ūkio ministerija	2006 metai	0,7 mln. litų
19. Parengti, patvirtinti ir pradėti įgyvendinti Klasterizacijos plėtros programą	Ūkio ministerija	2006–2008 metai	6 mln. litų
Užtikrinti rinkų atvirumą ir konkurencingumą Europoje ir už jos ribų (13 gairė)			
<i>Toliau liberalizuoti energetikos, geležinkelio vežimo ir pašto paslaugų rinkas</i>			
20. Toliau įgyvendinti Lietuvos pašto sektoriaus 2004–2008 metų plėtros strategiją	Susisiekimo ministerija	2006–2008 metai	bendrieji asignavimai

<i>Siekti, kad trečiųjų šalių rinkos būtų atviros ES prekėms</i>			
21. DDA daugiašalio derybų raundo derybose siekti nuoseklumo ir balanso tarp ES rinkos apsaugos ir eksporto plėtros interesų	Užsienio reikalų ministerija, Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	2006 metai	bendrieji asignavimai
22. Aktyviai dalyvauti Ukrainos ir Rusijos stojimo į Pasaulio prekybos organizaciją procese	Užsienio reikalų ministerija, Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	2005–2008 metai	
23. Siekti dvišalio ES prekybos režimo su Ukraina ir Rusija gerinimo, vėliau sudaryti su jomis laisvosios prekybos sutartis	Užsienio reikalų ministerija, Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	2005–2008 metai	
Sukurti ir įdiegti geresnio reglamentavimo sistemą (14 gairė)			
<i>Gerinti verslą reglamentuojančių teisės aktų kokybę ir mažinti administracinę naštą verslui</i>			
24. Parengti ir pateikti ūkio ministrui metodiką, pagal kurią bus nustatoma ir įvertinama administracinė našta verslui (įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 21 d. nutarimą Nr. 197 (Žin., 2005, Nr. 26-830))	Ūkio ministerija, Finansų ministerija, Vidaus reikalų ministerija	2005 metų IV ketvirtis	bendrieji asignavimai
25. Remiantis administracinės naštos verslui įvertinimo metodika, išnagrinėti kai kurių verslo sričių teisinį reglamentavimą	Ūkio ministerija, Finansų ministerija, Vidaus reikalų ministerija ir kitos suinteresuotos institucijos	2006 metų II ketvirtis	
26. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei nacionalinį geresnio reglamentavimo planą (programą), remiantis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) parengtos ataskaitos rekomendacijomis	Ūkio ministerija, Vidaus reikalų ministerija ir kitos suinteresuotos institucijos	2006 metų IV ketvirtis	
<i>Nustatyti aiškius verslo kontrolės principus</i>			
27. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei teisės akto, reglamentuojančio verslą kontroliuojančių institucijų veiklą, projektą (įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 21 d. nutarimą Nr. 197)	Ūkio ministerija, Teisingumo ministerija ir kitos suinteresuotos institucijos	2006 metų III ketvirtis	bendrieji asignavimai
Skatinti verslumo kultūrą ir sudaryti palankią aplinką mažoms ir vidutinėms įmonėms (15 gairė)			
<i>Ugdyti gyventojų verslumą</i>			
28. Atnaujinti atsižvelgiant į pakitusias smulkaus ir vidutinio verslo plėtros ir galimybių sąlygas Lietuvai tapus ES nare verslo pradžios mokymo (verslumo ugdymo) modulius ir įtraukti juos į mokymo (studijų) programas, inicijuoti kitokį verslumo ugdymą	Švietimo ir mokslo ministerija, aukštosios mokyklos, Ūkio ministerija	2006 metai	bendrieji asignavimai
29. Atlikti darbdavių apklausas apie specialistų rengimo kokybę, gautus apklausų rezultatus siesti su finansavimo mokslo institucijoms skyrimu	Švietimo ir mokslo ministerija	2006–2008 metai	
30. Skatinti nacionalinio darbdavio ugdymo programų ir kitų verslumo mokymo (ugdymo) programų rengimą ir įgyvendinimą	Ūkio ministerija, Lietuvos pramonininkų konfederacija	2006–2007 metai	2 mln. litų

31. Rengti verslumo skatinimo kampanijas: skelbti sėkmingo verslo pavyzdžius, skleisti socialiai atsakingo verslo idėją, finansuoti konferencijas, seminarus verslui rūpimais klausimais	Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija, Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra	2006–2008 metai	5 mln. litų
32. Finansuoti informavimo, konsultavimo, mokymo ir kitas paslaugas verslui per verslo informacijos centrus ir verslo inkubatorius; įgyvendinti verslo informacijos centrų ir inkubatorių paslaugų kokybės gerinimo priemonės, nustatyti, kad didėjantis verslumas – pagrindinė šių įstaigų veiklos kryptis	Ūkio ministerija, Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra	2006–2008 metai	20 mln. litų
33. Skatinti įmones, įdarbinančias (priimančias atlikti praktiką) jaunimą verslo organizavimo patirčiai perimti	Ūkio ministerija	2006–2008 metai	2 mln. litų
34. Finansuoti metodinės medžiagos, verslo žinytų, teisės aktų sąvadų ir kitokių informacijos priemonių verslininkams rengimą	Ūkio ministerija, Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra	2006–2008 metai	1 mln. litų
<i>Skatinti smulkaus ir vidutinio verslo konkurencingumą</i>			
35. Skatinti informacinių technologijų praktinių sprendimų taikymą mažose ir vidutinėse įmonėse; parengti metodinę medžiagą apie elektroninio verslo teikiamas galimybes, naudojamus specializuotus elektroninio verslo sprendimus	Informacinės visuomenės plėtros komitetas	2007 metų II ketvirtis	bendrieji asignavimai
36. Skleisti informaciją apie inovacijų ir technologijų plėtros paramos infrastruktūrą Lietuvoje ir užsienyje, galimybes dalyvauti nacionalinėse ir tarptautinėse programose ir gauti finansinę paramą inovacijų projektams vykdyti	Ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Žemės ūkio ministerija, savivaldybės	2006–2008 metai	
37. Parengti ir įgyvendinti įmonių verslo plėtros projektus, apimančius įmonių įvertinimą, tobulintinių sričių nustatymą ir sprendimų pateikimą, įmonių produktų tyrimus, inovacijas, personalo mokymą, gamybos procesų analizę	Ūkio ministerija, Lietuvos ekonominės plėtros agentūra	2006–2008 metai	5 mln. litų
<i>Tobulinti smulkaus ir vidutinio verslo teisinę ir administracinę aplinką</i>			
38. Pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlymus dėl Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo nuostatų keitimo, kad būtų paspartintos įmonių bankroto procedūros ir apsaugoti kreditorių interesai	Ūkio ministerija, Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Ūkio ministerijos	2007 metai	bendrieji asignavimai
39. Inventorizuoti statistinę atskaitomybę ir statistinių rodiklių sistemą, atsisakyti neaktualių ar kartotinių rodiklių, ataskaitų formų; įdiegti elektronines statistinių ataskaitų formas statistiniams duomenims rinkti	Statistikos departamentas	2006–2008 metai	
40. Nustatyti valstybės institucijoms ir įstaigoms pareigą konsultuotis su tomis smulkaus ir vidutinio verslo interesų grupėmis, kurių veiklai darys poveikį numatomi sprendimai, ir šio konsultavimosi mechanizmą	Teisingumo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija	2005 metai	
<i>Gerinti finansinę paramą smulkaus ir vidutinio verslo subjektams</i>			

41. Parengti ir įdiegti mikrokreditavimo sistemą, pritaikytą smulkaus ir vidutinio verslo poreikiams, šiuo tikslu parengti atitinkamus teisės aktus ir juose nustatyta tvarka teikti mikrokreditus verslui	Ūkio ministerija, Finansų ministerija	2005–2006 metai	29 mln. litų – mikrokreditams teikti
42. Skleisti ES ir kitų šalių „verslo angelų“ investavimo kultūros patirtį	Ūkio ministerija, Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra	2005–2008 metai	
43. Išanalizuoti galimybę ir siekti įkurti rizikos kapitalo fondą, skatinti investuoti į smulkaus ir vidutinio verslo subjektus, iš jų „pumpurines“ įmones, atsiskyrusias nuo valstybinių mokslinių tyrimų įstaigų, veikiančias modernių technologijų pramonėje, parengti atitinkamus teisės aktus	Ūkio ministerija, Finansų ministerija	2006 metai	ES parama, privatus kapitalas, valstybės lėšos
44. Teikti garantijas dėl kredito įstaigų paskolų, taip sudaryti palankesnes sąlygas ūkininkams ir kitiems smulkaus ir vidutinio verslo subjektams gauti lėšas verslui plėtoti	Žemės ūkio ministerija, Ūkio ministerija, Žemės ūkio paskolų garantijų fondas, uždaroji akcinė bendrovė „Investicijų ir verslo garantijos“	2005–2008 metai	bendrieji asignavimai

3 tikslas – SUKURTI ŽINIOMIS IR PAŽANGIOMIS TECHNOLOGIJOMIS SAVO VEIKLĄ GRINDŽIANČIĄ VISUOMENĘ (9 gairė)

Priemonės	Vykdytojai	Terminas	Lėšų poreikis
Sudaryti sąlygas didinti gyventojų kompetenciją ir socialinę sanglaudą IRT naudojimo srityje			
1. Parengti interneto pradmenų ir elektroninių paslaugų nuotolinio mokymo programos Lietuvos gyventojams projektą	Informacinės visuomenės plėtros komitetas	2007 metų III ketvirtis	0,04 mln. litų, valstybės biudžetas
2. Skatinti tikslines informacinės aplinkos pritaikymo neįgaliesiems žmonėms programas	Informacinės visuomenės plėtros komitetas	2005–2008 metai	0,05 mln. litų, valstybės biudžetas
3. Kurti ir plėtoti integruotą viešųjų interneto prieigos centrų tinklą ir užtikrinti jo funkcionavimą	Vidaus reikalų ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	2005 metų IV ketvirtis – 300 viešųjų interneto prieigos centrų; 2007 metų I ketvirtis – 400 viešųjų interneto prieigos centrų; 2008 metų IV ketvirtis – 200 viešųjų interneto prieigos centrų	9,6 mln. litų (2,2 mln. litų – valstybės biudžetas; 7,4 mln. litų – struktūriniai fondai)
4. Įgyvendinti Visuotinio kompiuterinio raštingumo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. 1176 (Žin., 2004, Nr. 140-5124)	Švietimo ir mokslo ministerija	2005–2008 metai	bendrieji asignavimai
Modernizuoti viešąjį administravimą panaudojant informacines technologijas			

5. Sukurti ir palaikyti e. valdžios portalą, kuris teiktų viešojo administravimo paslaugas „vieno langelio“ principu	Informacinės visuomenės plėtros komitetas	2005–2008 metai	6,4 mln. litų (1,5 mln. litų – valstybės biudžetas; 4,9 mln. litų – struktūriniai fondai)
6. Plėtoti saugų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų tinklą – sujungti visus valstybės registrus ir informacines sistemas, užtikrinti saugų ir efektyvų duomenų teikimą Lietuvos Respublikos valstybės institucijoms, įsijungimą į ES ir valstybių narių administracijų duomenų mainų tarp administracijų programos (IDA) telekomunikacijų tinklus, integruoti apskričių viršininkų administracijų, savivaldybių ir seniūnijų informacines sistemas į saugų valstybinį duomenų perdavimo tinklą, užtikrinti perduodamų asmens duomenų saugumą	Vidaus reikalų ministerija, Susisiekimo ministerija, Žemės ūkio ministerija, Informacinės visuomenės plėtros komitetas, apskričių viršininkai	2008 metų IV ketvirtis	
7. Pasiiekti, kad 85 procentai pagrindinių viešųjų paslaugų būtų perkelta į elektroninę terpę	Vidaus reikalų ministerija, Informacinės visuomenės plėtros komitetas	2005–2008 metai	
8. Parengti viešųjų paslaugų teikimo naudojant IRT priežiūros metodiką, viešojo administravimo institucijose vykdyti viešųjų paslaugų teikimo naudojant IRT priežiūrą	Vidaus reikalų ministerija	2008 metai	–
9. Parengti teisės akto dėl e. valdžios vartų funkcionavimo teikiant viešąsias elektronines paslaugas projektą	Informacinės visuomenės plėtros komitetas, Vidaus reikalų ministerija	2005 metų IV ketvirtis	–
10. Parengti įstatymo, reglamentuojančio valstybės informacinių sistemų valdymą, projektą	Informacinės visuomenės plėtros komitetas	2007 metų III ketvirtis	–
Skatinti žinias, inovacijas, mokslo laimėjimus ir informacines technologijas grindžiamą ekonomiką			
11. Parengti Inovacijų, skatinančių informacinės visuomenės plėtrą, programą, atitinkančią ES informacinės visuomenės technologijų programos tikslus ir uždavinius	Informacinės visuomenės plėtros komitetas, Susisiekimo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba	2006 metų IV ketvirtis	0,03 mln. litų, valstybės biudžetas
12. Skatinti mokslinius ir praktinius darbus atvirų šaltinių programinei įrangai pritaikyti	Informacinės visuomenės plėtros komitetas	2005–2008 metai	0,81 mln. litų, valstybės biudžetas
13. 80-yje procentų šalies teritorijos sudaryti galimybę prie esamų plačiajuosčio ryšio tinklų prisijungti visoms norinčioms smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms bei gyventojams ir mažiausiai 60-čiai procentų viešojo administravimo institucijų bei įstaigų	Susisiekimo ministerija	2006–2008 metai	90 mln. litų (20,8 mln. litų – valstybės biudžetas; 69,2 mln. litų – struktūriniai fondai)

4 tikslas – SKATINTI TVARŲ IŠTEKLIŲ NAUDOJIMĄ IR STIPRINTI APLINKOS APSAUGOS IR AUGIMO SINERGIJĄ (11 gairė)

Priemonės	Vykdytojai	Terminas	Lėšų poreikis
-----------	------------	----------	---------------

Tobulinti aplinkos oro kokybės vertinimo ir valdymo sistemą; siekti, kad į atmosferą išmetamų teršalų ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis didėtų perpus lėčiau už gamybos augimą			
1. Parengti nacionalinės į atmosferą išmetamų teršalų kiekio valdymo (ribojimo) programos projektą	Aplinkos ministerija	2005 metų IV ketvirtis	valstybės biudžetas
2. Išplėsti oro kokybės matavimo pajėgumus įsigijus reikiamos įrangos	Aplinkos ministerija	2007 metai	1,1 mln. litų, valstybės biudžetas
3. Parengti Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos įgyvendinimo nacionalinės strategijos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. spalio 25 d. nutarimu Nr. 1236 (Žin., 1996, Nr. 105-2409), pakeitimo projektą	Aplinkos ministerija, Ūkio ministerija	2006 metų II ketvirtis	0,067 mln. litų, valstybės biudžetas
4. Parengti ir patvirtinti nacionalinį apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2008–2012 metų planą	Aplinkos ministerija, Ūkio ministerija	2006 metų II ketvirtis	0,18 mln. litų, valstybės biudžetas
5. Sukurti Kioto protokolo nacionalinę bendro įgyvendinimo mechanizmo įgyvendinimo sistemą	Aplinkos ministerija, Ūkio ministerija	2006 metai	0,1 mln. litų, valstybės biudžetas
6. Sukurti efektyvią šiltnamio efektą sukeliančių dujų prekybos sistemą	Aplinkos ministerija	2006 metai	0,216 mln. litų, valstybės biudžetas
Plačiai diegti ir ekonomiškai skatinti švarius, moderniomis technologijomis pagrįstus gamybos būdus			
7. Parengti ir patvirtinti nacionalines ES aplinkosaugos technologijų veiksmų plano įgyvendinimo gaires	Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija	2006 metai	0,02 mln. litų, valstybės biudžetas
8. Parengti ir patvirtinti nacionalines ES integruotos produktų politikos įgyvendinimo gaires	Aplinkos ministerija	2006 metai	0,02 mln. litų, valstybės biudžetas
9. Parengti ir patvirtinti nacionalinį žaliųjų pirkimų įgyvendinimo planą	Aplinkos ministerija, Ūkio ministerija	2006 metai	0,04 mln. litų, valstybės biudžetas
10. Parengti ir patvirtinti ekoženklų suteikimo sistemos produktų grupėms įdiegimo Lietuvos Respublikoje programą	Aplinkos ministerija	2006 metų IV ketvirtis	0,02 mln. litų, valstybės biudžetas
11. Skatinti vietinių antrinių žaliavų perdirbimą ir privataus kapitalo investicijas į atliekų tvarkymą ir perdirbimą	Ūkio ministerija, Aplinkos ministerija	2008 metai	10 mln. litų, valstybės biudžetas
Skatinti energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo didinimą			
12. Pasiiekti, kad elektros energija, kuriai gaminti naudojami atsinaujinantys energijos ištekliai, sudarytų ne mažiau kaip 6,4 procento šalyje suvartojamos elektros energijos	Ūkio ministerija	2008 metai	privačios lėšos

13. Įgyvendinant patikslintą ir atnaujintą Nacionalinę energijos vartojimo efektyvumo didinimo programą, kurios santraukai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 19 d. nutarimu Nr. 1121 (Žin., 2001, Nr. 82-2856), pradedant 2007 metais, siekti, kad būtų sutaupoma 1 procentas energijos išteklių ir energijos, palyginti su praėjusių metų suvartojimu	Ūkio ministerija	2007–2008 metai	6,018 mln. litų, valstybės biudžetas
14. Parengti naujos Nacionalinės energetikos strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. spalio 10 d. nutarimu Nr. IX-1130 (Žin., 2002, Nr. 99-4397), pagrindines nuostatas, atitinkančias ES rinkų atvėrimo ir liberalizavimo politiką, – numatyti jose prioritetines efektyvumo didinimo kryptis	Ūkio ministerija	2006 metai	0,1 mln. litų, valstybės biudžetas
15. Įgyvendinti Biokuro gamybos ir naudojimo skatinimo 2004–2010 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 26 d. nutarimu Nr. 1056 (Žin., 2004, Nr. 133-4786)	Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	2005–2008 metai	62,58 mln. litų, valstybės biudžetas
Išsaugoti šalies kraštovaizdį ir biologinę įvairovę, skatinti atkurti pažeistus gamtos elementus, užtikrinti racionalų šalies kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės naudojimą			
16. Įrengti valstybiniuose parkuose pažintinio turizmo takus ir trasas, sukurti ekologinio švietimo sistemą	Aplinkos ministerija, Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos (toliau vadinama – Valstybinis turizmo departamentas), Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos	2008 metai	20 mln. litų, valstybės biudžetas
17. Įgyvendinti Lietuvos miškingumo didinimo programoje, patvirtintoje aplinkos ministro ir žemės ūkio ministro 2002 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 616/471 (Žin., 2003, Nr. 1-10), numatytas žemės ūkio žemės apželdinimo mišku priemones, teikti prioritetą gamtinio karkaso teritorijoms	Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija	2008 metai	92 mln. litų, valstybės biudžetas, privačios lėšos
18. Baigti formuoti saugomų teritorijų tinklą Natura 2000 ir parengti šių teritorijų gamtotvarkos planus	Aplinkos ministerija	2008 metai	16,5 mln. litų, valstybės biudžetas
19. Įgyvendinti Lietuvos Baltijos pajūrio juostos atkūrimo ir išsaugojimo projektą	Klaipėdos apskrities viršininkas, Aplinkos ministerija	2006 metų III ketvirtis	5,6 mln. litų, valstybės biudžetas

5 tikslas – UŽTIKRINTI TINKAMĄ ES VIDAUS RINKOS FUNKCIONAVIMĄ LIETUVOJE (12 gairė)

Priemonės	Vykdytojai	Terminas	Lėšų poreikis
Šalinti vidaus rinkai funkcionuoti trukdančias kliūtis, užkirsti kelią naujoms kliūtims atsirasti			
1. Kontroliuoti direktyvų perkėlimą į nacionalinę teisę minimizuojant direktyvų perkėlimo deficitą	Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija	2006–2008 metai	bendrieji asignavimai
2. Užtikrinti geresnį Europos standartų perėmimą	Aplinkos ministerija, LSD	2006–2008 metai	bendrieji asignavimai

3. Užtikrinti efektyvią direktyvose 98/34/EB ir 98/48/EB numatytų mechanizmų įgyvendinimo kontrolę	Ūkio ministerija, LSD	2006–2008 metai	bendrieji asignavimai
4. Teikti Juridinių asmenų registro paslaugas elektroniniu būdu	Teisingumo ministerija	2007 metų I ketvirtis	bendrieji asignavimai
5. Pašalinti kliūtis Lietuvoje įsteigtoms bendrovėms jungtis su bendrovėmis, įsteigtomis kitose ES valstybėse	Ūkio ministerija	2007 metai	bendrieji asignavimai
6. Užtikrinti galimybę Lietuvoje įsteigtoms bendrovėms perkelti buveinę į kitą ES valstybę ir galimybę kitose ES valstybėse įsteigtoms bendrovėms perkelti buveinę į Lietuvą	Ūkio ministerija	2008 metai	bendrieji asignavimai
Įgyvendinti paslaugų sektoriaus reformas, numatytas naujose ES iniciatyvose			
7. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei informacijos teikimo ir administracinių procedūrų tvarkymo elektronine forma paslaugų sektoriuje priemonių planą, jį įgyvendinti	Ūkio ministerija	2006 metų I ketvirtis–2008 metų IV ketvirtis	bendrieji asignavimai
Stiprinti finansų rinkų funkcionavimą, priežiūrą ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą			
8. Įgyvendinti finansinių paslaugų veiksmų plane (FSAP) (COM(1999)232) numatytas priemones	Finansų ministerija	2006–2008 metai	4,5 mln. litų
9. Tobulinti krizių valdymą, rinkos drausmę, apskaitą ir finansinę atskaitomybę finansų sektoriaus įstaigose	Finansų ministerija, Lietuvos bankas	2006–2008 metai	bendrieji asignavimai
Skleisti informaciją apie ES vidaus rinką			
10. Teikti informaciją Europos Komisijos tinklalapiui „Jūsų Europa“	Ūkio ministerija	2006–2008 metai	bendrieji asignavimai
11. Skleisti informaciją apie ES vidaus rinką tarp valstybės institucijų ir interesų grupių	Ūkio ministerija	2006–2008 metai	bendrieji asignavimai

6 tikslas – SUJUNGTI LIETUVOS ENERGETIKOS TINKLUS SU VAKARŲ EUROPOS TINKLAIS, PLĖSTI IR TOBULINTI TARPTAUTINĖS IR VIETINĖS REIKŠMĖS TRANSPORTO INFRASTRUKTŪRĄ (16 gairė)

Priemonės	Vykdytojai	Terminas	Ištekliai (2006–2008 metai)
1. Plėtoti ir įgyvendinti prioritetinius energetikos projektus: Lietuvos ir Lenkijos elektros tinklų sujungimas; tranzitinis dujotiekis į ES („Gintaro“ projekto studija); Lietuvos ir Švedijos elektros tinklų sujungimas (SwindLit); gamtinių dujų saugojimo Lietuvos ir/arba ne Lietuvos teritorijoje galimybės užtikrinimas	Užsienio reikalų ministerija, Ūkio ministerija	2005–2008 metai	1070 mln. litų 0,3 mln. litų 1381 mln. litų 100 mln. litų
2. Modernizuoti transeuropinio transporto tinklo Lietuvos teritorijoje infrastruktūrą (kelių, geležinkelių, vandens transporto ir civilinės aviacijos)	Susisiekimo ministerija	2006–2008 metai	1530 mln. litų
3. Rekonstruoti vietinės ir regioninės reikšmės transporto infrastruktūrą	Susisiekimo ministerija	2006–2008 metai	1115 mln. litų

Pastaba. 2 ir 3 priemonės – pagal Ilgalaikę (iki 2025 metų) Lietuvos transporto sistemos plėtros strategiją, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 692 (Žin., 2005, Nr. [79-2860](#)).

III. UŽIMTUMO POLITIKA SIEKianti SKATINTI UŽIMTUMĄ IR INVESTICIJAS Į ŽMOGIŠKĄJĮ KAPITALĄ

Bendra situacija, pagrindinės problemos, tikslai ir uždaviniai

PRIORITETAS – SKATINTI UŽIMTUMĄ IR INVESTICIJAS Į ŽMOGIŠKĄJĮ KAPITALĄ

93. Lietuva pagal Europos užimtumo strategiją jau dabar yra pasiekusi kai kurių nustatytų tikslų ir standartų: pasiektas ES 2010 metams nustatytas tikslas pagal gyventojų vidurinio išsilavinimo įgijimo lygį (85 procentai); moterų ir pagyvenusių (55–64 metų) žmonių užimtumo lygis (atitinkamai 57,8 procento ir 46,9 procento) viršija Lisabonos ir Stokholmo nustatytus tikslus 2005 metams ir visiškai priartėjo prie 2010 metams nustatytų tikslų.

94. Lietuvos darbo biržai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau vadinama – Lietuvos darbo birža) įsijungus į ES valstybių užimtumo tarnybų tinklą (EURES), darbo ieškantys žmonės Lietuvos teritorijoje gali sužinoti apie visas valstybių narių įdarbinimo tarnybų siūlomas darbo vietas. Įdiegus „vieno langelio“ bedarbių aptarnavimo ir individualių įsidarbinimo planų modelį, jie skatinami įsidarbinti nuo pat pirmosios įsiregistravimo dienos. Didinamos lėšos aktyvioms priemonėms finansuoti (nuo 0,18 procento BVP 2000 metais iki 0,24 procento – 2004 metais). Plečiama jų apimtis, didinama įvairovė, todėl dalyvaujančių aktyvios darbo rinkos programose 2001–2004 metais bedarbių pagausėjo (nuo 42,7 iki 63,6 procento visų bedarbių).

95. Statistikos departamento duomenimis, 2004 metais 85 procentai 25–64 metų Lietuvos gyventojų turėjo vidurinį arba aukštesnįjį išsilavinimą. 2000–2004 metais gausėjo besimokančiųjų formaliojo švietimo sistemoje (nuo 25 iki 26 procentų visų gyventojų). 2004 metais 79,6 procento mokinių, įgiję vidurinį išsilavinimą, tais pačiais metais tęsė studijas: iš jų 46,6 procento – universitetuose, 22 procentai – kolegijose.

96. Sukurta visiems prieinama tarpžinybinė Atvira informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistema (AIKOS), padedanti subalansuoti studijuojančių, priimamų studijuoti asmenų skaičių ir darbo rinkos poreikius.

97. 2004 metais tik 9,5 procento pagrindinį išsilavinimą įgijusių mokinių toliau nebesimokė (ES vidurkis – 15,7 procento). Per vienerius mokslo metus mažiausiai mokinių nutraukė mokymąsi dieninėse bendrojo lavinimo mokyklose – 1,2 procento, iš kolegijų išstojo 11,6 procento, iš universitetų – 10,3 procento studentų. Daugiausia – 12,8 procento – mokinių pasitraukė iš profesinių mokyklų.

Tačiau dar esama opių darbo rinkos problemų, kurioms spręsti telkiamos valstybės institucijų pastangos, o socialiniai partneriai skatinami prisidėti prie jų sprendimo.

98. Mažėja Lietuvos gyventojų, nepalankia linkme kinta jų demografinė struktūra, o tai sąlygoja vis didesnę socialinės paramos bei sveikatos priežiūros poreikį. Per pastaruosius 4 metus darbo jėgos struktūroje jaunimo iki 25 metų sumažėjo 42,2 tūkstančio (3,3 procento), o vyresnių kaip 50 metų asmenų pagausėjo 60,6 tūkstančio (11,6 procento). Dėl sumažėjusio gimstamumo ir ekonominės emigracijos į užsienio šalis gyventojų mažėja: 2005 metų pradžioje Lietuvoje gyveno 218 tūkstančių (arba 6 procentais) mažiau žmonių negu 1995 metų pradžioje.

99. Vis daugiau ES valstybių atveria savo sienas, todėl suaktyvėjo ekonominė emigracija iš Lietuvos – prarandama kvalifikuota darbo jėga, daugiausia jaunimas. Jau dabar daugelyje ūkio šakų jaučiamas neatitikimas tarp kvalifikuotos darbo jėgos paklausos ir jos tenkinimo galimybių. Dėl darbo įgūdžių stokos ir kvalifikacijos praradimo sunku sugrįžti į darbą išėjusiesiems iš darbo rinkos (ypač moterims, auginančioms mažamečius vaikus, ir netekusiems darbo pagyvenusiems žmonėms).

Tradiciškai mažas teritorinis gyventojų mobilumas šalies viduje trukdo efektyviai panaudoti darbo išteklius.

100. Nors darbo jėgos absoliutūs skaičiai mažėja, darbo jėgos aktyvumas nekinta ir išlieka maždaug 69 procentų. Per pastaruosius 4 metus sumažėjo jaunimo (15–24 metų) aktyvumas: nuo 32,6 procento 2001 metais iki 26,2 procento 2004 metais. Vidutinis metinis užimtumo lygis 2004 metais sudarė 61,1 procento ir atsiliko nuo ES vidurkio, siekiančio 63 procentus (13 lentelė).

13 lentelė. Pagrindiniai Lietuvos ir ES užimtumo rodiklių skirtumai 2004 metais

Rodiklis (procentais)	Lietuva	ES (25) vidurkis*	Skirtumas
Užimtumo lygis			
15–64 metų gyventojų	61,1	63,0	mažas
moterų	57,8	55,4	mažas, bet teigiamas
55–64 metų gyventojų	46,9	40,7	didelis, bet teigiamas
Nedarbo lygis	11,4	9,0	vidutinis
Ilgalaikių bedarbių dalis	53,3	44,2	didelis
Užimtumas pagal sektorius			
žemės ūkis	15,8	5,1	didelis
paslaugos	56,0	69,5	didelis

**Išankstiniai duomenys.*

101. Nors auganti Lietuvos ekonomika palankiai veikė užimtumą, viena iš svarbiausių darbo rinkos problemų – užimtumo augimo tempų sulėtėjimas: 2004 metais užimtumas padidėjo tik 0,2 procentinio punkto.

Vis dar dideli teritorinės užimtumo ir socialinės sanglaudos netolygumai. Metinės samdomojo darbo pajamos vienam namų ūkio nariui 2003 metais 7-iose iš 10 apskričių buvo mažesnės už šalies vidurkį. Gana sparčiai didėja vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio skirtumai pagal apskritis, o vidutinis metinis nedarbo lygis pasižymi dideliu nedarbo teritorinės diferenciacijos stabilumu.

Užimtų gyventojų pasiskirstymas pagal atskiras ekonominės veiklos rūšis lėtai keičiasi palankesne racionaliai užimtumo struktūrai linkme. Nepakankamai sparčiai didėja gyventojų užimtumas paslaugų sektoriuje: 2004 metais jame dirbo 56 procentai dirbančių gyventojų (2001 metais – 55,6 procento). Kaimo gyventojai lėtai persiorientuoja nuo žemės ūkio prie alternatyvios veiklos: netradicinių amatų, kaimo turizmo, kitos veiklos paslaugų srityje.

102. Teisės aktų pataisomis siekiama plačiau įteisinti kolektyvinius darbo santykius ir daugelį klausimų perduoti spręsti susitarimo tarp socialinių partnerių būdu. Tačiau dirbančiųjų pagal lanksčias darbo organizavimo ir apmokėjimo formas negausėja. Vis aktyvesnis darosi socialinis dialogas, tačiau jo vaidmuo užtikrinant darbo rinkos lankstumo, kokybiško ir socialiai saugaus užimtumo klausimus turi didėti.

103. Atskiruose ūkio sektoriuose skirtingas vyrų ir moterų užimtumas. Moteriškos veiklos sritimi išlieka švietimas, kur 2004 metais moterys sudarė 79 procentus darbuotojų. Net 1,8 karto daugiau moterų negu vyrų dirbo valstybiniame sektoriuje, o viešojo valdymo ir gynybos, privalomojo socialinio draudimo bei transporto, sandėliavimo ir ryšių veiklos srityse vyrai sudarė darbuotojų daugumą. Vyrai taip pat sudarė didesnę darbdavių ir savarankiškai dirbančiųjų dalį (62 procentus). Moterų vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis vis dar gerokai mažesnis nei vyrų (2004 metais jis buvo penktadaliu mažesnis).

104. Kliūtis, trukdanti didinti darbo patrauklumą, – palyginti didelis darbo apmokestinimas ir maži atlyginimai. Sunki darbo pajamų apmokestinimo našta sukelia nepageidautinus padarinius: ieškoma būdų, kaip nuslėpti oficialų darbo užmokestį, o tai trukdo nedeklaruojamą darbą paversti legaliu užimtumu, neskatina kurti naujų darbo vietų. Nors per pastaruosius 2 minimali mėnesinė alga (MMA) padidinta beveik 30 procentų, šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio darbo metinė bruto užmokesčio augimo sparta iki 2003 metų neviršijo 5 procentų (tik 2004 metais ji padidėjo iki 7,9 procento). Palyginti su gana sparčiai didėjusiu BVP, vidutinis darbo užmokestis didėjo per lėtai.

105. Vis dar nepakankamas darbo našumas. Akivaizdu, kad jis didėja, tačiau čia Lietuva gerokai atsilieka nuo daugelio ES valstybių. 2004 metais darbo našumas Lietuvoje didėjo perpus lėčiau negu vidutiniškai ES valstybėse.

106. Neišplėta socialinių paslaugų infrastruktūra. Vidutiniškai šalyje iš 10 tūkst. gyventojų socialines paslaugas galima suteikti tik apie 50-čiai asmenų. Neišplėta socialinės, profesinės reabilitacijos infrastruktūra, socialinių įmonių veikla socialinės rizikos ir atskirties grupių integracijai.

Tobulintinas darbo rinkos institucijų, jų paslaugų ir profesinio mokymo tinklas: jį būtina modernizuoti, kad paslaugos taptų prieinamesnės ir geresnės kokybės.

107. Pastaraisiais metais gausėja ilgalaikių bedarbių, t. y. ieškančių darbo vienerius metus ir ilgiau: 2004 metais jie sudarė 53,3 procento visų bedarbių (2003 metais – maždaug pusę). Tokią didelę ilgalaikių bedarbių dalį 2004 metais labiausiai lėmė nekvalifikuotų bedarbių gausa (jie sudarė 51 procentą visų bedarbių).

Darbo rinkoje didėja darbo jėgos pasiskirstymo netolygumai – pastebimas kai kurių specialistų perteklius ir kvalifikuotų darbininkų stygius. Pasiiekti pakankamą kvalifikuotos darbo jėgos pasiūlos ir paklausos atitikimą dar trukdo nelankstus profesinio rengimo sistemos reagavimas į darbo rinkos pokyčius, nepakankamai racionalių tęsiančiųjų mokymąsi srautų pasiskirstymas, profesijų poreikio prognozavimo stoka.

108. Nepatenkinama profesinio rengimo kokybė ir nepakankamas prestižas: 2002 metais po pagrindinės mokyklos į profesines mokyklas stojo tik 18,1 procento, o 2003 metais – 17,7 procento ją baigusiujų. Lietuva gerokai atsilieka nuo ES vidurkio pagal profesinio mokymosi populiarumą (nuo tų, kurie mokosi ISCED (*International Standard Classification of Education*) 3–4 lygmenyse). Tik kas ketvirtas moksleivis mokosi pagal profesinio rengimo (ISCED 3 lygmens) programas (2003 metais Lietuvoje – 24,7 procento, tuo tarpu ES vidurkis – 57,5 procento).

109. Visai nedaug (apie 6,5 procento) 25–64 metų šalies gyventojų mokosi visą gyvenimą. Lietuva pagal šį rodiklį atsilieka nuo ES vidurkio (ten – 9,4 procento). Valstybės lėšomis finansuojamas viešojo administravimo, sveikatos priežiūros, švietimo ir energetikos sričių darbuotojų tęstinis mokymas, o už privataus sektoriaus darbuotojų mokymą moka darbdaviai ir darbuotojai. Švietimo išlaidos vienam besimokančiajam, palyginti su BVP vienam gyventojui, sumažėjo nuo 25,3 procento 1999 metais iki 22,1 procento 2002 metais. Tuo tarpu visoje ES jos didėjo nuo 24,3 iki 25,1 procento.

14 lentelė. Pagrindiniai Lietuvos ir ES švietimo rodiklių skirtumai

Rodiklis (procentais)	Metai	Lietuva	ES (25) vidurkis	Skirtumas
Mokymosi visą gyvenimą lygis (švietimo ir profesinio mokymo veikloje per 4 paskutines savaites dalyvavusių 25–64 metų gyventojų dalis)	2004	6,5	9,4	didelis
Baigusio pagrindinę mokyklą jaunimo, besimokančio profesinėse mokyklose, dalis	2003			didelis
vyrų		31,7	57,5	
moterų		20,5	53,9	
25–59 metų gyventojų nedarbas pagal išsilavinimo lygį	2003			vidutinis
ISCED* 0–2		14,5	11,7	
ISCED 3–4		12,0	8,5	
ISCED 5–6		5,7	4,8	
Valstybinių ir privačių mokymo įstaigų metinių išlaidų dalis vienam mokiniui (studentui) nuo BVP vienam gyventojui	2002	22,1	25,1	didelis

* Tarptautinis standartizuotų išsilavinimo klasifikacijų lygis (*International Standard Classification of Education*).

110. Nemažai darbdavių iki šiol nepakankamai vertina personalo mokymo svarbą, todėl mažai investuoja į darbuotojų profesinį mokymą. Įmonių, kurios organizuoja tęstinio mokymo kursus darbuotojams, Lietuvoje yra beveik 3 kartus mažiau negu ES valstybėse senbuvėse. Neišplėtotas mokymasis darbo vietose.

Pagrindiniai užimtumo politikos tikslai ir uždaviniai vidutinės trukmės laikotarpiu

1 tikslas – PRITRAUKTI Į DARBO RINKĄ BEI JOJE IŠLAIKYTI DAUGIAU ŽMONIŲ, UŽTIKRINANT KOKYBIŠKĄ IR SAUGŲ UŽIMTUMĄ, MODERNIZUOJANT DARBO RINKOS IR SOCIALINĖS APSAUGOS SISTEMAS

111. Pagrindiniai uždaviniai (17–20 gairės):

111.1. plėtoti bendruomenės nariams teikiamas paslaugas, sudaryti jos nariams galimybes sugrįžti į darbo rinką ir aktyviai joje dalyvauti;

111.2. išlaikyti kuo ilgiau darbo rinkoje patyrusius darbuotojus, taikyti lanksčią jų išėjimo į pensiją sistemą;

111.3. tobulinti sveikatinimo veiklą, užtikrinti kuo didesnę gyventojų darbingumą;

111.4. skatinti ieškančių darbo asmenų, iš jų jaunimo, užimtumą, didinti darbo patrauklumą;

111.5. skatinti socialinės rizikos asmenų integraciją į darbo rinką – plėtoti paslaugų infrastruktūrą, didinti jų prieinamumą;

111.6. modernizuoti darbo rinkos institucijas ir optimizuoti teikiamas paslaugas;

111.7. stiprinti socialinę partnerystę užimtumo saugumui užtikrinti.

2 tikslas – GERINTI DARBUOTOJŲ IR ĮMONIŲ GEBĖJIMUS PRISITAIKYTI

112. Pagrindiniai uždaviniai (21 ir 22 gairės):

112.1. mažinti darbo rinkos segmentaciją ir inicijuoti ekonominę restruktūrizaciją;

112.2. diegti naujus darbo organizavimo būdus ir mažinti nedeklaruojamą darbą;

112.3. skatinti profesinį ir teritorinį gyventojų mobilumą ir gebėjimus prisitaikyti;

112.4. tobulinti darbo apmokestinimo sistemą.

3 tikslas – MAŽINTI STRUKTŪRINĮ NEDARBĄ DAUGIAU INVESTUOJANT Į ŽMONES

113. Pagrindiniai uždaviniai (23 ir 24 gairės):

113.1. restruktūrizuoti švietimo, pasibaigus privalomajam mokymui, sistemą;

113.2. plėtoti pagalbą mokiniams ir mokytojams;

113.3. tobulinti mokyklų materialinės būklės minimumo standartus;

113.4. aktualinti ugdymo, mokymo ir studijų turinį;

113.5. didinti mokytojų ir dėstytojų kompetenciją;

113.6. kelti į kokybės užtikrinimą orientuotą vadybos kultūrą.

Siektini rezultatai

114. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2005–2008 metais vykdys užimtumo politiką, atsižvelgdama į Europos Bendrijos Steigimo sutarties 125 straipsnio nuostatas ir laikydamasi 2005 m. kovo 22–23 d. priimtų Europos Vadovų Tarybos išvadų, taip pat 2005 m. liepos 12 d. Tarybos sprendimu 2005/600/EB patvirtintų valstybių narių užimtumo politikos gairių.

115. Siekiant kokybiško ir socialiai saugaus užimtumo, gerinant darbo kokybę, didinant jo našumą ir stiprinant socialinę bei teritorinę sanglaudą vidutinės trukmės laikotarpiu, numatomi šie svarbiausieji iššūkiai: didinti užimtumą; tobulinti darbdavių ir darbuotojų gebėjimus reaguoti į pokyčius; pasiekti darbo rinkos subalansavimą.

116. Pagrindinis užimtumo politikos tikslas – užtikrinti kokybišką ir socialiai saugų užimtumą. Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004–2008 metų programą, bus siekiama sutelkti jėgas svarbiausioms socialinėms problemoms spręsti: žmonių užimtumui didinti, skurdui ir socialinei atskirčiai mažinti, gerovei kelti, šalies intelektualiniam potencialui stiprinti. Tos

priemonės bus orientuotos į kokybiško užimtumo įgyvendinimą, civilizuotų darbdavio ir darbuotojo santykių skatinimą, socialinės partnerystės ir kolektyvinių darbo santykių plėtotę, kad kiekvienas norintis ir galintis dirbti žmogus rastų savęs vertą darbą. Valstybė įsipareigojo kiekvienam šalies gyventojui, norinčiam ir galinčiam dirbti, sudaryti galimybes savo darbu užsitikrinti tinkamą gyvenimo lygį; įsipareigota daugiau rūpintis labiausiai socialiai pažeidžiamais asmenimis, mažinti paskatas dirbti nelegaliai, skatinti teigiamus ekonominius ir socialinius pokyčius kaimo vietovėse, plėtoti lanksčias darbo organizavimo ir apmokėjimo formas, tobulinti profesinio švietimo, mokymo ir mokymosi visą gyvenimą sistemas. Demografinę padėtį gerinančiomis priemonėmis bus siekiama reguliuoti darbo migracijos srautus, atsižvelgiant į šalies darbo rinkos poreikius ir bendrą ES darbo migracijos politiką, bus skatinamas pagyvenusių žmonių užimtumas, diegiamos aktyvumo darbo rinkoje priemonės.

117. Įgyvendinant Lietuvos Respublikos socialinių įmonių įstatymą (Žin., 2004, Nr. [96-3519](#)), vykdomos priemonės, kuriomis skatinama kurti naujas darbo vietas ir kurios sudaro palankias sąlygas įdarbinti tam tikroms tikslinėms grupėms priklausančius asmenis, praradusius profesinį ir bendrąjį darbingumą, ekonomiškai neaktyvius, padeda šiems asmenims grįžti į darbo rinką, jiems socialiai integruotis ir mažina jų socialinę atskirtį.

118. Ilgalaikiu nacionalinės regioninės politikos tikslo įgyvendinimu bus stengiamasi užtikrinti gerą gyvenimo kokybę visos šalies gyventojams, pasiekti aukštesnį teritorinės socialinės sanglaudos lygį. Lietuvos Respublikos 2004–2006 metų Nacionalinio kovos su skurdu ir socialine atskirtimi veiksmų plano įgyvendinimo 2005–2006 metų priemonėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 13 d. nutarimu Nr. 1002 (Žin., 2005, Nr. [112-4091](#)), numatyta imtis priemonių, kurios padėtų koordinuoti veiksmus ir politiką, skirtą kovai su skurdu aktyvinti ir socialinei atskirčiai mažinti. Todėl priimant šalies biudžetą prioritetiškai atsižvelgiama į socialinės aprėpties tikslus, siekiama, kad valstybės biudžetas būtų kuo labiau socialiai orientuotas.

119. Įgyvendinama Valstybinė moterų ir vyrų lygių galimybių 2005–2009 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 1042 (Žin., 2005, Nr. [116-4202](#)), įgalins spręsti vyrų ir moterų užimtumo ir lyčių lygybės skirtumų mažinimo problemas.

120. Pradėjusios veikti darbo tarybos prisidės prie socialinės partnerystės plėtros įmonių ir ūkio sektorių lygmeniu, palengvins darbdavių ir darbuotojų derybas dėl darbo laiko, lanksčių darbo organizavimo formų bei atlygio, priklausančio nuo darbo našumo ir galutinių darbo rezultatų.

121. Darbdavių ir darbuotojų gebėjimų reaguoti į pokyčius tikslas – padidinti darbdavių ir darbuotojų profesinę kompetenciją ir investicijas į žmogiškąjį kapitalą, lanksčiai reaguoti į pokyčius darbo rinkoje ir versle. Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikėje strategijoje, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 12 d. nutarimu Nr. 853 (Žin., 2002, Nr. [60-2424](#)), numatytos ilgalaikės ekonominės politikos kryptys, būtinos šalies ūkio restruktūrizavimui paspartinti ir leidžiančios laiku prisitaikyti prie vidinės ir tarptautinės situacijos pokyčių, efektyviai panaudoti esamą šalies ekonominį potencialą ir maksimaliai jį didinti. Strategijoje numatyta, kad, Lietuvai siekiant per tolesnius 15–25 metus susilyginti pagal ekonomikos plėtrą su ES narėmis iš Vakarų, bus pakankamai išplėtoti ekonomikos augimo veiksniai: darbo jėga, kapitalas, žinios ir verslumas. Darbo jėgos panaudojimas, sumažinus nedarbą, pailginus pensinį amžių ir į darbo rinką įsiliejant jaunajai kartai, padidės bent 10 procentų. Darbo jėgos išsilavinimo lygis bus aukštesnis. Darbo rinkoje dominuos kvalifikuotų, mokančių naudotis šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis specialistų poreikis. Išsilavinimo struktūra ir turinys geriau atitiks ūkio poreikius, darbo jėga taps mobilesne.

122. Žiniomis pagrįsta ekonomika tampa prioritetiniu Lietuvos siekiu. 2015 metais šioje srityje Lietuva pasieks ES valstybių senbuvį lygį. Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje ir jos įgyvendinimo veiksmų plane, patvirtintuose švietimo ir mokslo ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. ISAK-433/A1-83 (Žin., 2004, Nr. [56-1957](#)), numatyta gerinti tęstinio mokymosi finansavimą sukuriant specialius fondus, įtraukiant darbdavius ir darbuotojus. Taip pat numatytos priemonės, padedančios tobulinti mokymo ir profesinio konsultavimo personalo kvalifikaciją.

123. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros strateginėse kryptyse (projekte) numatyta skatinti mažų ir vidutinių įmonių steigimą ir plėtrą naudojant kuo daugiau vietos materialinių ir žmogiškųjų išteklių, naujausias technologijas. Tai prisidėtų prie šalies ekonomikos augimo, užimtumo didėjimo.

124. Darbo rinkos subalansuotumo tikslas – padidinti profesinio rengimo atitiktį darbo rinkos poreikiams. Atsižvelgiant į dabarties iššūkius visuomenei, Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700 (Žin., 2003, Nr. [71-3216](#)), ir Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187 (Žin., 2002, Nr. [113-5029](#)), apibrėžtus žinių visuomenės, saugios visuomenės ir konkurencingos ekonomikos prioritetus, švietimui tenka ši misija: padėti asmeniui suvokti šiuolaikinį pasaulį, įgyti kultūrinę bei socialinę kompetenciją, būti savarankiškam, veikliam ir atsakingam, trokštančiam ir gebančiam nuolat mokytis, kurti savo ir bendruomenės gyvenimą; padėti asmeniui įgyti profesinę kvalifikaciją, atitinkančią šiuolaikinį technologijų, kultūros ir asmeninių gebėjimų lygį, sudaryti sąlygas mokytis visą gyvenimą – nuolat tenkinti pažinimo poreikius, siekti naujos kompetencijos ir kvalifikacijos, kurių reikia jo profesinei karjerai ir gyvenimo įprasminimui; užtikrinti darnią, žiniomis grįstą krašto ūkio, aplinkos ir kultūros plėtrą, vidinį ir tarptautinį ūkio konkurencingumą, nacionalinį saugumą, demokratinės valstybės raidą ir tuo stiprinti visuomenės kūrybines galias; laiduoti tautos ir krašto kultūros tęstinumą, nuolatinį kūrimą, tapatumo išsaugojimą, puoselėti šios kultūros atvirumą.

125. Pripažįstama, kad švietimas turi didinti gyventojų užimtumą, skatinti šalies ūkio modernizavimą ir nuoseklią jo plėtrą. Vienas iš svarbiausių uždavinių – orientuoti visų lygių švietimą į dabartinei darbo rinkai būtinų bendrųjų asmens vertybinių nuostatų ir gebėjimų ugdymą, sukurti specialistų rengimo ir darbo rinkos nuolatinio derinimo sistemą.

126. Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje ir jos įgyvendinimo veiksmų plane išdėstyta nuostata, jog būtina didinti profesinio rengimo ir tęstinio mokymosi įtaką užimtumui. Mokymasis turi tapti prieinamesnis (ypač tiems, kurie iš švietimo sistemos gavo mažiausiai), turi būti sudarytos „antrojo šanso“ galimybės asmenims iki 16 metų, kurie neįgijo pagrindinio išsilavinimo. Be to, numatyta plėtoti švietimo infrastruktūrą tolydžiai didinant investicijas į institucijų, teikiančių švietimo, profesinio informavimo, orientavimo ir konsultavimo paslaugas, techninės bazės atnaujinimą.

127. Integruojamųjų mokymo programų gairėse, kurios apima mokymąsi, komunikavimą ir IKT, pilietiškumą, verslumą, darnią plėtotę, kultūrinę kompetenciją, numatoma išnagrinėti ir atnaujinti dabartines pradinio ir vidurinio ugdymo dalykų bendrąsias programas, tikslų ir įgytų žinių vertinimą sieti su įgyta kompetencija. Bus sukurta Nacionalinė kvalifikacijos tobulinimo sistema ir instrumentai, padėsiantys piliečiams – suaugusiesiems ir jaunimui – suprantamai pateikti savo kvalifikaciją ir kompetenciją kiekvienoje ES valstybėje.

128. Bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose, skirtuose priešmokykliniam, pradiniam, pagrindiniam ir viduriniam ugdymui, daugiau dėmesio skiriama mokiniams, kuriems turi būti sudarytos palankesnės sąlygos įgyti ir plėtoti asmeninę, socialinę, pažinimo ir kultūrinę kompetenciją. Darbo rinkos profesinio mokymo programose numatyta plėsti mokymo apimtį realiose darbo vietose (įmonėse ir įstaigose). Praktinis mokymas realiose darbo sąlygose įtraukiamas į pirminio profesinio mokymo ir studijų programas. Skatinama taip pat socialinius partnerius prisidėti prie mokymo valdymo ir kvalifikacijų vertinimo.

Pedagogų rengimo koncepcijoje, skirtoje pedagogams rengti, apibūdinama jų profesinė kompetencija, palyginti su kitų sričių specialistų kompetencija.

129. Objektiviai įvertinus pagrindines užimtumo problemas, priimtus svarbiausius strateginius dokumentus, programas ir Europos Tarybos Lietuvai skirtas rekomendacijas, pateikiami pagrindiniai ES ir Lietuvos užimtumo iki 2010 metų ir tarpiniai 2005–2008 metų siekiai (15 lentelė).

15 lentelė. Pagrindiniai ES ir Lietuvos užimtumo iki 2010 metų ir tarpiniai 2005–2008 metų siekiai

Rodiklis (procentais)	ES siekis	Lietuvos siekis	2005 metai	2006 metai	2007 metai	2008 metai
Užimtumo lygis 15–64 metų gyventojų	70,0	68,8	62,5	64,0	65,0	66,0
iš jų:						
moterų	60,0	61,0	58,4	58,8	59,2	59,7
55–64 metų gyventojų	50,0	50,0	47,2	47,5	48,0	48,5
Naujos galimybės suteikimas bedarbiams (mokymas, darbo praktika, įdarbinimas) per 6 nedarbo mėnesius jauniems (iki 25 metų) bedarbiams	100,0	100,0	85,0	88,0	91,0	94,0
per 12 nedarbo mėnesių suaugusiesiems (25–64 metų) bedarbiams	100,0	100,0	83,0	87,0	91,0	94,4
Ilgalaikių bedarbių, dalyvavusių aktyviose priemonėse (mokymas, darbo praktika, įdarbinimas), dalis	25,0	25,0	16,0	18,0	20,0	22,0
25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis (mokymosi visą gyvenimą lygis)	12,5	10,0	6,5	7,0	8,5	9,0
18–24 metų jaunimo, kuris nėra įgijęs vidurinio (ISCED 3 lygmens) išsilavinimo ir nesimoko, dalis	10,0	9,0	9,5	9,4	9,3	9,2
Išėjimo iš darbo rinkos amžius (metų)	64,9	64,5	63,5	63,8	64,4	64,3
Pasirūpinimas vaikų priežiūra:						
iki 3 metų	33,0	30,0	18,9	20,0	24,2	27,8
nuo 3 metų iki mokyklinio amžiaus	90,0	90,0	65,0	73,0	81,5	87,0

130. Be šių pagrindinių tikslų ir siekių, Lietuvos Respublikos Vyriausybė numato:

130.1. sudaryti sąlygas, kad šalyje per 2005–2008 metus būtų sukurta ne mažiau kaip 150 tūkst. naujų darbo vietų;

130.2. sumažinti iki 2010 metų jaunimo nedarbą iki 15 procentų, ilgalaikį nedarbą – 3,5 procento ir pasiekti, kad nedarbas neviršytų 8 procentų;

130.3. pasiekti iki 2010 metų, kad 45 procentai visų mokinių mokytųsi pagal technologinio profilio ir profesinio rengimo programas (ISCED 3 lygmens);

130.4. pasiekti iki 2013 metų, kad nė viename Lietuvos regione nedarbo lygis nebūtų daugiau kaip 35 procentais aukštesnis už vidutinį šalies nedarbo lygį.

Užimtumo politikos įgyvendinimo priemonės, atsakomybės pasiskirstymas ir finansinių lėšų poreikis

131. Atsižvelgiant į pagrindinius užimtumo politikos prioritetus ir tikslus vidutinės trukmės laikotarpiu, numatomos šios nacionalinės priemonės:

1 tikslas – PRITRAUKTI Į DARBO RINKĄ BEI JOJE IŠLAIKYTI DAUGIAU ŽMONIŲ, UŽTIKRINANT KOKYBIŠKĄ IR SAUGŲ UŽIMTUMĄ, MODERNIZUOJANT DARBO RINKOS IR SOCIALINĖS APSAUGOS SISTEMAS (17–20 GAIRĖS)“ 34 PUNKTE IR LENTELĖS „3 TIKSLAS – MAŽINTI STRUKTŪRINĮ NEDARBĄ DAUGIAU INVESTUOJANT Į ŽMONES (17–20 gairės)

Priemonės	Vykdytojai	Terminas	Lėšų poreikis
-----------	------------	----------	---------------

Plėtoti bendruomenės nariams teikiamas paslaugas – sudaryti jos nariams galimybes sugrįžti į darbo rinką ir aktyviai joje dalyvauti			
1. Plėtoti socialinių paslaugų infrastruktūrą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybės	2007–2008 metai	94,3 mln. litų (pagal BPD)
2. Užtikrinti ieškantiems darbo asmenims mokymo prieinamumą, teikti jiems daugiau praktinių įgūdžių	Lietuvos darbo birža, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba	2007–2008 metai	26,6 mln. litų (pagal BPD)
3. Didinti ne kvalifikuotų ir ilgalaikių bedarbių užimtumo gebėjimus, jų integraciją į darbo rinką	Lietuvos darbo birža, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba	2007–2008 metai	126,9 mln. litų (pagal BPD)
4. Gerinti bedarbių užimtumo gebėjimus siekiant ilgalaikio nedarbo prevencijos ir didinti darbo rinkos institucijų darbuotojų administracinius gebėjimus	Lietuvos darbo birža, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba	2005–2006 metai	115,0 mln. litų (pagal BPD)
5. Atsižvelgiant į esamą padėtį, parengti teritorines užimtumo rėmimo programas darbingo amžiaus žmonėms, galintiems ir norintiems dirbti, grįžti į darbo rinką	Lietuvos darbo birža, savivaldybės	2005–2008 metai	
6. Parengti, patvirtinti ir įgyvendinti dėl vaikų auginimo pasitraukusių iš darbo rinkos tėvų grįžimo į darbo rinką programas	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Finansų ministerija, savivaldybės	2005–2008 metai	programose nurodytos lėšos
7. Įgyvendinti Valstybinę moterų ir vyrų lygių galimybių 2005–2009 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 1042 (Žin., 2005, Nr. 116-4202)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir kitos ministerijos, LSD	2005–2008 metai	programoje nurodytos lėšos
8. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros 2007–2013 metais programos projektą, o patvirtinus – ją įgyvendinti	Kultūros ministerija, Ūkio ministerija	2006–2008 metai	programoje nurodytos lėšos
Išlaikyti kuo ilgiau darbo rinkoje patyrusius darbuotojus, taikant lanksčią jų išėjimo į pensiją sistemą			
9. Išanalizuoti, remiantis atliekamais tyrimais, pagyvenusių žmonių dalinio (palaipsnio) išėjimo į pensiją schemų ir dalinio užimtumo modelių taikymo finansines galimybes, įvertinti senatvės pensinio amžiaus ilginimo iki 65 metų galimybes	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau vadinama – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba), socialiniai partneriai	2008 metai	0,12 mln. litų, valstybės biudžetas
10. Skatinti pagyvenusius žmones kuo ilgiau dalyvauti darbo rinkoje	Lietuvos darbo birža, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba	2007–2008 metai	29,7 mln. litų (pagal BPD)
11. Užtikrinti profesinių ir papildomo savanoriškojo pensijų kaupimo sistemų dalyvių teisių apsaugą jiems persikeliant ES teritorijoje	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba	2005–2008 metai	

12. Įgyvendinti Pareigūnų ir karių, išleidžiamų į pensiją, socialinio prisitaikymo, medicininės reabilitacijos bei profesinio orientavimo į kitas veiklos sritis sistemos sukūrimo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 20 d. nutarimu Nr. 1030 (Žin., 2005, Nr. 113-4128)	Vidaus reikalų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2005–2008 metai	programoje nurodytos lėšos
13. Parengti ir patvirtinti darbdaviams ir darbuotojų atstovams rekomendacijas, kaip sudaryti kolektyvines sutartis	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2006 metai	
Tobulinti sveikatinimo veiklą, užtikrinti kuo didesnę gyventojų darbingumą			
14. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei neužkrečiamųjų ligų pirminės profilaktikos programos projektą, o patvirtinus – ją įgyvendinti	Sveikatos apsaugos ministerija	2006–2008 metai	bendrieji asignavimai
15. Įgyvendinti neužkrečiamųjų ligų profilaktikos, gyventojų sveikatinimo programų priemonės	Sveikatos apsaugos ministerija	2005–2008 metai	programose nurodytos lėšos
16. Įgyvendinti Motinos ir vaiko valstybinės programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 16 d. nutarimu Nr. 754 (Žin., 2004, Nr. 96-3534), 2004–2006 metų priemonės	Sveikatos apsaugos ministerija	2006 metai	programoje nurodytos lėšos
17. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei šeimos sveikatos 2007–2008 metų valstybinės programos projektą, o patvirtinus – ją įgyvendinti	Sveikatos apsaugos ministerija	2006–2008 metai	bendrieji asignavimai
18. Parengti, patvirtinti ir įgyvendinti bendruomenės slaugos namų rėmimo programą	Sveikatos apsaugos ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2006–2008 metai	–
19. Parengti Lietuvos nacionalinės visuomenės sveikatos strategijos pakeitimo projektą	Sveikatos apsaugos ministerija	2005 metai	bendrieji asignavimai
Skatinti ieškančių darbo asmenų, iš jų jaunimo, užimtumą ir didinti darbo patrauklumą			
20. Organizuoti ieškančių darbo asmenų mokymą verslo pagrindų	Lietuvos darbo birža	2005–2008 metai	
21. Parengti teritorijų verslo plėtros žemėlapius savarankiško užimtumo siekiantiems asmenims	Lietuvos darbo birža, savivaldybės	2005–2008 metai	
22. Plėtoti vietinių užimtumo iniciatyvų projektus ir kitas bendruomenių priemones ypač didelio nedarbo teritorijose	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Ūkio ministerija, Lietuvos darbo birža, socialiniai partneriai, savivaldybės	2005–2008 metai	14,0 mln. litų – valstybės biudžetas; 14,0 mln. litų – Užimtumo fondas
23. Skatinti bedarbių verslumą; pradėjusiems verslą finansiškai padėti steigiant darbo vietas, priimant pirmuosius du samdomus darbuotojus	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2006–2008 metai	9,7 mln. litų (pagal BPD)
24. Ištirti ieškančių darbo asmenų verslumo ugdymo įtaką užimtumui	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos darbo birža	2007 metai	0,09 mln. litų, valstybės biudžetas
25. Finansuoti kaimo vietovėse įgyvendinamus alternatyvios žemės ūkiui veiklos projektus	Žemės ūkio ministerija	2005–2006 metai	80,0 mln. litų (pagal BPD)

26. Organizuoti žemdirbiams ir kaimo gyventojams seminarus, teikti konsultacijas apie verslo organizavimą ir paslaugų verslo kaime galimybes	Žemės ūkio ministerija	2005–2006 metai	20,5 mln. litų
27. Sudaryti teisinės sąlygas kompensuoti dalį investicinių išlaidų, skirtų alternatyvios žemės ūkiui veiklos projektams	Žemės ūkio ministerija, Ūkio ministerija, apskričių viršininkai, savivaldybės	2006 metai	
28. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei kaimo turizmo ir amatų plėtojimo kaimo gyvenamosiose vietovėse 2007–2013 metų programos projektą, o patvirtinus – ją įgyvendinti	Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos, Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	2006–2008 metai	programoje nurodytos lėšos
29. Plėtoti darbo rinkos institucijų veiklą, skatinti jaunimą racionaliai apsispręsti dėl profesijos pasirinkimo, mokymosi ir darbo paieškos	Lietuvos darbo birža, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba	2007–2008 metai	34,3 mln. litų (pagal BPD)
30. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei nacionalinės jaunimo verslumo skatinimo 2006–2008 metų programos projektą, o patvirtinus – ją įgyvendinti	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Žemės ūkio ministerija, Valstybinė jaunimo reikalų taryba	2006–2008 metai	programoje nurodytos lėšos
31. Numatyti sąlygas, skatinančias besimokantį ir įgijusį profesinę kvalifikaciją jaunimą įgyti darbo patirties (taip pat ir pameistrystės būdu)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, asocijuotos darbdavių organizacijos	2006 metai	
32. Išplėsti jaunimo darbo centrų apskričių centruose tinklą – įsteigti du naujus jaunimo darbo centrus	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos darbo birža	2007–2008 metai	1,4 mln. litų, Užimtumo fondas
33. Ištirti ir įvertinti jaunimo nevyriausybinių organizacijų indėlį ir savanorių veiklą plečiant ir tobulinant jaunimo integravimą į darbo rinką	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Valstybinė jaunimo reikalų taryba, jaunimo nevyriausybinių organizacijos	2006 metai	0,12 mln. litų, valstybės biudžetas
Skatinti socialinės rizikos asmenis integruotis į darbo rinką – plėtoti paslaugų infrastruktūrą, didinti jų prieinamumą			
34. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei profesinės reabilitacijos paslaugų plėtros 2007–2012 metų strategijos projektą, o patvirtinus – ją įgyvendinti	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	2006–2008 metai	
35. Sudaryti palankesnes sąlygas įsidarbinti socialinėse įmonėse socialinės rizikos asmenims, skatinti šių įmonių steigimąsi ir stiprinti jų veiklą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos darbo birža, savivaldybės	2005–2008 metai 2007–2008 metai	29,6 mln. litų valstybės ir savivaldybių biudžetai; 28,6 mln. litų (pagal BPD)
36. Sumažinti socialinę atskirtį vykdant jos prevenciją ir skatinant lygias galimybes darbo rinkoje	Lietuvos darbo birža, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba	2005–2006 metai	53,3 mln. litų (pagal BPD)
37. Įvertinti darbo rinkos profesinio mokymo efektyvumą ir įtaką moterų ir pagyvenusių žmonių užimtumui	Lietuvos darbo birža, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba	2007–2008 metai	0,16 mln. litų, valstybės biudžetas

38. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei nacionalinės antidiskriminacinės 2006–2008 metų programos projektą, o patvirtinus – ją įgyvendinti	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Teisingumo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Ūkio ministerija, Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	2006–2008 metai	programoje nurodytos lėšos
39. Sukurti ir plėtoti neįgalųjų profesinės reabilitacijos paslaugų tinklą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2005–2008 metai	64,3 mln. litų (pagal BPD)
40. Organizuoti socialinės rizikos ir atskirties grupių socialinę ir profesinę integraciją	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, Teisingumo ministerija	2005–2008 metai	53,4 mln. litų (pagal BPD)
41. Koordinuoti Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 575 (Žin., 2005, Nr. 66-2370), įgyvendinimą ir sukurti jos įgyvendinimo stebėsenos sistemą	Vidaus reikalų ministerija	2005–2008 metai	
42. Įgyvendinti Lietuvos Respublikos 2004–2006 metų Nacionalinio kovos su skurdu ir socialine atskirtimi veiksmų plano įgyvendinimo 2005–2006 metų priemonės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 13 d. nutarimu Nr. 1002 (Žin., 2005, Nr. 112-4091)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Kultūros ministerija, Teisingumo ministerija, Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Valstybinė jaunimo reikalų taryba, apskričių viršininkai, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos	2005–2006 metai	priemonėse nurodytos lėšos
Modernizuoti darbo rinkos institucijas ir optimizuoti teikiamas paslaugas			
43. Atlikti darbo rinkos paslaugų tinklo analizę siekiant įvertinti galimybes ją optimizuoti	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2007–2008 metai	0,17 mln. litų, valstybės biudžetas
44. Modernizuoti valstybės darbo rinkos institucijas, mažinti jų teikiamų paslaugų kokybės ir prieinamumo skirtumus	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos darbo birža, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba	2005–2006 metai	50,0 mln. litų (pagal BPD)
		2007–2008 metai	19,7 mln. litų (pagal BPD)
45. Plėsti darbo rinkos institucijų informacinių technologijų tinklą, sukurti naujas viešąsias paslaugas, teikiamas elektroniniu būdu bedarbiams, darbdaviams ir socialiniams partneriams	Lietuvos darbo birža, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, socialiniai partneriai	2007–2008 metai	8,6 mln. litų (pagal BPD)

46. Sukurti ir plėtoti profesinio orientavimo centrų tinklą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2006–2008 metai	5,7 mln. litų (pagal BPD)
47. Plėtoti darbo rinkos stebėsenos ir darbo rinkos valdymo rodiklių sistemas, skaidriau vertinti teikiamų paslaugų kokybę	Lietuvos darbo birža	2007–2008 metai	0,3 mln. litų (pagal BPD)
48. Parengti, patvirtinti ir įdiegti kvalifikacijos poreikio darbo rinkoje vidutinės trukmės prognozavimo metodiką	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos darbo birža, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba	2007 metai	
49. Kasmet vykdyti darbo rinkos poreikių prognozę ir parengti informaciją „Isidarbinimo galimybių barometrai“	Lietuvos darbo birža	2006–2008 metai	0,06 mln. litų, valstybės biudžetas
Stiprinti socialinę partnerystę užimtumo saugumui užtikrinti			
50. Rengti ir įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės, profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijų kasmetinius susitarimus dėl trišalio bendradarbiavimo ir socialinės partnerystės plėtros priemonių planus	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, socialiniai partneriai	2005–2008 metai	
51. Inicijuoti darbo santykius reglamentuojančių teisės aktų tobulinimą siekiant darbo santykių lankstumo ir profesinės saugos bei sveikatos principų derinimo pagal socialinių partnerių pasiūlymus	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Ūkio ministerija, Valstybinė darbo inspekcija, socialiniai partneriai	2005–2008 metai	
52. Plėtoti socialinių partnerių mokymą (ugdyti socialinio dialogo gebėjimus, didinti kompetenciją darbo užmokesčio, darbo našumo ir produktyvumo, darbo tarybų kūrimo, dirbančio žmogaus orumo propagavimo srityse)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, socialiniai partneriai	2007–2008 metai	14,3 mln. litų (pagal BPD)
53. Stiprinti socialinę partnerystę, diegti lankstesnes darbo organizavimo formas, užtikrinti saugų užimtumą ir geresnes darbo sąlygas	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, socialiniai partneriai	2005–2008 metai	
54. Parengti pasiūlymus dėl priemonių ekonominei migracijai valdyti (skatinimas dirbti Lietuvoje ir grįžti į Tėvynę dirbti)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Finansų ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	2005–2006 metai	
55. Organizuoti savivaldybių, profesinių sąjungų ir darbdavių (regioniniu lygmeniu) kasmetinius susitarimus dėl trišalio bendradarbiavimo, rengti ir įgyvendinti socialinės partnerystės plėtros priemonių planus	apskričių viršininkai, socialiniai partneriai	2006–2008 metai	

2 tikslas – GERINTI DARBUOTOJŲ IR ĮMONIŲ GEBĖJIMUS PRISITAIKYTI (21 ir 22 gairės)

Priemonės	Vykdytojai	Terminas	Lėšų poreikis
Mažinti darbo rinkos segmentaciją ir inicijuoti ekonominę restruktūrizaciją			
1. Parengti ir įgyvendinti tikslines nedarbo prevencijos programas	Lietuvos darbo birža, socialiniai partneriai	2005–2008 metai	
2. Vykdyti žemės ūkio darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą ir konsultavimą	Žemės ūkio ministerija	2005–2008 metai	34,0 mln. litų (pagal BPD)
3. Ugdyti ir didinti tikslinių regionų gyventojų kvalifikaciją ir kompetenciją	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2007–2008 metai	42,9 mln. litų (pagal BPD)

Diegti naujus darbo organizavimo būdus ir mažinti nedeklaruojamą darbą			
4. Tobulinti atitinkamus teisės aktus, sudarančius sąlygas diegti naujas darbo organizavimo formas – agentūrinį, namudinį darbą, teledarbą (t. y. darbą naudojant informacines technologijas) ir panašiai	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, socialiniai partneriai	2006–2008 metai	
5. Vykdyti efektyvią nelegalaus darbo prevenciją plėtojant tarpinstitucinio kontrolinio darbo koordinavimą	Valstybinė darbo inspekcija, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybinė mokesčių inspekcija, Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	2005–2008 metai	
6. Išanalizuoti pagyvenusių žmonių dalinio užimtumo būklę ir numatyti rekomendacijas, kaip plėtoti jų galimybes	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2006–2008 metai	0,09 mln. litų, valstybės biudžetas
Skatinti profesinį ir teritorinį gyventojų mobilumą ir gebėjimus prisitaikyti			
7. Skatinti ieškančių darbo asmenų teritorinį mobilumą, rengti teritorines programas	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos darbo birža, savivaldybės	2006–2008 metai	
8. Didinti valstybės ir savivaldybių, kitų viešojo sektoriaus institucijų ir įstaigų, pramonės ir verslo įmonių darbuotojų kompetenciją ir gebėjimus	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, valstybės ir savivaldybių, kitos viešojo sektoriaus institucijos ir įstaigos, pramonės ir verslo įmonės	2007–2008 metai	257,2 mln. litų (pagal BPD)
9. Didinti darbuotojų kompiuterinį raštingumą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, socialiniai partneriai	2007–2008 metai	28,6 mln. litų (pagal BPD)
10. Didinti darbdavių, darbuotojų ir socialinių partnerių gebėjimus prisitaikyti prie darbo rinkos pokyčių ir poreikių plečiant investicijas į formalųjį ir neformalųjį mokymą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, socialiniai partneriai	2005–2006 metai	208,9 mln. litų (pagal BPD)
11. Įgyvendinti Lietuvos darbo biržos dalyvavimo ES užimtumo tarnybų (EURES) sistemoje priemonės	Lietuvos darbo birža	2005–2008 metai	2,7 mln. litų, valstybės biudžetas
Tobulinti darbo apmokestinimo sistemą			
12. Teikti metodinę paramą įmonėms ir įstaigoms diegiant Darbų ir pareigybių vertinimo metodiką, nustatant darbuotojams objektyvų ir pagrįstą darbo užmokestį bei skatinimo sąlygas, įteisinant tai kolektyvinėse sutartyse	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2005–2008 metai	
13. Sumažinti gyventojų pajamų mokesčio tarifą nuo 33 iki 24 procentų	Finansų ministerija	2006–2008 metai	bendrieji asignavimai

3 tikslas – MAŽINTI STRUKTŪRINĮ NEDARBĄ DAUGIAU INVESTUOJANT Į ŽMONES (23 ir 24 gairės)

Priemonės	Vykdytojai	Terminas	Lėšų poreikis
Restruktūrizuoti švietimo, pasibaigus privalomajam mokymui, sistemą			

1. Skatinti vidurinio ugdymo programas vykdančias mokyklas suformuoti technologinį profilį arba pakraipą	Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2006–2008 metai	7,5 mln. litų (pagal BPD)
2. Toliau vykdyti Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategiją ir jos įgyvendinimo veiksmų planą, patvirtintą švietimo ir mokslo ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. kovo 24 d. įsakymu Nr. ISAK-433/A1-83, – plėsti paslaugų tinklą, rengti nuotolinio mokymo programas (ypač riboto mobilumo ir specialiųjų poreikių asmenims)	Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Ūkio ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Žemės ūkio ministerija, apskričių viršininkai, savivaldybės	2005–2008 metai	17,0 mln. litų (pagal BPD)
3. Pritaikyti ir diegti profesinio mokymo ir konsultavimo programas mažai išsilavinusiems asmenims	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Žemės ūkio ministerija, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba	2005–2008 metai	
4. Organizuoti mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo pertvarką pagal Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 14 d. nutarimu Nr. 745 (Žin., 2004, Nr. 95-3509)	Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Žemės ūkio ministerija, apskričių viršininkai, savivaldybės	2005–2008 metai	2,0 mln. litų
Plėtoti pagalbą mokiniams ir mokytojams			
5. Įgyvendinti Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. spalio 19 d. nutarimu Nr. 1110 (Žin., 2005, Nr. 126-4497), ir įsigyti autobusų specialiųjų poreikių vaikams	Švietimo ir mokslo ministerija	2006–2008 metai	12,0 mln. litų
6. Plėtoti Atvirą informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemą (AIKOS)	Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, LSD	2005–2007 metai	20,0 mln. litų (pagal BPD)
7. Rengti ir įgyvendinti supažindinimo su profesijomis programas, keičiančias požiūrį į profesinio mokymo prestižą ir skatinančias pasirinkti šio mokymo programas	Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, Lietuvos darbo birža	2006–2008 metai	
8. Vykdyti mokinių profesinį konsultavimą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	2005–2008 metai	4,3 mln. litų (pagal BPD)
9. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei privalomojo priešmokyklinio ugdymo įgyvendinimo programos ir jos įgyvendinimo priemonių projektus, o patvirtinus – jas įgyvendinti	Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, apskričių viršininkai, savivaldybės	2006–2008 metai	2,0 mln. litų
10. Įgyvendinti Specialiojo ugdymo paslaugų teikimo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1475 (Žin., 2004, Nr. 170-6263)	Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, apskričių viršininkai, savivaldybės, Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	2005–2008 metai	3,5 mln. litų

11. Vykdyti Naujos mokytojų darbo apmokėjimo sistemos įgyvendinimo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr. 1231 (Žin., 2004, Nr. 146-5310)	Švietimo ir mokslo ministerija	2005–2008 metai	218,0 mln. litų
12. Įtraukti anksti švietimo sistemą palikusį jaunimą į jaunimo organizacijų veiklą, tuo ugdyti jo socialinius gebėjimus	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Valstybinė jaunimo reikalų taryba, jaunimo nevyriausybinių organizacijos	2005–2008 metai	
Tobulinti mokyklų materialinės būklės minimumo standartus			
13. Įgyvendinti Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo bei aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programą	Švietimo ir mokslo ministerija, apskričių viršininkai, savivaldybės	2006–2008 metai	150,0 mln. litų
14. Modernizuoti ir plėsti regioninių profesinio mokymo centrų bazę	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	2007–2008 metai	120,0 mln. litų (pagal BPD)
Aktualinti ugdymo, mokymo ir studijų turinį			
15. Rengti profesinio rengimo standartus, ūkio poreikius atitinkančias profesinio mokymo programas ir vykdyti ekspertinį jų vertinimą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Žemės ūkio ministerija	2007–2008 metai	14,9 mln. litų (pagal BPD)
16. Sukurti vientisą, visiems bendrą ir skaidrią nacionalinę kvalifikacijos sistemą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, socialiniai partneriai	2005–2008 metai	7,5 mln. litų (pagal BPD)
17. Vykdyti verslumo, užsienio kalbų, IKT ir kitų bendrųjų gebėjimų, kurių reikia žinių visuomenėje, projektus ir programas	Švietimo ir mokslo ministerija	2005–2008 metai	62,7 mln. litų
18. atvirti studijų kryptių reglamentus	Švietimo ir mokslo ministerija	2005–2007 metai	0,3 mln. litų
19. Diegti mokymo kokybės užtikrinimo sistemą, vykdyti kvalifikacijos tobulinimo vertinimą ir pripažinimą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	2007–2008 metai	10,7 mln. litų (pagal BPD)
Didinti mokytojų ir dėstytojų kompetenciją			
20. Tobulinti darbo rinkos mokymo centrų specialistų kvalifikaciją, kad jie galėtų dirbti su naujomis programomis, užtikrinti jų gamybinę stažuotę	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	2005–2008 metai	2,0 mln. litų (pagal BPD)
21. Mokyti Nacionalinės kvalifikacijų sistemos specialistus, atsakingus už kvalifikacijų kūrimą ir pripažinimą, ir įmonių darbuotojus, užsiimančius pedagogine veikla	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2007–2008 metai	1,7 mln. litų (pagal BPD)
22. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei valstybinės pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo pertvarkos programos projektą, o patvirtinus – ją įgyvendinti	Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2005–2008 metai	4,0 mln. litų
Kelti į kokybės užtikrinimą orientuotą vadybos kultūrą			
23. Plėtoti švietimo institucijų vertinimą ir konsultavimą	Švietimo ir mokslo ministerija	2005–2008 metai	3,5 mln. litų
24. Sukurti nuolatinę informacinę švietimo valdymo sistemą, vykdyti švietimo stebėsenai būtinus tyrimus ir analizę	Švietimo ir mokslo ministerija	2005–2008 metai	4,0 mln. litų

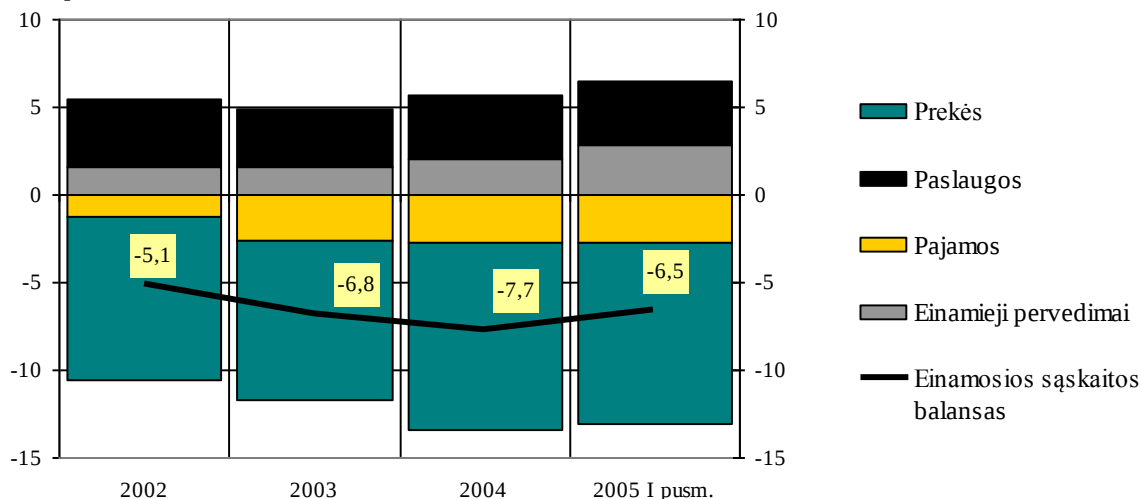
Punkto pakeitimai:

Nr. [671](#), 2006-07-03, Žin., 2006, Nr. 75-2875 (2006-07-05), i. k. 1061100NUTA00000671

MAKROEKONOMINIAI RODIKLIAI

1. Einamosios sąskaitos balanso veiksniai

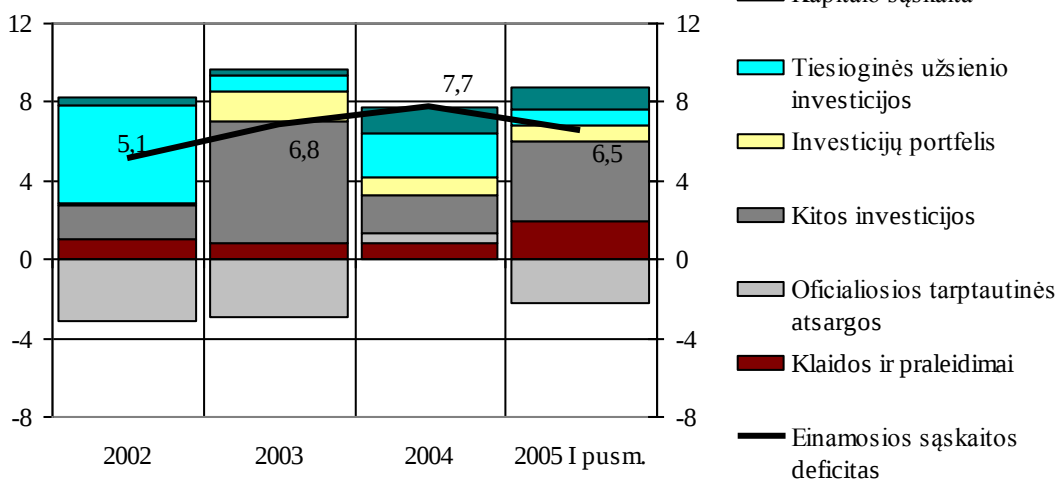
BVP procentais

Šaltinis: Lietuvos bankas, Lietuvos banko skaičiavimai.

2. Einamosios sąskaitos deficito finansavimas

BVP procentais

Šaltinis: Lietuvos bankas, Lietuvos banko skaičiavimai.

3. Valdžios sektoriaus skola

Valdžios sektoriaus skola pagal perviršinio deficito procedūros (PDP) reikalavimus

	2000 metai	2001 metai	2002 metai	2003 metai	2004 metai
Valdžios sektoriaus skola metų pabaigoje (mln. litų)	10841,63	11100,55	11591,06	12045,52	12162,08
BVP procentais	23,6	22,9	22,3	21,2	19,5

4. Pagrindinių makroekonominių rodiklių projekcijos 2005–2008 metais

Makroekonominiai rodikliai	2003 metai	2004 metai	Projekcijos			
			2005 metai	2006 metai	2007 metai	2008 metai
Realaus BVP augimas, procentais	10,5	7,0	7,0	6,0	5,3	6,8
Infliacija (vidutinė metinė), procentais	-1,2	1,2	2,5	2,1	2,8	2,5
Infliacija (metinė infliacija gruodžio mėnesį), procentais	-1,3	2,9	2,2	2,6	2,8	2,5
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis*, litais	1072,6	1157,8	1260,0	1361,0	1470,0	1600,2
Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio augimas*, procentais	5,8	7,9	8,8	8	8	8,9
Nedarbo lygis, procentais (darbo jėgos tyrimo duomenys)	12,4	11,4	9,6	8,6	7,9	7,5
Mokėjimų balanso prekių ir paslaugų balansas, BVP procentais	-5,8	-7,1	-6,4	-6,1	-6,1	-5,7
Realus vartojimo didėjimas, procentais	10,5	9,2	9,6	6,8	5,2	6,3
Realus bendrojo kapitalo formavimo didėjimas, procentais	18,7	25,5	10,6	5,1	6,1	6,8
Nominalaus BVP didėjimas, procentais	9,3	10,0	9,7	9,9	8,2	9,6

* Ketvirčio duomenys (be individualių įmonių).

5. Sveikatos apsauga

Netolygumų analizė ir siekiai sveikatos apsaugos srityje pagal pagrindinius rodiklius

Rodiklis	Lietuvos padėtis*	ES** padėtis	Lietuvos siekis
Mirtingumas (mirties atvejai 1000-čiui gyventojų)	12,0	9,7	sumažinti mirtingumą
Vidutinė gyvenimo trukmė (metais):	72,06	79,08	pailginti gyvenimo trukmę (iki 73 metų 2010 metais)
moterų	77,75	82,02	pailginti
vyrų	66,36	76,01	pailginti
Standartizuotas 0–64 metų asmenų mirtingumas nuo širdies ir kraujagyslių ligų (mirties atvejai 100000 gyventojų)	147,8 (2003 m.)	38,1	sumažinti mirtingumą (iki 92,39 atvejo 2010 metais)
Stacionaro lovų skaičius 100000 gyventojų	845,4	600,0	sumažinti iki 700 lovų 2010 metais
Prireikė hospitalizuoti gyventojų (procentais)	23,8	18,4	sumažinti iki 18

Šaltiniai: * Lietuvos sveikatos informacijos centro duomenų bazės 2004 metų duomenys.

** 15-kos ES valstybių senbuvių vidurkis 2002 metais; Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenų bazės 2005 metų duomenys.

Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 metų duomenys.

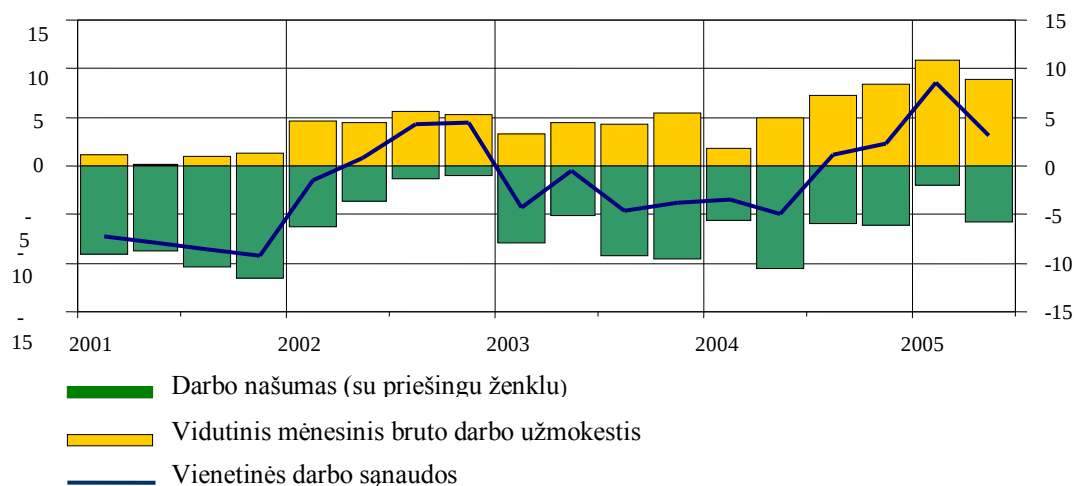
6. Valdžios sektoriaus biudžeto išlaidos 2000–2004 metais (BVP procentais), ESS '95 sistema

Rodikliai	ESS kodas	2000 metai	2001 metai	2002 metai	2003 metai	2004 metai
Visos išlaidos		39,2	35,0	34,2	33,1	33,2
Kolektyvinio vartojimo išlaidos	P32	9,5	8,0	7,7	7,6	7,4
Individualaus vartojimo išlaidos	P31	12,0	11,8	11,5	10,7	10,4
Kapitalo nusidėvėjimas	K1	-2,0	-1,8	-1,4	-1,3	-1,3
Socialinės išmokos, išskyrus socialines išmokas natūra	D62	10,6	10,6	9,3	9,1	9,1
Palūkanos	D41	1,7	1,6	1,4	1,3	1,0
Subsidijos	D3	0,8	0,8	0,8	0,8	0,5
Bendrojo pagrindinio kapitalo kaupimas	P51	2,4	2,2	2,9	3,0	3,4
Kitos		4,1	1,7	2,0	1,9	2,7
Biudžeto balansas	B9	-3,5	-2,0	-1,4	-1,2	-1,4

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

7. Darbo užmokestis, darbo našumas

Metinis pokytis procentais

Šaltiniai: Statistikos departamentas. Lietuvos banko skaičiavimai

EUROPOS SĄJUNGOS STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PARAMOS PANAUDOJIMAS

1. Lietuvos 2004–2006 metų bendrajame programavimo dokumente (toliau vadinama – BPD) numatyti ES ir nacionalinio bendrojo finansavimo lėšų investavimo į ūkio plėtrą prioritetai:

1 prioritetas. Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra (transporto, energetikos, aplinkosaugos, sveikatos apsaugos, švietimo ir socialinės infrastruktūros sektoriai).

Bus finansuojama transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimo, energijos tiekimo stabilumo ir prieinamumo užtikrinimo, aplinkos kokybės gerinimo ir žalos aplinkai prevencijos, sveikatos priežiūros įstaigų modernizavimo ir darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų institucijų bei socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros priemonės. Numatyta 2004–2006 metais skirti apie 459,109 mln. eurų ES ir nacionalinio bendrojo finansavimo lėšų.

2 prioritetas. Žmogiškųjų išteklių plėtra (švietimas, profesinis mokymas ir perkvalifikavimas, lygių teisių darbo rinkoje užtikrinimo, nedarbo mažinimo sritys).

Bus finansuojama užimtumo gebėjimų ugdymo, darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių ugdymo, socialinės atskirties prevencijos ir socialinės integracijos, žmogiškųjų išteklių kokybės moksliniuose tyrimuose ir inovacijų diegimo, mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimo priemonės. Numatyta 2004–2006 metais skirti apie 217,054 mln. eurų ES ir nacionalinio bendrojo finansavimo lėšų.

3 prioritetas. Gamybos sektoriaus plėtra (parama verslui ir tiesioginės subsidijos atskiriems verslo projektams, įvairios valstybės remiamos paslaugos verslui, turizmas, informacinės visuomenės plėtra). Numatyta 2004–2006 metais skirti apie 300,662 mln. eurų ES ir nacionalinio bendrojo finansavimo lėšų.

Tiesioginėmis subsidijomis verslo srityje numatoma remti įmonių konkurencingumo didinimą (įrenginių atnaujinimas, informacinių technologijų įsigijimas, valdymo sistemų, kurios kelia įmonės konkurencingumą, diegimas); veiklą, susijusią su aplinkosauga (aplinkos taršą mažinantys įrenginiai); turizmo verslą (naujų viešbučių ir poilsio vietų statyba, senų atnaujinimas, paveldo objektų pritaikymas turizmui).

Netiesioginė parama verslui: smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) paramos tinklui (verslo inkubatoriai, konsultacijos, verslo informacijos centrai); inovacijų sistemoms; mokslo ir technologijų parkams; pramonės zonų infrastruktūrai sutvarkyti; parama asocijuotoms verslo struktūroms, įskaitant pramonines grupes (klasterius).

4 prioritetas. Kaimo plėtra ir žuvininkystė. Pagal šį prioritetą bus teikiama parama investicijoms į žemės ūkio valdas, jaunųjų ūkininkų įsikūrimui, žemės ūkio produktų perdirbimui ir rinkodaros gerinimui, kaimo vietovių pritaikymui ir plėtrai, miškų ūkio plėtrai, mokymui ir įvairioms žuvininkystės priemonėms: žvejybos laivų modernizavimui, žvejų uosto plėtrai. Numatyta 2004–2006 metais skirti apie 192,005 mln. eurų ES ir nacionalinio bendrojo finansavimo lėšų.

2. Minėtieji investavimo prioritetai, vienas kitą stiprindami, skatina Lietuvos ekonomikos konkurencingumą, užimtumo didėjimą, plačią ekonominę ir socialinę integraciją. Lietuvoje, pasinaudojant Struktūrinių fondų lėšomis, tikimasi sukurti stiprią, konkurencingą ekonomiką, išugdyti kvalifikuotą modernią darbo jėgą, kartu skatinti socialinę ir ekonominę sanglaudą.

3. Nuo BPD įgyvendinimo pradžios (2004 metų II ketvirtis) iki 2005 m. birželio 30 d. (įskaitytinai) pagal visas BPD priemones prašomos paramos bendra suma – 6260,855 mln. litų. Tai pusantrą karto daugiau, negu skirta visam šiam programavimo laikotarpiui. Atrinkta reikalavimus atitinkančių paramos paraiškų, kurių bendra suma – 1647,141 mln. litų. Daugiausia sutarčių buvo pasirašyta pagal Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemones – 234. Daugiausia lėšų –

542,129 mln. litų – skirta Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtros prioriteto projektams remti.

Šio programavimo laikotarpio pradžioje atlikto BPD poveikio makroekonomikai įvertinimo duomenimis, dėl sėkmingo Struktūrinių fondų paramos panaudojimo šalies BVP padidėtų nuo 1,2 procento 2004 metais iki 1,8 procento – 2006 metais. Bus sukurta daug darbo vietų, ypač statybų ir paslaugų sektoriuose, švietimo srityje. Svarbiausias Struktūrinių fondų paramos poveikis būtų pridėtinės vertės lygio padidėjimas statybos bei (nors ir mažesnis) pramonės ir švietimo sektoriuose. Dėl didesnio sukurtų darbo vietų skaičiaus antrinė įtaka taip pat būtų jaučiama trijuose pagrindiniuose sektoriuose: prekybos, transportavimo ir sandėliavimo, komunikacijų.

Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo Lietuvoje kryptys 2007–2013 metais

4. 2005 metų gegužę pradėtas strateginio ES struktūrinės paramos panaudojimo planavimo procesas – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 2 d. nutarimu Nr. 484 sudaryta Komisija Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijai rengti ir veiksmų programoms nustatyti (toliau vadinama – Komisija), kuri savo darbą organizuoja etapais:

4.1. pasiūlymų dėl Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos (toliau vadinama – Strategija) prioritetų parengimas;

4.2. pasiūlymų dėl veiksmų programų nustatymo ir už jų rengimą atsakingų institucijų paskyrimo parengimas;

4.3. Strategijos projekto parengimas.

5. Strategijoje bus apibrėžtos prioritetinės Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo paramos lėšų panaudojimo kryptys. Strategijoje įtvirtintų tikslų bus siekiama įgyvendinant keletą atskirų veiksmų programų, kuriose bus detalizuoti prioritetai ir nurodytos konkrečios remtinios sritys. Veiksmų programas numatoma pradėti rengti dar 2005 metų rudenį.

6. Įgyvendinant Strategiją, bus siekiama šių bendrųjų tikslų:

6.1. spartaus ūkio augimo ilguoju laikotarpiu;

6.2. daugiau ir geresnių darbo vietų;

6.3. socialinės sanglaudos.

7. Nustatant prioritetus, vadovautasi strategine nuostata, kad spartaus ūkio augimo palaikymas ir dėl to daugiau ir geresnės kokybės darbo vietų sukūrimas, užimtumo didinimas išlieka svarbūs Lietuvos plėtros tikslai. Taip pat pripažįstami Lietuvos, kaip pastarąjį dešimtmetį didelius išbandymus ir ekonominius pokyčius patyrusios pereinamojo laikotarpio valstybės, ypatumai ir jų sąlygojamas poreikis užtikrinti socialinę sanglaudą, nes tik integrali visuomenė sukuria pagrindą ilgalaikiai ūkio plėtrai.

8. Šių plėtros tikslų siekti padės trys Strategijos prioritetai:

8.1. Žinių visuomenė.

8.2. Konkurencinga ekonomika.

8.3. Gyvenimo kokybė ir sanglauda.

9. Įgyvendinant pirmuosius du prioritetus, pirmiausia būtų siekiama paskatinti Lietuvos ūkio augimą. Trečiasis prioritetas nuosekliai papildytų du pirmuosius. Jį įgyvendinant, būtų sukurtas pagrindas darniai plėtrai, o tokio augimo teikiama naudą pajustų visi Lietuvos gyventojai, kad ir kur jie gyventų (teritorinė sanglauda) ir kokiam visuomenės sluoksniui priklausytų (socialinė sanglauda). Šie prioritetai perteikia tris viena kitą glaudžiai papildančias kryptis.

10. Rengiant Strategiją ir veiksmų programas, vadovaujamosi:

10.1. tokiais ES horizontalaus lygio prioritetais, kaip tvari plėtra, lygios galimybės ir informacinė visuomenė;

10.2. įvairių viešosios politikos krypčių (pavyzdžiui, sveikatos apsaugos, švietimo ir mokslo) reformos Lietuvoje poreikiais;

10.3. ES teisės nuostatų taikymo (pavyzdžiui, aplinkos apsaugos srityje) finansavimu iš ES struktūrinių fondų paramos lėšų ir parama administraciniams gebėjimams stiprinti;

10.4. galimo rinkos iškraipymo ir neigiamų padarinių konkurencijai mažinimu naudojant ES struktūrinių fondų paramą.

11. Rengiant Strategiją ir veiksmų programas, vadovaujamasi partnerystės principu (viešai aptariant Komisijos darbo rezultatus) ir atsižvelgiama į dabartinių programų (ypač Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento) preliminarinius rezultatus ir pamokas. Be to, įgyvendinant nacionalinę strategiją ir veiksmų programas, bus siekiama kompleksinės regionų plėtros (derinant įvairias priemones) ir partnerystės tarp viešojo bei privataus sektorių (plėtojant viešąją infrastruktūrą ir paslaugas).

PAGRINDINĖS POLITINĖS INICIATYVOS

1. Lietuvos konvergencijos programa, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 21 d. nutarimu Nr. 54 (Žin., 2005, Nr. [11-341](#)).
2. Valstybės ilgalaikė raidos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187 (Žin., 2002, Nr. [113-5029](#)).
3. Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikė strategija, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 12 d. nutarimu Nr. 853 (Žin., 2002, Nr. [60-2424](#)).
4. Ilgalaikė mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategija, Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programa ir Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos priemonės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1646 (Žin., 2003, Nr. [121-5489](#)).
5. Lietuvos 2004–2006 metų bendrasis programavimo dokumentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 2 d. nutarimu Nr. 935 (Žin., 2004, Nr. [123-4486](#)).
6. Aukštųjų technologijų plėtros programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1645 (Žin., 2003, Nr. [121-5488](#)).
7. Prioritetinės Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kryptys, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 19 d. nutarimu Nr. 1182 (Žin., 2002, Nr. [74-3180](#)).
8. Inovacijų versle programa ir jos įgyvendinimo 2003–2006 metų priemonės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 15 d. nutarimu Nr. 911 (Žin., 2003, Nr. [71-3225](#)).
9. Mokslo ir technologijų parkų plėtros koncepcija, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 963 (Žin., 2003, Nr. [73-3397](#)).
10. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 625 (Žin., 2005, Nr. [73-2649](#)).
11. Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 24 d. nutarimu Nr. 82 (Žin., 2005, Nr. [12-391](#)).
12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004–2008 metų programos įgyvendinimo priemonės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. kovo 24 d. nutarimu Nr. 315 (Žin., 2005, Nr. [40-1290](#)).
13. Tarpusavio supratimo memorandumas dėl Nacionalinio susitarimo siekiant ekonominės ir socialinės pažangos, pasirašytas 2002 m. gegužės 16 dieną.
14. Lietuvos politinių partijų ir akademinės bendruomenės institucijų memorandumas, pasirašytas 2004 m. birželio 22 dieną.
15. Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 488 (Žin., 2004, Nr. [69-2399](#)).
16. Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 (Žin., 2003, Nr. [89-4029](#)).
17. Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 575 (Žin., 2005, Nr. [66-2370](#)).
18. Nacionalinės demografinės (gyventojų) politikos strategijos įgyvendinimo 2005–2007 metų priemonės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 572 (Žin., 2005, Nr. [66-2367](#)).

19. Nacionalinės gyventojų senėjimo pasekmių įveikimo strategijos įgyvendinimo 2005–2013 metų priemonės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 10 d. nutarimu Nr. 5 (Žin., 2005, Nr. [5-112](#)).

20. Nacionalinė žmonių su negalia socialinės integracijos 2003–2012 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 7 d. nutarimu Nr. 850 (Žin., 2002, Nr. [57-2335](#)).

21. Lietuvos Respublikos 2004–2006 metų Nacionalinio kovos su skurdu ir socialine atskirtimi veiksmų plano įgyvendinimo 2005–2006 metų priemonės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 13 d. nutarimu Nr. 1002 (Žin., 2005, Nr. [112-4091](#)).

22. Vaiko gerovės valstybės politikos strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių 2005–2012 metų planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 17 d. nutarimu Nr. 184 (Žin., 2005, Nr. [25-802](#)).

23. Valstybinė moterų ir vyrų lygių galimybių 2005–2009 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 1042 (Žin., 2005, Nr. [116-4202](#)).

24. Lietuvos Respublikos Vyriausybės, profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijų susitarimas dėl trišalio bendradarbiavimo (Žin., 2005, Nr. 75-2726), pasirašytas 2005 m. birželio 13 d.

25. Žemės ūkio ir kaimo plėtros strategija, patvirtina Lietuvos Respublikos Seimo 2000 m. birželio 13 d. nutarimu Nr. VIII-1728 (Žin., 2000, Nr. [50-1435](#)).

26. Numatomi parengti teisės aktai, kiti dokumentai ar jų projektai:

26.1. Valstybinė kaimo plėtros 2006–2008 metų programa.

26.2. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės vystymo Lietuvoje koncepcija.

26.3. Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija.

26.4. Nutarimo dėl eksporto plėtros ir skatinimo 2005–2008 metų strateginių kryptių projektas.

26.5. Nacionalinės pensijų sistemos modernizavimo koncepcijos projektas, kuriame būtų atsižvelgta į pensijų sistemos vystymosi trumpalaikes ir ilgalaikes tendencijas.

26.6. Nevyriausybinų organizacijų, dalyvaujančių sveikatinimo veikloje, skatinimo priemonių planas.

26.7. Lietuvos nacionalinės vaistų politikos 2006–2010 metų programos projektas.

26.8. Sveikatos priežiūros investicijų strategijos projektas.

26.9. Lietuvos Respublikos asmens sveikatos priežiūros įstatymo projektas, kuriame būtų numatyta kokybės vadybos sistemų diegimas, sudarant palankias sąlygas privačių sveikatos priežiūros įstaigų veiklai.

26.10. Sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo strategija antrajam etapui – 2006–2008 metams.

26.11. Kaimo plėtros 2007–20013 metų planas.

26.12. Lietuvos konvergencijos programa (rengiama kasmet, iki euro įvedimo).

26.13. Aukštojo mokslo reformos koncepcija (ir pradėti ją įgyvendinti).

26.14. Klasterizacijos plėtros programa.

26.15. Interneto pradmenų ir elektroninių paslaugų nuotolinio mokymo programa, skirta Lietuvos gyventojams.

26.16. Teisės akto dėl el. valdžios vartų funkcionavimo teikiant viešąsias elektronines paslaugas projektas.

26.17. Lietuvos Respublikos įstatymo, reglamentuojančio valstybės informacinių išteklių valdymą, projektas.

26.18. Nacionalinė į atmosferą išmetamų teršalų kiekio valdymo programa.

26.19. Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos įgyvendinimo nacionalinė strategija (atnaujinta).

26.20. Nacionalinis apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2008–2012 metų planas.

26.21. Nacionalinės ES aplinkosauginių technologijų veiksmų plano įgyvendinimo gairės.

- 26.22. Nacionalinės ES integruotos produktų politikos įgyvendinimo gairės.
 - 26.23. Nacionalinis žaliųjų pirkimų įgyvendinimo planas.
 - 26.24. Ekoženklų suteikimo sistemos produktų grupėms įdiegimo programa.
 - 26.25. Naujos Nacionalinės energetikos strategijos pagrindinės nuostatos, atitinkančios ES rinkų atvėrimo ir liberalizavimo politiką, numatant prioritetines efektyvumo didinimo kryptis.
 - 26.26. Informacijos teikimo ir administracinių procedūrų tvarkymo elektronine forma paslaugų sektoriuje priemonių planas (ir jį įgyvendinti).
 - 26.27. Tėvų, pasitraukusių iš darbo rinkos dėl vaikų auginimo, grįžimo į darbo rinką programos.
 - 26.28. Kūrybinių industrijų skatinimo ir plėtros 2007–2013 metų programa.
 - 26.29. Lietuvos nacionalinės visuomenės sveikatos strategijos pakeitimo projektas.
 - 26.30. Šeimos sveikatos 2007–2008 metų programa.
 - 26.31. Bendruomenės slaugos namų rėmimo programa.
 - 26.32. Kaimo turizmo ir amatų plėtojimo kaimo gyvenamosiose vietovėse 2007–2013 metų programa.
 - 26.33. Nacionalinė jaunimo verslumo skatinimo 2006–2008 metų programa.
 - 26.34. Profesinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems plėtros 2007–2012 metų strategija.
 - 26.35. Nacionalinė antidiskriminacinė 2006–2008 metų programa.
-

GAIRĖS

1 gairė. Užtikrinti ekonominį stabilumą siekiant tvaraus augimo. 1. Pagal Stabilumo ir augimo paklą valstybės narės turėtų vykdyti savo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslus. Kol šis tikslas nepasiektas, jos turėtų imtis visų būtinų korekcinų priemonių jam pasiekti. Valstybės narės turėtų vengti prociklinės fiskalinės politikos. Be to, būtina, kad valstybės narės, turinčios perviršinį biudžeto deficitą, imtųsi veiksmingų priemonių jam ištaisyti. 2. Valstybės narės, kurių einamosios sąskaitos deficitui gresia nestabilumas, turėtų stengtis jį ištaisyti, įgyvendindamos struktūrines reformas, stiprindamos išorinį konkurencingumą ir prireikus prie jų ištaisyimo prisidėdamos fiskaline politika. *Žr. taip pat jungtinę gairę „Prisidėti prie dinamiškos ir gerai veikiančios EPS“ (6 gairė). Atsakinga institucija – Finansų ministerija.*

2 gairė. Užtikrinti ekonominį ir fiskalinį tvarumą, kuris yra didesnio užimtumo pagrindas. Valstybės narės, atsižvelgdamos į numatomas išlaidas, susijusias su gyventojų senėjimu, turėtų: 1. Gana sparčiai mažinti valstybės skolą, kad sustiprintų viešuosius finansus. 2. Reformuoti ir sustiprinti pensijų, socialinio draudimo ir sveikatos apsaugos sistemas, kad jos būtų finansiškai gyvybingos ir kartu socialiniu požiūriu pakankamos bei prieinamos. 3. Imtis priemonių dalyvavimui darbo rinkoje skatinti ir darbo jėgos (ypač moterų, jaunų ir pagyvenusių žmonių) pasiūlai didinti, ugdyti požiūrį į darbą kaip visą gyvenimą trunkantį ciklą, padidinti ekonominei veiklai skirtų valandų skaičių. *Žr. taip pat jungtinę gairę „Skatinti požiūrį į darbą kaip į visą gyvenimą trunkantį ciklą“ (18, 17, 4 ir 20 gairės). Atsakingos institucijos – Finansų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija; pagrindinė institucija – Finansų ministerija.*

3 gairė. Skatinti veiksmingą išteklių paskirstymą, nukreiptą į augimą ir užimtumą. Valstybės narės, nepažeisdamos ekonominio stabilumo ir tvarumo gairių, valstybės išlaidų struktūrą turėtų orientuoti į augimą skatinančias veiklos rūšis pagal Lisabonos strategiją, pritaikyti mokesčių struktūras augimo potencialui stiprinti, užtikrinti, kad būtų taikomi mechanizmai valstybės išlaidų ir politikos tikslų įgyvendinimo santykiui įvertinti ir garantuoti bendrą reformų paketų darną. *Žr. taip pat jungtinę gairę „Skatinti tvarų išteklių naudojimą ir stiprinti aplinkos apsaugos ir augimo sinergiją“ (11 gairė). Atsakinga ir pagrindinė institucija – Finansų ministerija.*

4 gairė. Užtikrinti, kad uždarbio pokyčiai prisidėtų prie makroekonominio stabilumo ir augimo. Valstybės narės turėtų skatinti tinkamas bendrąsias derybų dėl darbo užmokesčio sistemos sąlygas, deramai atsižvelgdamos į socialinių partnerių vaidmenį skatinant nominalaus užmokesčio ir darbo sąnaudų pokyčius, kurie atitiktų kainų stabilumą ir našumo tendenciją vidutinės trukmės laikotarpiu, atsižvelgiant į įgūdžių ir vietinių darbo rinkos sąlygų skirtumus. *Žr. taip pat jungtinę gairę „Skatinti lankstumą derinant jį su užimtumo garantijomis ir mažinti darbo rinkos segmentaciją, deramai atsižvelgiant į socialinių partnerių vaidmenį“ (21 gairė). Atsakingos institucijos – Finansų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Ūkio ministerija; pagrindinė institucija – Finansų ministerija.*

5 gairė. Skatinti didesnę makroekonominių, struktūrinių ir užimtumo politikos krypčių darną. Valstybės narės turėtų vykdyti darbo ir produktų rinkų reformas, kurios kartu stiprintų augimo potencialą ir palaikytų makroekonominę sistemą, didindamos darbo ir produktų rinkų lankstumą, mobilumą ir gebėjimą prisitaikyti prie globalizacijos, technologinės pažangos, paklausos pasikeitimo ir cikliškų pokyčių. Visų pirma valstybės narės turėtų: vėl duoti impulsą mokesčių ir išmokų sistemų reformoms, siekdamos tobulinti paskatų priemones ir didinti finansinį darbo patrauklumą; didinti darbo rinkų gebėjimą prisitaikyti, derindamos užimtumo lankstumą ir užimtumo garantijas; didinti galimybes įsidarbinti, investuodamos į žmogiškąjį kapitalą. *Žr. taip pat jungtinę gairę „Skatinti lankstumą derinant jį su užimtumo garantijomis ir mažinti darbo rinkos segmentaciją, deramai atsižvelgiant į socialinių partnerių vaidmenį“ (21 ir 18 gairės). Atsakingos*

institucijos – *Finansų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Ūkio ministerija; pagrindinė institucija – Finansų ministerija.*

6 gairė. Prisidėti prie dinamiškos ir gerai veikiančios EPS. Euro zonos valstybės narės turėtų užtikrinti geresnį jų ekonominės ir biudžeto politikos koordinavimą, visų pirma: 1. Skirti ypač daug dėmesio viešųjų finansų fiskaliniam tvarumui, visiškai laikydamosi Stabilumo ir augimo pakto. 2. Prisidėti prie politikos krypties derinio, kuris stiprina ekonomikos atsigavimą ir kuris suderinamas su kainų stabilumu ir tuo didina įmonių bei vartotojų pasitikėjimą trumpuoju laikotarpiu, bet taip pat suderinamas ir su ilgalaikiu tvariu augimu. 3. Vykdyti struktūrines reformas, didinančias ilgalaikį euro zonos potencialų augimą ir gerinančias jos našumą, konkurencingumą ir ekonominį prisitaikymą prie asimetrinių sukrėtimų, ypač daug dėmesio skirti užimtumo politikai. 4. Užtikrinti, kad euro zonos įtaka pasaulio ekonominei sistemai atitiktų jos ekonominį svorį. *Atsakingos institucijos – Finansų ministerija, Lietuvos bankas, Ūkio ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija; pagrindinė institucija – Finansų ministerija.*

7 gairė. Didinti ir gerinti investicijas, pirmiausia privataus verslo, į mokslinius tyrimus ir taikomąją veiklą. Patvirtinamas bendras tikslas – 2010 metais pasiekti 3 procentų BVP, atitinkamai paskirsčius privačias ir valstybės investicijas. O valstybės narės nustatys konkrečius tarpinius lygius. Valstybės narės turėtų toliau plėtoti įvairias priemones, reikalingas moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai, ypač mokslinių tyrimų ir technologijų plėtos verslui, puoselėti: 1. Gerindamos pagrindines sąlygas ir užtikrindamos, kad bendrovės veiktų pakankamai konkurencingoje ir patrauklioje aplinkoje. 2. Veiksmingiau ir našiau naudodamos valstybės lėšas moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai bei skatindamos viešojo ir privataus sektorių partnerystę. 3. Plėtodamos ir stiprindamos savo mokslo ir mokslinių tyrimų įstaigų pavyzdinius centrus, atitinkamais atvejais – sukurdamos naujus, gerindamos valstybės mokslinių tyrimų institutų ir privačių įmonių bendradarbiavimą bei technologijų perdavimą. 4. Plėtodamos ir geriau naudodamos privačių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtos svertų efektui stiprinti skirtas paskatas. 5. Modernizuodamos mokslinių tyrimų įstaigų ir universitetų valdymą. 6. Užtikrindamos pakankamą kvalifikuotų mokslinių tyrimų darbuotojų pasiūlą – pritraukdamos daugiau studentų į mokslinių, techninių ir inžinerinių disciplinų studijas, didindamos karjeros galimybes bei mokslinių tyrimų ir technologijų plėtos personalo mobilumą Europos, tarptautiniu ir tarpsektoriniu lygiais. *Atsakingos institucijos – Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Finansų ministerija; pagrindinė institucija – Švietimo ir mokslo ministerija.*

8 gairė. Didinti galimybes diegti visų rūšių inovacijas. Valstybės narės turėtų sutelkti dėmesį į: 1. Inovacijų rėmimo paslaugų (pirmiausia susijusių su platinimu ir technologijų perdavimu) tobulinimą. 2. Inovacijų polių, tinklų ir inkubatorių kūrimą ir plėtojimą, įtraukdamos universitetus, mokslinių tyrimų įstaigas ir įmones, įskaitant regioniniu ir vietos lygiais, kad pašalintų technologijų spragas regionuose. 3. Tarpvalstybinio žinių perdavimo skatinimą, įskaitant tiesioginių užsienio investicijų sritį. 4. Naujoviškų produktų ir paslaugų viešųjų pirkimų skatinimą. 5. Geresnių sąlygų vidaus ir tarptautiniam finansavimui sudarymą. 6. Veiksmingas ir prieinamas priemones intelektinės nuosavybės teisių laikymuisi užtikrinti. *Atsakingos institucijos – Ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Kultūros ministerija, Valstybinis patentų biuras; pagrindinė institucija – Ūkio ministerija.*

9 gairė. Palengvinti IRT sklaidą ir veiksmingą naudojimą bei sukurti visapusiškai imlią žinių visuomenę. Valstybės narės turėtų: 1. Skatinti platų IRT naudojimą viešųjų paslaugų, mažų ir vidutinių įmonių ir namų ūkių srityje. 2. Sukurti reikiamą su ekonomikos darbo organizavimu susijusių pakeitimų sistemą. 3. Skatinti aktyvų Europos pramonės dalyvavimą svarbiausiose IRT segmentuose. 4. Skatinti aktyvią IRT ir žinių pramonės plėtotę bei gerai veikiančias rinkas. 5. Užtikrinti tinklų ir informacijos saugumą, konvergenciją ir sąveiką, kad sukurtų sienų neturinčią informacinę erdvę. 6. Skatinti plataus dažnio tinklų naudojimą (įskaitant prastai aptarnaujamus regionus), siekdamas plėtoti žinių ekonomiką. *Žr. taip pat jungtinę gairę „Skatinti lankstumą derinant ją su užimtumo garantijomis ir mažinti darbo rinkos segmentaciją, deramai atsižvelgiant į socialinių partnerių vaidmenį“ (21 gairė).* *Atsakingos institucijos – Informacinės visuomenės plėtos komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau vadinama – Informacinės*

visuomenės plėtros komitetas), Ūkio ministerija, Susisiekimo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Vidaus reikalų ministerija; pagrindinė institucija – Informacinės visuomenės plėtros komitetas.

10 gairė. Stiprinti Europos pramonės bazės konkurencinį pranašumą. Europai reikia stiprios pramonės struktūros visoje jos teritorijoje. Būtina taikyti modernias ir aktyvias pramonės politikos priemones, stiprinančias pramonės bazės konkurencinį pranašumą ir prisidedančias prie patrauklių pagrindinių sąlygų sudarymo gamybos ir paslaugų srityje, užtikrinant, kad nacionaliniu, tarpvalstybiniu ir Europos lygiu įgyvendinami veiksmai papildytų vienas kitą. Valstybės narės turėtų: 1. Pirmiausia nustatyti svarbiausių pramonės sektorių pridėtinę vertę ir konkurencingumo veiksnius bei spręsti globalizacijos problemas. 2. Sutelkti dėmesį į naujų technologijų ir rinkų kūrimą: a) pirmiausia išipareigoti skatinti naujas technologines iniciatyvas, grindžiamas viešojo ir privataus sektorių partneryste ir valstybių narių bendradarbiavimu, padedančias susidoroti su rinkos trūkumais; b) kurti ir plėtoti regioninių ar vietos grupių tinklus visoje ES, aktyviau įtraukiant mažas ir vidutines įmones. *Žr. taip pat jungtinę gairę „Gerinti darbo rinkos poreikių atitiktį“ (20 gairė). Atsakingos institucijos – Ūkio ministerija, Finansų ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Vidaus reikalų ministerija; pagrindinė institucija – Ūkio ministerija.*

11 gairė. Skatinti tvarų išteklių naudojimą ir stiprinti aplinkos apsaugos ir augimo sinergiją. Valstybės narės turėtų: 1. Skirti prioritetą energijos vartojimo efektyvumui ir bendrai gamybai, tvarių, įskaitant atsinaujinančiųjų, energijos šaltinių kūrimui bei sparčiam aplinkai palankių ir ekologiškai veiksmingų technologijų skleidimui: a) vidaus rinkoje, ypač transporto ir energetikos srityje, *inter alia* Europos ekonomikos priklausymui nuo naftos kainų svyravimų sumažinti; b) kitoje pasaulio dalyje, kuri yra didelio eksporto potencialo sritis. 2. Skatinti išorės aplinkosaugos išlaidų internalizavimo ir ekonomikos augimo atsiejimo nuo aplinkosaugos būklės prastėjimo priemonių plėtojimą. Šių prioritetų įgyvendinimas turėtų atitikti esamus Bendrijos teisės aktus, veiksmus ir priemones, numatytas aplinkosaugos technologijų veiksmų plane, *inter alia*: a) taikant rinkos priemones; b) taikant rizikos fondus, mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros finansavimą; c) skatinant tvarius gamybos ir vartojimo būdus, įskaitant ekologinius viešuosius pirkimus; d) ypač daug dėmesio skiriant mažoms ir vidutinėms įmonėms; e) reformuojant subsidijas, smarkiai kenkiančias aplinkai ir nesuderinamas su tvariu vystymusi, ir siekdamas palaipsniui jas panaikinti. 3. Toliau siekti sustabdyti biologinės įvairovės praradimą nuo dabartinio laikotarpio iki 2010 metų, pirmiausia šį reikalavimą įtraukdamos į kitas politikos sritis, nes biologinė įvairovė yra labai svarbi tam tikriems ekonomikos sektoriams. 4. Tęsti kovą su klimato kaita, įgyvendindamos Kioto protokole numatytus tikslus ir laikydamosi išlaidų efektyvumo principo, pirmiausia mažų ir vidutinių įmonių atžvilgiu. *Žr. taip pat jungtinę gairę „Skatinti veiksmingą išteklių paskirstymą, nukreiptą į augimą ir užimtumą“ (3 gairė). Atsakingos institucijos – Ūkio ministerija, Aplinkos ministerija, Finansų ministerija, Susisiekimo ministerija; pagrindinė institucija – Aplinkos ministerija.*

12 gairė. Plėsti ir gilinti vidaus rinką. Valstybės narės turėtų: 1. Paspirtinti vidaus rinkos direktyvų perkėlimą į nacionalinę teisę. 2. Skirti prioritetą griežtesniam ir geresniam vidaus rinkos teisės aktų vykdymui. 3. Pašalinti kliūtis tarpvalstybinei veiklai. 4. Veiksmingai taikyti ES viešųjų pirkimų taisykles. 5. Skatinti visu pajėgumu veikiančią paslaugų vidaus rinką, išsaugodamos Europos socialinį modelį. 6. Spartinti finansinių rinkų sujungimą, nuosekliai ir darniai įgyvendindamos ir vykdydamos finansinių paslaugų veiksmų planą. *Žr. taip pat jungtinę gairę „Gerinti darbo rinkos poreikių atitiktį“ (20 gairė). Atsakingos institucijos – Ūkio ministerija, Finansų ministerija; pagrindinė institucija – Ūkio ministerija.*

13 gairė. Užtikrinti atviras ir konkurencingas rinkas Europoje ir už jos ribų, pasinaudoti globalizacijos teikiama nauda. Valstybės narės turėtų teikti prioritetą: 1. Reguliavimo, prekybos ir kitų konkurencijai nepagrįstai trukdančių kliūčių panaikinimui. 2. Veiksmingesniam konkurencijos politikos vykdymui. 3. Pasirinktinei konkurencijos ir reguliavimo institucijų atliekamai rinkų ir reguliavimo peržiūrai, siekdamos nustatyti ir panaikinti kliūtis konkurencijai ir patekimui į rinką. 4. Konkurenciją iškraipiančios valstybės pagalbos sumažinimui. 5. Laikydamosi būsimosios Bendrijos programos, pagalbos perskirstymui – paremdamos tam tikrus horizontalius tikslus, įskaitant

mokslineis tyrimus, inovacijas ir žmogiškojo kapitalo optimizavimą. 6. Išorės atvirumo (taip pat ir daugiašaliu lygiu) skatinimui. 7. Patvirtintų priemonių, skirtų tinklų pramonės sričių atvėrimui konkurencijai, siekiant užtikrinti veiksmingą konkurenciją Europos lygiu sujungtose rinkose, visapusiškam įgyvendinimui. Kartu konkurencingoje ir dinamiškoje ekonomikoje ypač svarbus veiksmingas bendrus ekonominius interesus tenkinančių paslaugų teikimas prieinamomis kainomis. *Atsakingos institucijos – Ūkio ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Konkurencijos taryba; pagrindinė institucija – Ūkio ministerija.*

14 gairė. Sukurti konkurencingesnę verslo aplinką ir skatinti privačias iniciatyvas tobulinant reguliavimą. Valstybės narės turėtų: 1. Sumažinti įmonėms (ypač mažoms ir vidutinėms, taip pat įsteigtoms naujoms įmonėms) tenkančią administracinę naštą. 2. Gerinti esamų ir priimamų naujų taisyklių kokybę, išlaikydamos jų tikslus, sistemingai ir griežtai vertindamos jų ekonominę, socialinę (įskaitant sveikatos apsaugą) ir aplinkosauginę poveikį, išnagrinėdamos ir geriau įvertindamos reguliavimo administracinę naštą ir poveikį konkurencingumui (įskaitant vykdymą). 3. Skatinti įmones išsiugdyti socialinę atsakomybę. *Atsakinga institucija – Ūkio ministerija.*

15 gairė. Skatinti verslumo kultūrą ir sudaryti mažoms ir vidutinėms įmonėms palankią aplinką. Valstybės narės turėtų: 1. Sudaryti geresnes galimybes gauti finansavimą, siekdamos prisidėti prie mažų ir vidutinių įmonių kūrimo ir augimo, ypač teikdamos mikropaskolas ir kitų formų rizikos kapitalą. 2. Stiprinti ekonomines paskatas, įskaitant mokesčių sistemų supaprastinimą ir su darbo užmokesčiu nesusijusių darbo sąnaudų sumažinimą. 3. Stiprinti mažų ir vidutinių įmonių inovacinį potencialą. 4. Teikti atitinkamas paramos paslaugas, pavyzdžiui, įrengti „vieno langelio“ kontaktinius punktus ir skatinti nacionalinių paramos įmonėms tinklų plėtotę, siekdamos prisidėti prie mažų ir vidutinių įmonių kūrimo ir augimo pagal Mažųjų įmonių chartiją. Be to, valstybės narės turėtų stiprinti mažų ir vidutinių įmonių verslumo ugdymą ir mokymą. Jos taip pat turėtų supaprastinti nuosavybės teisės perdavimą, prireikus modernizuoti bankroto įstatymus, tobulinti įmonių gelbėjimo bei restruktūrizavimo procedūras. *Žr. taip pat jungtines gaires „Skatinti veiksmingą išteklių paskirstymą, nukreiptą į augimą ir užimtumą“ (3 gairė) ir „Didinti galimybes diegti visų rūšių inovacijas“ (8, 22 ir 23 gairės). Atsakingos institucijos – Ūkio ministerija, Finansų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija; pagrindinė institucija – Ūkio ministerija.*

16 gairė. Plėsti, tobulinti ir susieti Europos infrastruktūrą bei įgyvendinti prioritetinius tarpvalstybinius projektus. Kad patikimiau sujungtų nacionalines rinkas išplėstoje ES, valstybės narės visų pirma turėtų: 1. Skirti prioritetą tam, kad būtų sudarytos reikiamos sąlygos veiksmingiau išteklius naudojančiam transportui, energetikai ir IRT infrastruktūroms, įskaitant transeuropinių tinklų infrastruktūras, papildydamos Bendrijos mechanizmus, pirmiausia įtraukdamos tarpvalstybinius segmentus ir periferinius regionus, kadangi tai yra svarbiausia sėkmingo tinklų pramonės sričių atvėrimo konkurencijai sąlyga. 2. Išnagrinėti galimybes kurti viešojo ir privataus sektorių partnerystę. 3. Išnagrinėti atitinkamas infrastruktūros kainodaros sistemas, siekdamos užtikrinti veiksmingą infrastruktūrų naudojimą ir subalansuotos transporto priemonių rūšių pusiausvyros plėtojimą, pabrėždamos technologijų kaitą ir inovacijas, tinkamai atsižvelgdamos į aplinkosaugos išlaidas ir poveikį augimui. *Žr. taip pat jungtinę gairę „Palengvinti IRT sklaidą ir veiksmingą naudojimą bei sukurti visapusiškai imlią žinių visuomenę“ (9 gairė). Atsakingos institucijos – Ūkio ministerija, Susisiekimo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Informacinės visuomenės plėtros komitetas; pagrindinė institucija – Ūkio ministerija.*

17 gairė. Įgyvendinti užimtumo politiką siekiant visiško užimtumo, darbo kokybės ir našumo gerinimo bei socialinės ir teritorinės sanglaudos stiprinimo. Vykdoma politika ES turėtų įgalinti pasiekti vidutiniškai 70 procentų bendrojo užimtumo lygio, ne mažiau kaip 60 procentų moterų užimtumo lygio ir 50 procentų pagyvenusių (55–64 metų) žmonių užimtumo lygio, iki 2010 metų sumažinti nedarbą ir neveiklumą. Valstybės narės turėtų apsvaistyti galimybę nustatyti siektinus nacionalinius užimtumo lygius. *Atsakingos institucijos – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Ūkio ministerija, Vidaus reikalų ministerija; pagrindinė institucija – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.*

18 gairė. Skatinti požiūrį į darbą kaip į visą gyvenimą trunkantį ciklą. Valstybės narės turėtų: 1. Sukurti jaunimo užimtumo modelius ir mažinti jaunimo nedarbą, kaip raginama Jaunimo pakte. 2. Imtis ryžtingų veiksmų moterų dalyvavimui darbo rinkoje skatinti, lyčių skirtumams užimtumo, nedarbo ir užmokesčio srityje šalinti. 3. Sudaryti geresnes sąlygas derinti darbą ir asmeninį gyvenimą, užtikrinti prieinamas ir priimtinas vaikų priežiūros įstaigas ir kitų išlaikytinių priežiūrą. 4. Remti pagyvenusių žmonių aktyvumą, sudaryti jiems tinkamas darbo sąlygas, rūpintis jų sveikatos būkle, skatinti juos dirbti ir vengti ankstyvo išėjimo į pensiją. 5. Sukurti modernias socialinės apsaugos, įskaitant pensijų ir sveikatos priežiūros, sistemas ir užtikrinti jų socialinį tapatumą, finansinį tvarumą, gebėjimą atitikti kintančius poreikius, kad būtų remiamas dalyvavimas, išsilaikymas darbo rinkoje ir ilgesnis darbingas amžius. *Žr. taip pat jungtinę gairę „Užtikrinti ekonominį ir fiskalinį tvarumą, kuris yra didesnio užimtumo pagrindas“ (2 gairė). Atsakingos institucijos – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Finansų ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija; pagrindinė institucija – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.*

19 gairė. Užtikrinti imlias darbo rinkas, didinti darbo patrauklumą, padaryti darbą finansiškai patrauklų ieškantiesiems darbo, įskaitant socialiai nuskriaustus ir neveiklius žmones. Valstybės narės turėtų: 1. Užtikrinti aktyvių prevencijos priemonių taikymą, įskaitant ankstyvą poreikių nustatymą, pagalbą ieškant darbo, orientavimo ir mokymo įtraukimą į individualius veiklos planus, socialinių paslaugų, reikalingų labiausiai nuo darbo rinkos atskirtų žmonių įtraukčiai remti ir skurdui šalinti, teikimą. 2. Nuolat kontroliuoti mokesčių ir lengvatų sistemų nulemtas paskatas ir kliūtis, įskaitant lengvatų valdymą ir sąlygiškumą, gerokai sumažinti neveiksmingiausias mokesčių normas, ypač gaunantiems mažas pajamas, tuo užtikrinant adekvačius socialinės apsaugos lygius. 3. Kurti naujus užimtumo šaltinius asmenims ir įmonėms teikiamų paslaugų sektoriuje, ypač vietos lygmeniu. *Atsakingos institucijos – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Finansų ministerija, Vidaus reikalų ministerija; pagrindinė institucija – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.*

20 gairė. Gerinti darbo rinkos poreikių atitiktį. Valstybės narės turėtų: 1. Modernizuoti ir stiprinti už darbo rinką atsakingas institucijas, ypač įdarbinimo tarnybas, užtikrinti didesnę užimtumo ir mokymo galimybių skaidrumą nacionaliniu ir Europos lygmeniu. 2. Šalinti kliūtis, trukdančias darbuotojų mobilumui visoje Europoje pagal ES sutartis. 3. Tiksliau numatyti įgūdžių poreikius, darbo rinkos trūkumus ir problemas. 4. Tinkamai valdyti ekonominę migraciją. *Atsakingos institucijos – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija; pagrindinė institucija – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.*

21 gairė. Skatinti lankstumą derinant jį su užimtumo garantijomis ir mažinti darbo rinkos segmentaciją, deramai atsižvelgiant į socialinių partnerių vaidmenį. Valstybės narės turėtų: 1. Suderinti užimtumą reglamentuojančius teisės aktus, prireikus pataisyti skirtingą sutarčių sudarymo tvarką ir su darbo valandomis susijusias nuostatas. 2. Spręsti nedeklaruojamo darbo klausimą. 3. Geriau numatyti pokyčius, įskaitant ekonomikos restruktūrizavimą, ypač su rinkų atvėrimu susijusius pokyčius, ir pozityviai juos valdydamos sumažinti jų socialines sąnaudas, palengvinti prisitaikymą. 4. Skatinti ir skleisti naujoviškus ir lengvai pritaikomus darbo organizavimo būdus, didinti darbo našumą ir gerinti jo kokybę, įskaitant sveikatos priežiūrą ir saugą. 5. Remti profesinio statuso pokyčius, įskaitant mokymą, savarankišką darbą, verslo kūrimą ir geografinį mobilumą. *Žr. taip pat jungtinę gairę „Užtikrinti, kad uždarbio pokyčiai prisidėtų prie makroekonominio stabilumo ir augimo“ (4 gairė). Atsakingos institucijos – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Ūkio ministerija, Užsienio reikalų ministerija; pagrindinė institucija – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.*

22 gairė. Užtikrinti užimtumui palankius darbo sąnaudų pokyčius ir darbo užmokesčio nustatymo mechanizmus. Valstybės narės turėtų: 1. Skatinti socialinius partnerius pagal jų kompetenciją nustatyti teisingą derybų dėl darbo užmokesčio pagrindą, kad būtų atsižvelgta į su darbo našumu ir rinka susijusius uždavinius visais atitinkamais lygmenimis ir būtų išvengta lyčių darbo užmokesčio skirtumų. 2. Analizuoti su darbo užmokesčiu nesusijusių išlaidų poveikį užimtumui, prireikus patikslinti jų struktūrą ir lygį (ypač siekdamas sumažinti menkai

apmokamiems asmenims tenkančią mokesčių naštą). *Žr. taip pat jungtinę gairę „Užtikrinti, kad uždario pokyčiai prisidėtų prie makroekonominio stabilumo ir augimo“ (5 gairė). Atsakingos institucijos – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Ūkio ministerija, Finansų ministerija; pagrindinė institucija – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.*

23 gairė. Plėtoti investicijas į žmogiškąjį kapitalą ir gerinti jų panaudojimą. Valstybės narės turėtų: 1. Sukurti imlią švietimo ir mokymo politiką ir padidinti galimybes įgyti pagrindinį profesinį, vidurinį ir aukštąjį išsilavinimą, užtikrinti gamybinės praktikos ir verslumo mokymo prieinamumą. 2. Pasiiekti, kad gerokai sumažėtų nebaigusių vidurinės mokyklos asmenų. 3. Pagal Europos susitarimus sukurti mokyklose, įmonėse, valdžios institucijose ir namuose visuotinai prieinamo mokymosi visą gyvenimą strategijas, įskaitant atitinkamas paskatas ir išlaidų pasidalijimo mechanizmus, skatinti (ypač – žemos kvalifikacijos ir pagyvenusius darbuotojus) nuolat mokytis darbo vietoje, mokytis visą gyvenimą. *Žr. taip pat jungtinę gairę „Didinti ir gerinti investicijas, pirmiausia privataus verslo, į mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą“ (7 gairė). Atsakingos institucijos – Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija; pagrindinė institucija – Švietimo ir mokslo ministerija.*

24 gairė. Švietimo ir mokymo sistemas pritaikyti naujiems kompetencijų reikalavimams. Valstybės narės turėtų: 1. Užtikrinti ir didinti švietimo ir mokymo patrauklumą bei atvirumą, tobulinti kokybės standartus, didinti švietimo ir mokymo galimybių pasiūlą, užtikrinti lanksčius mokymosi modelius, plėtoti studentų ir kitų mokomų asmenų mobilumo galimybes. 2. Įvairinti švietimo, mokymo ir žinių siekimo formas, lengvinti jų prieinamumą visiems tinkamai organizuojant darbą, pasitelkiant šeimos paramos tarnybas, profesinį orientavimą ir prireikus naujus išlaidų pasidalijimo būdus. 3. Reaguoti į naujus profesinius poreikius, svarbiausius gebėjimus ir būsimus įgūdžių reikalavimus, užtikrinti kvalifikacijų apibrėžimų tobulinimą ir skaidrumą, veiksmingą jų pripažinimą, neformalaus ir neinstitucinio mokymosi įvertinimą. *Atsakingos institucijos – Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija; pagrindinė institucija – Švietimo ir mokslo ministerija.*

ES valstybių STRUKTŪRINIAI RODIKLIAI

Bendrasis vidaus produktas (BVP), tenkantis vienam gyventojui, išreikštas perkamosios galios standartais

BVP apibūdinamas kaip visų sukurtų prekių ir paslaugų vertė, atėmus prekių ir paslaugų, naudojamų joms kurti ir gaminti, vertę. BVP vienam gyventojui, išreikšto perkamosios galios standartais, apimties indeksas pateikiamas lyginant su Europos Sąjungos 25 valstybių (ES-25) vidurkiu (ES-25=100). Jeigu šalies indeksas yra didesnis už 100, tokios šalies BVP vienam gyventojui lygis yra didesnis už ES vidurkį, ir atvirkščiai. Pagrindiniai rodikliai pateikiami perkamosios galios standartais, t. y. bendra valiuta, kuri panaikina kainų lygių skirtumus ir leidžia atlikti realius BVP palyginimus tarp šalių.

Darbo našumas vienam dirbančiajam

BVP vienam dirbančiajam atspindi šalies ekonomikos našumą, palyginti su Europos Sąjungos (ES-25) vidurkiu (ES-25=100). Jeigu šalies indeksas yra didesnis už 100, tokios šalies BVP vienam dirbančiajam yra didesnis už ES vidurkį, ir atvirkščiai. Pagrindiniai rodikliai pateikiami perkamosios galios standartais, t. y. bendra valiuta, kuri panaikina kainų lygių skirtumus ir leidžia atlikti realius BVP palyginimus tarp šalių. Dirbantieji neskirstomi į dirbančius visą ar ne visą darbo dieną.

Užimtumo lygis

Užimtumo lygis yra skaičiuojamas dalijant 15–64 metų amžiaus grupės užimtųjų skaičių iš visų tos amžiaus grupės gyventojų. Šis rodiklis apskaičiuojamas atliekant darbo jėgos tyrimą. Tyrimas apima visus gyventojus, gyvenančius privačiuose namų ūkiuose. Neįtraukiami gyventojai, gyvenantys instituciniuose namų ūkiuose: pensionuose, ligoninėse. Užimtieji apima tuos asmenis, kurie tiriamąją savaitę dirbo bet kokią darbą, trukusį ne trumpiau kaip 1 valandą, ir gavo darbo užmokestį ar turėjo pelno, arba turėjo darbą, bet nedirbo dėl tam tikrų priežasčių.

Pagyvenusių dirbančiųjų užimtumas

Pagyvenusių dirbančiųjų užimtumo lygis skaičiuojamas dalijant 55–64 metų amžiaus grupės užimtųjų skaičių iš visų tos pačios amžiaus grupės gyventojų skaičiaus. Šis rodiklis apskaičiuojamas naudojant darbo jėgos tyrimą. Tyrimas apima visus gyventojus, gyvenančius privačiuose namų ūkiuose. Neįtraukiami gyventojai, gyvenantys instituciniuose namų ūkiuose: pensionuose, ligoninėse. Užimtieji apima tuos asmenis, kurie tiriamąją savaitę dirbo bet kokią darbą, trukusį ne trumpiau kaip 1 valandą, ir gavo darbo užmokestį ar turėjo pelno, arba turėjo darbą, bet nedirbo dėl tam tikrų priežasčių.

Jaunimo išsilavinimas

Šis rodiklis yra 20–24 metų jaunimo, įgijusio ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą (ISCED 3–4), ir tos pačios amžiaus grupės gyventojų skaičiaus santykis, išreikštas procentais.

Išlaidos mokslo tiriamajai veiklai

Mokslo tiriamosios veiklos išlaidoms apibūdinti taikomi 4 rodikliai: išlaidos mokslo tiriamajai veiklai, palyginti su BVP, pramonės finansuojamos išlaidos mokslo tiriamajai veiklai, valstybės finansuojama dalis, iš užsienio fondų finansuojami mokslo tiriamieji darbai. Mokslo tiriamoji veikla – kūrybinis, sistemingai atliekamas pažinimo darbas, įskaitant žmogaus, kultūros ir visuomenės pažinimą, ir įgytų žinių pritaikymas, kuriant naujus produktus (Frascati vadovas, 2002 m. leidimas, 63 §). Mokslo tiriamieji darbai – tai veikla, susijusi su ryškiu išteklių paskirstymu tarp statistinių vienetų, organizacijų ir sektorių. Svarbu stebėti lėšų, skirtų mokslo tiriamajai veiklai, srautų judėjimą.

Santykinių kainų lygis

Santykinių kainų lygis yra perkamosios galios paritetų (toliau vadinama – PGP) santykiai su rinkos oficialiais nacionalinių valiutų santykiais. PGP – tai nacionalinių valiutų perskaičiavimo santykiai, naudojami ekonominiams rodikliams, išreikštiems nacionaline valiuta, perskaičiuoti į bendrą valiutą, vadinamą perkamosios galios standartu (toliau vadinama – PGS); jis sulgina įvairių nacionalinių valiutų perkamąją galią ir leidžia atlikti realius palyginimus. Santykis rodo šalies kainų lygį, palyginti su ES-25 vidurkiu (ES-25=100). Jeigu šalies santykinių kainų lygio indeksas yra didesnis (mažesnis) už 100, laikoma, kad tokia šalis yra „brangi“ („pigi“), palyginti su ES vidurkiu.

Verslo investicijos

Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas privačiame sektoriuje, palyginti su BVP, – rodiklis, kuris parodo gamintojų įsigijimus atėmus esamo pagrindinio kapitalo netekimą, pridėjus kapitalo pagerinimą ir išlaidas, susijusias su pagrindinio kapitalo ir visų negamybinių aktyvų nuosavybės teisės perdavimu. Šios gryniosios investicijos apima pastatus, statinius, mašinas ir įrengimus, mineralinius išteklius, kompiuterines programas, literatūros ir meno kūrinių originalus ir žemės gerinimo veiklą (pvz., miškų valymą). Privatus sektorius apima nefinansines ir finansines įmones, namų ūkius ir ne pelno organizacijas, teikiančias paslaugas namų ūkiams. BVP, t. y. visų sukurtų prekių ir paslaugų vertė atėmus prekių ir paslaugų, naudotų jas kuriant ar gaminant, vertę. Santykis atspindi BVP dalį, tenkančią privataus sektoriaus grynosioms investicijoms.

Skurdo rizikos lygis po socialinių išmokų

Gyventojų, kurių palyginamos disponuojamosios pajamos yra žemiau skurdo ribos, dalis. Skurdo riba laikoma, jeigu pajamos siekia tik 60 procentų šalies medianinių ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų (po socialinių išmokų).

Ilgalaikio nedarbo lygis

Ilgalaikiai (12 mėnesių ir daugiau) bedarbiai yra asmenys nuo 15 metų, gyvenantys ne instituciniuose namų ūkiuose, neturintys darbo artimiausių 2 savaitių laikotarpiu, bet pasirengę per artimiausias 2 savaites pradėti dirbti, ir ieškantys darbo (aktyviai darbo ieškojo 4 savaites arba neieško darbo, kadangi jau susirado darbą, kurį pradės dirbti vėliau). Aktyvūs gyventojai (darbo jėga) – bendras užimtųjų skaičius ir bedarbiai. Nedarbo trukmė – laikas (trukmė), kai ieškoma darbo, arba laikotarpis nuo paskutinio dirbto darbo (jeigu šis laikotarpis yra trumpesnis už laikotarpį, kurį ieškoma darbo).

Šiltnamio efektą sukeliančios dujos

Pagal Kioto protokolą ES nutarė 2008–2012 metų laikotarpiu 8 procentais, palyginti su 1990 metais, sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją. Mažinimo norma kiekvienai ES valstybei narei senbuvei (ES-15) nustatyta pagal vadinamąjį ES bendros naštos pasidalijimo susitarimą, kuris

leidžia kai kurioms šalims padidinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją, jeigu kitos šalys ją atitinkamai sumažins. Šešioms šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijoms pritaikomi svoriai – globalaus atšilimo potencialai (GWPs), duomenys yra agreguojami pateikiant bendrą emisiją CO₂ ekvivalentais. Bendra emisija pateikiama kaip indeksai, baziniai metai = 100.

Energijos intensyvumas

Šis rodiklis yra bendrųjų vidaus energijos sąnaudų ir BVP santykis (1995 metų palyginamosiomis kainomis, eurai) tam tikrais kalendoriniais metais. BVP rodiklis išreiškiamas palyginamosiomis kainomis, kad būtų išvengta infliacijos įtakos.

Energijos intensyvumo rodiklis parodo bendrosios energijos vartojimo efektyvumą. Bendrosios vidaus energijos sąnaudos skaičiuojamos kaip šalyje sunaudojamų penkių energijos rūšių suma: anglies, elektros, naftos, gamtinių dujų ir atsinaujinančiųjų energijos šaltinių. Bendrosios vidaus energijos sąnaudos matuojamos KgNE (kilogramas naftos ekvivalentui) ir BVP tūkstančiais eurų, taigi energijos intensyvumas matuojamas kaip KgNE tūkstančiui eurų.

Krovinių apyvartos santykis su BVP

Šis rodiklis apibrėžiamas kaip krovinių apyvartos ir BVP santykis (1995 metų palyginamosiomis kainomis, eurai). Jis apima krovinių vežimą keliais, geležinkeliu ir vidaus vandenimis. Krovinių apyvartos mato vienetas yra tonkilometrai (tkm).

ES valstybių struktūriniai rodikliai ¹

Rodiklis	ES–25	ES-15	Airija	Austrija	Belgija	Čekijos Respublika	Danija	Estija	Graikija	Ispanija	Italija	Jungtinė Karalystė	Kipras	Latvija
BVP, tenkantis vienam gyventojui, išreikštas perkamosios galios standartais, ES-25=100, 2004 metai	100,0	109,0^P	138,6 ^P	122,2	118,5	70,1	121,7	50,7	81,8	98,3 ^P	105,0 ^P	119,1 ^P	81,3	43,3
Darbo našumas vienam dirbančiajam, ES-25 = 100, 2004 metai	100,0	106,5^P	132,2 ^P	105,1	129,2	64,0	104,0	50,6	96,8	100,2	108,5	108,8	72,3 ^P	43,3
Užimtumo (15–64 metų užimtieji) lygis, procentais, 2004 metai	63,3	64,8	66,3	67,8	60,3	64,2	75,7	63,0	59,4	60,9	57,6	71,6	69,2	62,3
Pagyvenusių (55–64 metų) dirbančiųjų užimtumo lygis, procentais, 2004 metai	40,5	41,9	49,5	28,8	30,0	42,7	60,3	52,4	39,4	41,3	30,5	56,2	50,4	47,9
Jaunimo (20–24	76,7*	73,8*	85,3	85,3	82,1	90,9	76,1	82,3	81,9	61,8	72,9	76,4	80,1	76,9

metų) išsilavinima s, procentais, 2004 metai														
Išlaidos mokslo tiriamajai veiklai, palyginti su BVP, procentais, 2003 metai	1,95^e	2,00^e	1,12*	2,22 [†]	2,33*	1,35	2,6*	0,77*	0,62	1,11	1,16 ⁵	1,87 ⁵	0,33*	0,39
Santykinų kainų lygis, procentais, ES-25=100, 2003 metai*	100,0	104,0	127,0	107,2	103,9	55,2	139,3	62,2	84,3	85,6	102,2	103,2	93,9	55,1
Verslo investicijos, procentais, 2004 metai	17,0	16,9	20,7 ^p	19,9	17,0	22,9	17,9	25,2	21,4	24,3	16,9	14,5	14,6	23,9
Skurdo rizikos lygis po socialinių išmokų, procentais, 2003 metai	15^{3e}	16^{3e}	21*	13*	15*	8	12*	18	21*	19	19 ³	18	15	16 ⁵
Ilgalaikio nedarbo lygis, procentais, 2004 metai	4,1	3,4	1,6	1,2	3,8	4,2	1,2	4,8	5,6	3,5	4,0	1,0	1,1 ²	4,3
Šiltnamio efektą sukeliančios dujos, 2002 metai	91,0^e	97,1	128,9	108,5	102,1	74,3	99,2	44,8	126,5	139,4	109,0	85,1	149,7 ⁴	36,9

Energijos intensyvumas, 2003 metai	209,49	190,82	161,74	150,53	223,87	889,59	128,19	1208,45	250,12	226,59	192,61	213,10	278,61	728,83
Krovinių apyvartos santykis su BVP, 2003 metai	99,7	100,6	141,7	118,5	95,2	99,0	87,2	190,0	122,7 ^e	139,2	93,4 ^e	85,4	99,6	133,1

¹ Eurostato duomenų bazė *New Cronos* (2005 m. liepos 19 d.).

² 2003 metai.

³ 2001 metai.

⁴ 2000 metai.

⁵ 2002 metai.

Rodiklis	Lenkija	Lietuva	Liuksemburgas	Malta	Nyderlandai	Portugalija	Prancūzija	Slovakija	Slovėnija
BVP, tenkantis vienam gyventojui, išreikštas perkamosios galios standartais, ES-25=100, 2004 metai	46,8 ^p	47,8	222,3 ^p	71,3	119,4 ^p	72,6 ^p	110,4	52,1	78,0
Darbo našumas vienam dirbančiajam, ES-25=100, 2004 metai	59,6 ^p	49,8	146,3	83,7	103,2 ^p	66,3 ^p	120,4	59,5	76,0
Užimtumo (15–64 metų užimtieji) lygis, procentais, 2004 metai	51,7	61,2	61,6	54,1	73,1	67,8	63,1	57,0	65,3
Pagyvenusių (55–64 metų) dirbančiųjų užimtumo lygis, procentais, 2004 metai	26,2	47,1	30,8	30,9	45,2	50,3	37,3	26,8	29,0
Jaunimo (20–24 metų) išsilavinimas, procentais, 2004 metai	89,5	86,1	69,8 ^{2*}	47,9	74,5 [*]	49,0	79,8	91,3	89,7
Išlaidos mokslo tiriamajai veiklai, palyginti su BVP, procentais, 2003 metai	0,59	0,68*	1,71 ⁴	0,28 ⁵	1,89 ³	0,79 [*]	2,19	0,57	1,53 [♦]
Santykinių kainų lygis, procentais, ES-25=100, 2003 metai*	53,3	54,4	105,3	72,8	106,6	79,5	108,2	49,8	77,1
Verslo investicijos, procentais, 2004 metai	14,8	18,7	14,3	16,4	17,1	19,3	15,9	22,2	21,9
Skurdo rizikos lygis po socialinių išmokų, procentais, 2003 metai	17 ⁵	17⁵	10 [*]	15 ⁴	12 ⁵	19 [*]	12 ⁵	21 [*]	10 ⁵
Ilgalaikio nedarbo lygis, procentais, 2004 metai	10,2	5,5	1,0	3,4	1,6	3,0	3,9	11,7	3,1
Šiltnamio efektą sukeliančios dujos, 2002 metai	67,7	39,8	84,9	128,5	100,6	141,0	98,1	71,8	98,7
Energijos intensyvumas, 2003 metai	663,12	1204,81	201,51	268,95	208,74	251,32	187,64	937,33	338,14
Krovinių apyvartos santykis su BVP, 2003 metai	78,4	120,9	109,0	...	89,3 ^e	118,3 [♦]	93,7	48,6	93,3

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2005 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1270
(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2007 m. rugpjūčio 8 d. nutarimo Nr. 854
redakcija)

**NACIONALINĖS LISABONOS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PROGRAMOS
PIRMAEILIAI UŽDAVINIAI, JŲ ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS**

Pirmaeiliai uždaviniai	Įgyvendinimo priemonės	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas
1. Išlaikyti sparčius ir tolygius realiosios konvergencijos tempus ir stabilią makroekonominę aplinką	1.1. Įgyvendinti Vidutinės trukmės laikotarpio kainų stabilumo strategijos, kuri parengta įvertinus Lietuvos banko pasiūlymus ir kurioje pateiktai informacijai pritarė Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2007 m. kovo 14 d. protokolinis sprendimas Nr. 16), infliacijos valdymo priemonės	Finansų ministerija, Ūkio ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos bankas	2007–2011 metai
2. Restruktūrizuoti sveikatos priežiūros įstaigas, siekiant sveikatos apsaugos sistemos efektyvumo ir finansinio stabilumo	2.1. Plėtoti pirminę asmens sveikatos priežiūrą – pagrindinę paslaugų dalį perduoti privačioms gydymo įstaigoms	Sveikatos apsaugos ministerija	2007–2013 metai
	2.2. Plėtoti ambulatorines paslaugas: dienos chirurgijos, dienos stacionaro, ambulatorinės reabilitacijos ir kitas	Sveikatos apsaugos ministerija	2007–2013 metai
	2.3. Optimizuoti stacionarines paslaugas: stiprinti skubios pagalbos – priėmimo skyrius, plačiai paplitusias ligas gydyti arčiau gyventojų esančiose sveikatos priežiūros įstaigose, o sudėtingų ligų diagnostiką ir gydymą koncentruoti universitetinėse ligoninėse ir ligoninėse, kuriose pacientų srautai didžiausi	Sveikatos apsaugos ministerija	2007–2013 metai
	2.4. Plėtoti slaugos paslaugas, integruoti jas į bendrojo pobūdžio ligonines, slaugą teikti kartu su socialinėmis paslaugomis, plėtoti slaugą ir socialinę globą paciento namuose	Sveikatos apsaugos ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2007–2013 metai
3. Įgyvendinti aukštojo mokslo ir studijų reformą – didinti aukštojo mokslo sistemos efektyvumą, aukščiausiosios kvalifikacijos specialistų, atitinkančių visuomenės ir rinkos poreikius, pasiūlą	3.1. Pertvarkyti studijų finansavimo ir paramos studentams sistemas	Švietimo ir mokslo ministerija	2007–2008 metai
	3.2. Atlikti mokslo ir studijų stebėseną ir analizę, išplėsti išorinio mokslo ir studijų institucijų veiklos vertinimo aprėptį	Švietimo ir mokslo ministerija	2007–2008 metai
	3.3. Atnaujinti valstybinių universitetų ir kolegijų materialinę bazę	Švietimo ir mokslo ministerija	2007–2009 metai
	3.4. Parengti ir pradėti įgyvendinti Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo programą	Švietimo ir mokslo ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Vidaus reikalų ministerija	2007–2013 metai
	3.5. Parengti ir įgyvendinti Protų susigrąžinimo ir pritraukimo iš kitų valstybių programą (numatant kiekybinius rodiklius)	Švietimo ir mokslo ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Vidaus reikalų ministerija	2007–2013 metai

4. Stiprinti šalies inovacijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau vadinama – MTEP) sistemą, smarkiai didinant viešojo sektoriaus investicijas, skatinant privatų sektorių investuoti į MTEP (kad būtų pasiektas 1,2 procento BVP bendrų investicijų į MTEP lygis 2008 metais) (verslo ir mokslo bendradarbiavimo stiprinimas: slėnių, technologijų platformų, klasterių plėtra; „pumpurinių“ įmonių, veikiančių ir besikuriančių modernių technologijų pramonėje, kūrimas ir kita)	4.1. Parengti naują Inovacijų versle programą ir jos įgyvendinimo priemones, siekiant nuolat didinti šalies inovacinį potencialą, skatinti ūkio subjektų inovacinę veiklą ir informacinių technologijų taikymą, užtikrinti nacionalinės ir ES inovacijų strategijos darną	Ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Vidaus reikalų ministerija	2007 metai
	4.2. Kurti ir plėtoti integruotus mokslo, studijų ir verslo centrus (slėnius)	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija	2007–2013 metai
	4.3. Pertvarkyti ir sustiprinti programinį konkursinį MTEP ir inovacijų finansavimą; atsižvelgiant į galimybes, reorganizuoti esamas MTEP bei inovacijų paramos institucijas, įsteigti:	Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija	2007–2009 metai
	4.3.1. Mokslinių tyrimų tarybą	Švietimo ir mokslo ministerija	
	4.3.2. Nacionalinę technologijų ir inovacijų plėtros agentūrą	Ūkio ministerija	
	4.4. Parengti ir pradėti įgyvendinti MTEP ir inovacijų skatinimo priemones, parengti projektus teisės aktų dėl pelno mokesčio lengvatų taikymo investicijoms į mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą ir technologijas, tobulinti mokesčių už pramoninės nuosavybės registravimą politiką	Ūkio ministerija, Finansų ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Valstybinis patentų biuras	2007–2008 metai
	4.5. Įgyvendinti kompleksines programas, kurios bus skirtos konkrečios mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros srities ir jai giminingo mokslui imlaus verslo sektoriaus kompleksinei plėtrai bei specialistų rengimui užtikrinti	Švietimo ir mokslo ministerija	2007–2013 metai
	4.6. Sukurti finansines paskatas klasterizacijos (įmonių, susijusių įstaigų ir organizacijų bendradarbiavimo) procesui spartinti skatinant didesnės pridėtinės vertės produktų kūrimą ir verslo internacionalizavimą	Ūkio ministerija	2007–2013 metai
	4.7. Skatinti Lietuvos mokslo ir verslo tinklų integravimąsi į tarptautinius mokslo, studijų ir verslo tinklus	Ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	2007–2008 metai
5. Skatinti investicijas, įgyvendinant naujas skatinimo priemones, gerinti verslo aplinką, didinti šalies investicinį patrauklumą	5.1. Parengti, pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinti ir pradėti įgyvendinti Investicijų skatinimo programą; įrengti pramoninius parkus (Šiauliuose, Kėdainiuose, Visagine, Marijampolėje, Panevėžyje, Alytuje, Naujojoje Akmenėje ir kitur) ir plėtoti laisvasias ekonomines zonas (Kaune ir Klaipėdoje)	Ūkio ministerija	2007–2013 metai
	5.2. Parengti rizikos kapitalui investuoti reikalingų teisės aktų projektus ir įkurti rizikos kapitalo fondą	Ūkio ministerija, Finansų ministerija	2007–2010 metai
	5.3. Kontroluoti ir vertinti vykstantį smulkaus ir vidutinio verslo mikrokreditavimo procesą, prirėkus numatyti mikrokreditavimo plėtrą, šiuo tikslu parengti atitinkamus teisės aktus	Ūkio ministerija, Finansų ministerija	2007–2008 metai
	5.4. Parengti teisės aktų projektus ir atlikti visus būtinus organizacinius veiksmus, kad:		

	5.4.1. Būtų įdiegta „vieno langelio“ tarnyba arba nustatyta lygiavertio poveikio tvarka, leidžianti greitai ir nesudėtingai įsteigti bendrovę	Teisingumo ministerija	2007 metai
	5.4.2. Vidutinis verslo pradėjimo, įskaitant bendrovės įsteigimą, laikotarpis būtų ne ilgesnis kaip savaitė	Ūkio ministerija, Teisingumo ministerija	2007 metai
	5.4.3. Būtų persvarstytos ir kuo labiau sumažintos bendrovės įsteigimo sąnaudos, įskaitant atlyginimą notarams ir valstybės įmonei Registrų centrui	Teisingumo ministerija	2008 metai
	5.5. Modernizuoti transeuropinės, vietinės ir valstybinės reikšmės transporto infrastruktūrą:		
	5.5.1. Tarptautinės reikšmės:		
	5.5.1.1. Kelių transportas – modernizuojami keliai Vilnius–Kaunas–Klaipėda, „Via Baltica“, Vilnius–Prienai–Marijampolė, Kaunas–Zarasai–Daugpilis, Vilnius–Panevėžys–Šiauliai–Palanga, vykdomi Vilniaus aplinkkelių tiesimo projektai	Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos	2007–2013 metai
	5.5.1.2. Geležinkelių transportas – modernizuojamos geležinkelių signalizacijos, elektros tiekimo, radijo ryšio sistemos, atliekami „Rail Baltica“ projektavimo, stočių kelių ilginimo ir modernizavimo darbai	Susisiekimo ministerija	2007–2013 metai
	5.5.1.3. Vandens transportas – rekonstruojami Klaipėdos jūrų uosto vartai, statoma keleivių ir krovinių keltų terminalo infrastruktūra, tvarkomi privažiuojamieji keliai	Susisiekimo ministerija	2007–2010 metai
	5.5.1.4. Oro transportas – plėtojami ir modernizuojami Vilniaus (iki 2010 metų), Kauno (iki 2010 metų), Palangos (iki 2013 metų) oro uostų keleivių terminalai, atliekami oro uostų modernizavimo darbai	Susisiekimo ministerija	2007–2013 metai
	5.5.2. Vietinės ir valstybinės reikšmės:		
	5.5.2.1. Kelių transportas – asfaltuojami žvyrkeliai, plečiamos jungtys su tarptautiniais koridoriais, diegiamos saugaus eismo ir aplinkosaugos priemonės	Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos	2007–2013 metai
	5.5.2.2. Geležinkelių transportas – modernizuojama jungiamųjų geležinkelio linijų infrastruktūra (iki 2013 metų), diegiamos eismo saugos priemonės (iki 2010 metų)	Susisiekimo ministerija	2007–2013 metai
	5.5.2.3. Vandens transportas – atstatomas Šventosios valstybinis jūrų uostas, gerinamos laivybos vidaus vandens keliais sąlygos	Susisiekimo ministerija	2007–2012 metai
	5.6. Modernizuoti elektroninių ryšių infrastruktūrą (RAIN programa)	Susisiekimo ministerija	2007–2010 metai
6. Sukurti ir įdiegti geresnio reglamentavimo sistemą	6.1. Parengti ir įgyvendinti Geresnio reglamentavimo programą	Ūkio ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Finansų ministerija	2007–2008 metai
	6.2. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlymus dėl institucijos, atsakingos už Geresnio reglamentavimo programos įgyvendinimo koordinavimą, paskyrimo	Ūkio ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Teisingumo ministerija	2007–2008 metai

	6.3. Parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlymus dėl nacionalinės administracinės naštos skaičiavimo prioritetų ir kiekybinių įsipareigojimų	Ūkio ministerija	2008 metai
7. Didinti energijos vartojimo efektyvumą ir energetinį saugumą	7.1. Pradėti ir vykdyti Lietuvos ir Lenkijos elektros energetikos sistemų sujungimo projektą	Ūkio ministerija, Užsienio reikalų ministerija	2007–2012 metai
	7.2. Parengti Lietuvos ir Švedijos elektros energijos tinklų sujungimo galimybių studiją	Ūkio ministerija, Užsienio reikalų ministerija	2007 metai
	7.3. Pasiiekti, kad 2010 metais elektros energija, kuriai gaminti naudojami atsinaujinantys energijos ištekliai, sudarytų ne mažiau kaip 7 procentus šalyje suvartojamos elektros energijos	Ūkio ministerija	2007–2010 metai
	7.4. Parengti Lietuvos ir Lenkijos dujų sistemų sujungimo galimybių studiją	Ūkio ministerija	2008 metų IV ketvirtis
	7.5. Vykdyti Daugiabučių namų modernizavimo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimu Nr. 1213 (Žin., 2004, Nr. 143-5232 ; 2005, Nr. 78-2839), užtikrinant ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos daugiabučiams namams atnaujinti, socialiniam būstui plėtoti probleminėse teritorijose panaudojimo galimybes	Aplinkos ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Finansų ministerija	2007–2020 metai
8. Didinti darbo vietų efektyvumą, užtikrinant kvalifikuotos darbo jėgos pasiūlos atitiktį paklausai	8.1. Parengti darbo santykių ir užimtumo, darbuotojų saugos ir sveikatos politikos tobulinimo teisės aktų, užtikrinančių darbo rinkos lankstumą, projektus	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2007–2008 metai
	8.2. Parengti ir įgyvendinti priemones, užtikrinančias darbingumo, sveikatos ir gyvybės išsaugojimą darbo vietoje	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybinė darbo inspekcija	2007–2008 metai
	8.3. Parengti ir taikyti vidinį (teritorinį) darbo jėgos mobilumą skatinančias ekonomines bei viešojo transporto sistemos modernizavimo priemones	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Susisiekimo ministerija, Ūkio ministerija, Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	2007–2008 metai
	8.4. Numatyti ir įgyvendinti priemones, skatinančias lanksčias ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo ir švietimo pagalbos organizavimo formas, užtikrinančias vaikų ugdymą, globą, priežiūrą ir sudarančias sąlygas šeimos įsipareigojimų turintiems tėvams dalyvauti darbo rinkoje	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	2007–2008 metai

	8.5. Skatinti mokymąsi visą gyvenimą, pritraukti į darbo rinką kuo daugiau žmonių, suteikiant jiems kvalifikacijas, atitinkančias darbdavių poreikius, rengti ir įgyvendinti verslumo ir darbdavių ugdymo programas	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Žemės ūkio ministerija, Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	2007–2013 metai
	8.6. Sukurti ir įdiegti švietimo, profesinio mokymo stebėsenos ir kokybės užtikrinimo sistemą	Švietimo ir mokslo ministerija	2007–2013 metai
	8.7. Įtraukti lyčių lygybės aspektą į Įmonių socialinės atsakomybės programos priemones	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2007–2008 metai

Papildyta priedu:

Nr. [854](#), 2007-08-08, Žin., 2007, Nr. 92-3699 (2007-08-25), i. k. 1071100NUTA00000854

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Nutarimas

Nr. [671](#), 2006-07-03, Žin., 2006, Nr. 75-2875 (2006-07-05), i. k. 1061100NUTA00000671

Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimo Nr. 1270 "Dėl Nacionalinės lisabonos strategijos įgyvendinimo programos" pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Nutarimas

Nr. [854](#), 2007-08-08, Žin., 2007, Nr. 92-3699 (2007-08-25), i. k. 1071100NUTA00000854

Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimo Nr. 1270 "Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos" pakeitimo